

ВАГИФ

ӘСӘРЛӘРИ

А I X И В

Азәрбайҗанда Совет
Ҳакимийәти гурулмасынын
25 иллийнә итһаф олунур

АКАДЕМИЯ НАУК СССР — АЗЕРБАЙДЖАНСКИЙ ФИЛИАЛ
ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ И ЯЗЫКА имени НИЗАМИ

ВАГИФ

СОЧИНЕНИЯ

Под редакцией
Г. АРАСЛЫ

ИЗДАТЕЛЬСТВО АЗФАН
Баку — 1945

ССРИ ЭЛМЛƏР АКАДЕМИЯСИ — АЗƏРБАЙЧАН ФИЛИАЛИ
НИЗАМИ АДЫНА ЭДƏБИЙЯТ ВƏ ДИЛ ИНСТИТУТУ

ВАГИФ

ƏСƏРЛƏРИ

Редактору
Г. АРАСЛЫ

ЭААзФ НƏШРИЙЯТИ
Баки — 1945

1945
46

894.362-1
В 13

05661
1208
3024
12225

М. Ф. Ахундов адына
Азəрб. Гəспублнка
КИТАБХАНАСЫ

А С Х И

Гошмалар

О ШУХ ГЭМЗЭЛЭРИН, ХЭНЧЭР КИРПИЙИН

О шух гэмзэлэрин, хэнчэр кирпийин
Күндэ олур йүз мин ган габағында.
Хумар-хумар бахан ала көзлэрин
Кэрэкдир верэсэн чан габағында.

★

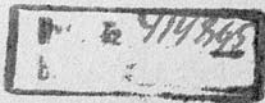
Гашын габағында сыгаллы бирчэк
Сайэ салмыш үзэ шө'лэ мүбарэк,
Амма ики дэстэ тэр бэнэфшэ тэк,
Гоймуш ал янағын ян габағында.

★

Зүлфүндэн гошушар күлү рейһанлар,
Гурбан һэр муйинэ йүз мин чаванлар,
Пешвазына кәлир һурү гылманлар,
Мәлаик дурмушлар сан габағында.

★

Вагиф гурбан зәнэхданын чаһына,
Ширин күлүшүнэ, хош никаһыңа,
Гул оласан белэ хублар шаһына
Дурасан һэр ахшам, дан габағында.

ХУБЛАР АРЫҒЫНДАН ЯРЫМАГ ОЛМАЗ

Хублар¹ арығындан ярымаг олмаз,
Ийидин һәмдәми кәрәк чағ ола;
Дәстә бойлу кәрәк², мина кәрдәни
Зүлфү сияһ, вар әндамы ағ ола³.

★

Сәһәр дура сүрмә чәкә көзүнә,
Бирчәкләрин һәлгә гоә үзүнә⁴,
Чилвәләнә сейгәл верә өзүнә⁵,
Иши, күчү күлүб ойнамаг ола.

★

Дөшүн ачыб әл дәйәндә яхая⁶,
Ағ күлүн⁷ бағрына пейкан тохуя,
Бәдәниндән⁸ мүшкү әнбәр гохуя
Зүлфү, кәрдәниндә бир гучаг ола⁹.

★

Бир мая буд кәрәк, балдыры йоғун,
Сәрасәр әт баса дизин, топуғун
Әл дәйәндә¹⁰ белә¹¹, буғун бә буғун
Титрәйә, гуйругдан чох юмшаг ола¹².

★

Һәясы үзүндә, әгли башында¹³,
Өлдүрәр Вагифи көзү гашында¹⁴,
Я он үч, я¹⁵ он дөрт, он беш яшында,
Нә ондан бөйүкрәк¹⁶, нә ушаг ола.

ЧАН ВЕРИБ ЙҮЗ МИННӘТ ИЛӘ АЛМЫШАМ

Чан вериб йүз миннәт илә алмышам,
Көндәрирәм сәни яра, шамама!
Тәзә тағдан үзүлүбсән, охшарсан
Ярын гойнундаки нара шамама¹.

★

Чисмин нә назикдир, күлбәдән кими,
Бир хош гохун кәлир ясәмән кими,
Нәдән² саралыбсан сән дә мән кими,
Нәдир³ дәрдин, әй бичара шамама?

★

Һагдыр, сәндә вардыр хейли нәзакәт,
Ярын шамамасы⁴ бир гейри бабәт,
Горхурам чәкәсэн күлли хәчаләт,
Дуранда онла барабара шамама.

★

Ярын шамамасы охшар шәкәрә,
Һейран олур мәләк, әйәр кестәрә⁵,
Ярашыбдыр⁶ ағ синәси мәрмәрә,
Гылыб чох чийәрләр⁷ пара шамама.

★

Крибандан накаһ оlanda ашкар⁸,
Дағылыр ағылым, һушум⁹, һәр нә вар,
Хәстә Вагиф тифил кими ган ағлар,
Нечин гылмазсан бир чара¹⁰, шамама?

БИР СЭНЭМИН СИНЭСИНЭ МУШТАГАМ

Бир сэнэмин синэсинэ муштагам,
 Чох чэкирэм аһу-зары, шамама!
 Мэн һа галдым һэсрэт, элим етишмэз,
 Сэн кет, көр чананы бары, шамама!

★

Мэтлэбидир бир нөврөстө көнлүмүн,
 Олмады дәрманы хөстө көнлүмүн,
 Онун үчүн бу шикәстө көнлүмүн
 Нэ сәбри вар, нэ гәрары, шамама!

★

Яха ачыб та ки, синэ көстәрдин,
 Сәрасәр бағрымы гана дөндәрдин,
 Мәним дәрдимдәндир сәнин дә дәрдин,
 Рәнкиндир нэ явуз, сары шамама!

★

Мәним ярым бир эчайиб дилбәрдин,
 Үзү таза күлдүр, зүлфү әнбәрдин,
 Санасан ки, ики гөндү шәккәрдин,
 Гөйнундаки гоша нары, шамама!

★

Гурбанам Вагифин бу хамәсинә
 Ки, язар дәрдини дост намәсинә,
 Етә билмәз ярын шамамәсинә,
 Олса бу дүнянын вары шамама!

БӘНӘФШӘ ТӘК ӘНБӘР ЗҮЛФҮН БУЙ ВЕРИР

Бәнәфшә тәк әнбәр зүлфүн буй верир,
 Һәр ююб сәрәндә һәвайә, Зейнәб!
 Онун әтрин димағымдан үзмәсин,
 Әманәт эт бади-сәбайә, Зейнәб!

★

Гаһа вәсмә, көзә сүрмә чәкәндә,
 Сияһ зүлфү дал көрдәнә төкәндә,
 Салланыбан кәклик кими сәкәндә,
 Охшарсан яшылбаш сонайә, Зейнәб!

★

Сәни севән чох бәлайә туш олур,
 Әгил кедир башдан фәрамуш олур,
 Авазын кәләндә чан биһуш олур,
 Гурбанам о назик сәдайә, Зейнәб!

★

Янағы лаләсэн, гамәти далсан,
 Ағзы шәкәр, дили-додағы балсан,
 Санасан ки, йоргун, вәһши маралсан,
 Олубсан ярашыг обайә, Зейнәб!

★

Сәнсэн падшаһы, ханы Вагифин,
 Әгли, һушу, дин-иманы Вагифин,
 Һәсрәтиндөн чыхды чаны Вагифин,
 Нолур ки, қәләсэн бурайә, Зейнәб!

ХЕЙЛИ ВАГТДЫР АЙРЫЛМЫШДЫГ ЯР ИЛЭН

Хейли вагтдыр айрылмышдыг¹ яр илэн
 Көрдүк, амма данышмадыг, айрылдыг.
 Галды чанда кизли-кизли дәрдимиз²,
 Бирчә³ кәлмә данышмадыг, айрылдыг.

★

Гәриб-гәриб дурдуг биканәләр тәк,
 Союг-союг бахдыг⁴ диванәләр тәк.
 Дөнмәдик⁵ башына пәрванәләр тәк,
 Эшг одуна янышмадыг, айрылдыг.

★

Ярым саат бир арада галмадыг⁶,
 Эшг атәшин чанымыза салмадыг⁷,
 Ялварыбан ярын⁸ көнлүн алмадыг,
 Элә кетди, барышмадыг, айрылдыг.

★

О заманки⁹ ашналығы тәрк этдик,
 Чида дүшдүк¹⁰, хейли чийәр бәркитдик,
 Аралыгдан көнүл гушун үркүтдүк,
 Бир-бирилә гонушмадыг, айрылдыг.

★

Вагиф севди бир играрсыз бивәфа,
 Бада кетди тамам чәкдийи чәфа,
 Көрүшүбән эйләмәдик хош сәфа,
 Гучаглашыб сарышмадыг, айрылдыг¹¹.

ОЛМАЯИДЫ БЕЛӘ СӘФӘРӘ ЧЫХМАГ

Олмаяиды белә сәфәрә чыхмаг,
 Биз яр илә данышмадыг, айрылдыг.
 Һалаллашыб, һиммәтләшиб дост илә
 Тәмәннәшиб көрүшмәдик, айрылдыг.

★

Билмәм¹ кимә дейим дәрдим нечәси,
 Ярын тәр мәмәси, синә һачасы,
 Юху мәни алды кәлән кечәси,
 Күл үзүндән өпүшмәдик, айрылдыг.

★

Биз доймадыг ярын ширин дилиндән,
 Шәкәр парчасындан, ләби-балындан,
 Мина кәрдәниндән, инчә белиндән,
 Һейиф олду сармашмадыг, айрылдыг.

★

Вагифәм, үстүмә кәлмәз хас әли,
 Силинмәзди һеч көнлүмүн пасәли
 Нә мүддәтдир, чанан биздән күсәли,
 Көнлүү алыб барышмадыг, айрылдыг.

БИР ЧАВАН ТЭЗЭДЭН КЭЛИБ ЭРСЭЙӨ

Бир чаван тээдэн кэлиб эрсэйэ,
 Эчайиб оғландыр, ады Мөһөммөд.
 Заһирән өзү тәк, пак имиш әсли,
 Ола билмәз һеч әвлади-Мөһөммөд.

★

Ени кэлиб, хәтти тәр бәнәфшә тәк,
 Гашы, көзү әлә бахдыгча көйчәк,
 Данәндә, фәһмидә, габил вә зирәк,
 Саһибчамал, сөз ұстады Мөһөммөд.

★

Сәрхош отуранда әлиндә сазы,
 Бөнд әдир гушлары көйдә авазы.
 Ени етән ийитләрин шаһбазы,
 Санасан ки, бир сонады Мөһөммөд.

★

Гәләмдә, гылычда, сазда, сәдадә
 Бәрабәри йохдур дари-фәнадә,
 Мәһри-мәһәббәти һәддән зиядә,
 Көстәрир чох ә'тигады Мөһөммөд.

★

Мәһшәр һекайәти мушкүл һекайәт,
 Я һәзрәти рәсул, әйлә инайәт,
 Вагифәм, гулами-шаһи-вилайәт
 Әйлә мәнә бир имдады Мөһөммөд.

СӘҺӘР-СӘҺӘР ҺӘСРӘТ ИЛӘ КӘЗИРДИМ

Сәһәр-сәһәр һәсрәт илә кәзирдим,
 Чүт гоша нар көрдүм, ики синәдә.
 Бириси гыз иди, бириси кәлин,
 Чан гурбан әйләрәм икисинә дә.

★

Кәлин булагда әл-үзүнү ююр,
 Гыз дейир кәл кедәк, һәрифләр дуюр,
 Белә көзәл севән әлдәнми гоюр,
 Чан гурбан әйләрәм икисинә дә.

★

Кәлинин яхасы полад ийнәли,
 Гызын яхасыдыр чарпаз дүймәли,
 Икисин дә кәрәк көзәл өймәли,
 Чан гурбан әйләрәм икисинә дә.

★

Кабабым олайды, көзүм олайды,
 Яр янында өткәм сөзүм олайды,
 Вагиф дейир ики көзүм олайды,
 Баһайдым бунларын икисинә дә.

ДУРУБАН ЭШГИЛЭ КҮЗАР ЭЙЛЭДИМ

Дурубан эшгилэ күзар эйлэдим,
Бир перинин олдум мейман эвиндэ.
Зэррәчә көрмәдим һөрмәт, иззәтин,
Галдым элә пешман, пешман эвиндэ.

Та ки, мәни көрдү ол гәлби гара,
Чәкди яшмагыны о күл рүхсара,
Дөндәрди үзүнү тутду дивара,
Санасан ки, йохдур инсан эвиндэ.

Додагы шәккәрдир, көфтәры шәрбәт,
Нә файда, эйләмәз ширин мәнәббәт,
Мәхләси ки, йохдур онда бир ләззәт,
Болдур элә ачы гәлян эвиндэ.

Кечмә о дилбәрин сән отағындан,
Тәр бәнәфшә гохар һәр бучағындан,
Санки бир кушәдир чәннәт бағындан,
Ачылыбдыр күли-әлван эвиндэ.

Вагиф, бир кимсә ки, биздән яшына,
Йәгин бил ки, бизлән олмаз ашина,
Кәлдийимиз һеч кәлмәди хошуна,
Тапдым мән һалыны үрфан эвиндэ.

СИЯҢ ТЕЛ КӨРМӘДИМ КҮР ГЫРАҒЫНДА

Сияһ тел көрмәдим Күр гырағында,
Мәкәр һеч яшылбаш олмаз бу ердә?
Тәрлан көнлүм енә уча дағлара
Наваланыб¹ һәркиз гонмаз бу ердә.

Бу диярда² кәләғай йох, кәтан йох,
Синәм бутә, мүжкан охун атан йох,
Сәрхош дуруб бир нәзакәт сатан йох,
Һеч содакәр файда³ булмаз бу ердә.

Бәзәк билмәз бу диярын көйчәйи,
Таньмаз ал чаргат, зәррин ләчәйи,
Ағ бухаг алтындан һәлгә бирчәйи,
Тәр мәмә үстүннән⁴, салмаз бу ердә.

Ярын хиялилә букүн мән шадәм,
Гәриблийә дүшсәм гаң ағлар дидәм⁵,
Пәрисе янында⁶ олмаян адәм,
Нә яхшы сағ галыр⁷, өлмәз бу ердә.

Десәләр ки, Вагиф нә олду сәнә
Рәнкү-руйин дөнүб һейвая йәнә⁸?
Әли⁹ тәр мәмәдән үзән кимсәнә,
Саралыбан нечә¹⁰ солмаз бу ердә?

БУКҮН БИР ЭЧАЙИБ КӨЗЭЛ СЕВМИШӘМ

Букун бир эчайиб көзэл севмишәм¹,
Беләси оламмаз неч вилайәтдә².
Санасан ки, чамалындан нур яғыр,
Яраныбдыр, ярәб, нә хош саәтдә.

★

Ал³ чаргатдан яшмаг тутуб чәнәйә,
Симин⁴ ярашдырыб зәр нимтәнәйә,
Дейилдир бәрабәр неч кимсәнәйә,
Хубларын шаһыдыр⁵ шә'нү шөвкәтдә.

★

Күлаб илән зүлфүн чығасын⁶ әйәр,
Үзүнә баханда ган олур чийәр,
Көйдән ерә энмиш мәләкдир мәйәр?
Йохса инсан олмаз белә сурәтдә.

★

Биләйи, базусу, һәр бәнди көзэл,
Кәрдәндә зүлфүнүн кәмәнди көзэл,
Айна тутду, дурду, бәзәнди көзэл,
Салланды көрәсән нә гиямәтдә.

Сона чығасы тәк сәриндә тели,
Ағ күл яргагы тәк аяғы, әли,
Чисми долу, назик бәдәни, бели⁷,
Көрмәмишәм⁸ дилбәр бу нәзакәтдә.

Айырайдин обасындан, элиндән
Бир хәлвәтдә тута идин элиндән
Әмәйдин ағзындан, ширин ләбиндән⁹
Көрәйдин, нечәдир дадда, ләззәтдә.

★

Новчаванлар гой¹⁰ һәмишә вар олсун.
Амма ки, бизләрдән хәбәрдар олсун.
Вагифин дуасы сәнә яр олсун,
Сәни һәгг сахласын өмүр дөвләтдә.

БИР ХЭЛВЭТ ЕР ОЛА, ЭҖЯР ОЛМАЯ

Бир хэлвэт ер ола, эҖяр олмая,
Онда сөһбэт эдәк¹ икимиз белә.
Эл-әлә тутушуб дейәк, күлүшәк,
Тутаг бир хош үлфәт икимиз белә.

★

Гол-боюн отураг, сүртәк үз-үзә,
Бахаг бир-бирмизә көз сүзә-сүзә.
Каһ-каһ гучаглашыб көйүс-көйүсә,
Көрәк² ләбдән ләззәт икимиз белә.

★

Сүрмәләнсин ала көзләр, шух олсун,
Сияһ кирпик учу алмас³ ох олсун,
Сәк рәгибләр аралыгдан йох олсун,
Кәзәк бир фәрағәт⁴ икимиз белә.

★

Доюнча зөвг алаг назү-гәмзәдән⁵,
Эндишә чәкмәйәк һеч бир⁶ кимсәдән,
Һәр кечәләр ширин-ширин сүһнәтән
Эйләйәк һекайәт икимиз белә.

★

Вагиф, ярдан эшит кәләт⁷ чавабы:
Ачаг⁸ үздән, көздән тамам нигабы,
Каһ-каһ ичиб⁹ сәрхош олаг шәрабы.
Күндә¹⁰ сүрәк вәһдәт икимиз белә.

АҖЛА КӨЗҮМ АЙРЫЛЫРСАН ЧАНАНДАН

АҖла көзүм, айрылырсан чанандан,
Һәр кәси ки, көрсән, шикәйәт эйлә!
Өлдүн кетдин, бәлкә яры көрмәдин,
Кә'бейи-куйини зиярәт эйлә!

★

Сәи мәним чананым, руһи-рөваным,
Ләбләри шириним, гөнчә дәһаным,
Бир саат көрмәсәм тути зәбаным
Гопачаг башыма гиямәт эйлә.

★

Вагиф бир шейдадыр, доланыр бағы,
Хәстәдир, дәрманы—дилбәр додағы!
О алма янағы, биллур бухағы,
Аллаһ, бәд нәзәрдән сәләмәт эйлә!

3024

М. Ф. Ахундов адына
Азәрб. Геснуоляка
КИТАПХАНАСЫ

Илв. № 414865
Вал. а. Т.

ЭЙ СҮСЭН-СҮНБҮЛҮМ, АЛ ЗЭНЭХДАНЛЫМ

Эй сүсэн-сүнбүлүм, ал зэнэхданлым,
Гурбан олсун лалэ, күл илэн сэнэ!
Бу нечэ күндүр ки, сэндэн айрыам,
Санасан һэсрэтэм ил илэн сэнэ!

★

Демэли чох кизлин дәрди-дилим вар,
Горхурам ки, дейим эшидэ эҗяр,
Истәрэм ки, язам көндәрэм, эй яр,
Сәһәр оғрун эсэн ел илэн сэнэ!

★

Ағзы пияләсэн, кәрдәни мина,
Назик әлләриндә иннабы һәна,
Сәни көрән дейәр, яшылбаш сона,
Учу һәлгә, сийәһ тел илэн сәнэ!

★

Чохлар сәнэ ийма илэн баш әйәр,
Мум тәк әрир, олса бағры даш әйәр,
Туба көрсә икрам әйләр, баш әйәр
Бу көзәл бой илэн, бел илэн сәнэ!

★

Ядыма дүшәндә зүлфүн әнбәри,
Гуллаб кирәр чийәримдән ичәри,
Мән шаһам, эй көзәлләрин сәрвәри,
Гурбанам Вагиф тәк гул илэн сәнэ!

СӘРВ БОЙЛУМ, БИР ЧЫХ КӨРҮМ БОЮНУ

Сәрв бойлум, бир чых көрүм боюну,
Ондан гурбан эдим чаны мән сәнэ.
Гашларынын тағы гилбәкәһымдыр,
Фәда гылым диң—иманы мән сәнэ.

★

Адам кәрәк көрсүн һәгги арада,
Һаны сәнин кими бир пәризада?
Мәләкдән дә сәни билләм зияда,
Тай этмәрәм һеч инсаны мән сәнэ.

★

Бахмаг илэн доймаг олмаз үзүндән,
Данышанда ширин-ширин сөзүндән,
Онун үчүн көз кәсмәрәм көзүндән,
Мүштагам, эй шәкәрканы, мән сәнэ,

★

Гаша, көзә сүрмә нә көзәл чәкдин,
Чилвәләниб зүлфә һәм сәйгәл чәкдин,
Сән нә үчүн ахыр мәндән әл чәкдин?
Әйләмәздим бу куманы мән сәнэ.

★

Көзәл, сән тәк белә шуху шән кәрәк,
Һәмдәми дә һәм өзүнә тән кәрәк,
Сәнә Вагиф кими дәрд билән кәрәк,
Лайиг көрмәм һәр наданы мән сәнэ.

СЭНСЭН, ЭЙ НАЗЭНИН, КӨЗЭЛЛЭР ШАҢЫ

Сэнсэн, эй назэнин, көзэллэр шаһы,
Кимсэ ола билмэз бэрабэр сэнэ!
Сэрхош дуруб саллананда һэр яна
Мат галар ол сэрвү сэнүбэр сэнэ.

★

Бахдыгча бахышын ширин, көзүн шух,
Эчэб новчэвансан нэзакэтин чох,
Кэмалында, чэмалында эйиб йох,
Пэrvэрдикар вериб һэр һүнэр сэнэ.

★

Сөз йох зэнэхдана, зүлфэ, янага,
Гамэтэ, кэрдэнэ, гаша-габага,
Бир ширин дилбэрсэн, башдан аяга
Нэ нэбат бэнзэйир, нэ шэкэр сэнэ.

★

Бэдирилэнмиш, я бир маһи-табансан,
Я чэннэт бағында кули-хэндансан,
Я мөлөксэн, я да һуру-гылмансан,
Эй севдийим, инсан ким дейэр сэнэ?

★

Чохлар кетди, илтимаса кэлмэдин,
Үзүм үстэ гэдэм баса кэлмэдин,
Вагиф өлдү, нечин яса кэлмэдин?
Мэкэр ким, верилди бир хэбэр сэнэ?

ДОЛДУ ДАМАҒЫМА ЗҮЛФҮН ЭНБЭРИ

Долду дамағыма зүлфүн энбэри,
Валех олду көнүл¹ навадан сэнэ.
Әлим етмэз, намэ² языб дәрдими,
Көндәрирәм бади-сәбадан сэнэ.

★

Отурушун көзэл, дурушун көзэл,
Салланышын көзэл, еришин көзэл,
Хуюн-хүлгүн көзэл, һэр ишин көзэл
Бәхш олуб бу хублуг худадан сэнэ.

★

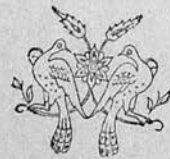
Додаларын охшар лә'ли-Йәмәнә,
Яда дүшдү бағрым ган олду йәнә,
Сияһ тел дүзүрсән бәяз кәрдәнә,
Дүшүбдүр бу гайда сонадан сәнә³.

★

Фикр-хәялындыр көнлүм зинәти,
Ширин сөзләриндир ағым ләззәти,
Сәнсэн мәним өмрүм, күнүм вәһдәти,
Етишмәсин, ярәб, бәладан сәнэ.

★

Гәм эвиндә⁴ салдын күнчә Вагифи,
Эйләдин муйиндән⁵ инчә Вагифи,
Нечин инчидирсән мунча⁶ Вагифи,
Нә һасил бу чөврү-чәфадан сәнэ.

СЫГАЛЛАНЫБ, СЫГАЛЛАНЫБ СИЯҢ ЗҮЛФ

Сыгалланыб, сыгалланыб сияҗ зүлф,
Нә көзәл дүшүбдүр үзә, Фатимә!
Чан алырсаң йәнә, бу нә сүрмәдир,
Чәкибсән ол хумар көзә, Фатимә!

★

Мән майиләм сәнин зәнәхданына,
Һәлгә-һәлгә зүлфи-пәришанына,
Чаһаһирләр хәрч әдәрәм шанына,
Әкәр мүштат олсаң сөзә, Фатимә!

★

Чин мүлкүнә вермәм сачының дәнкин,
Ат чаныма кирпикләрин хәдәнқиди,
Та ки, көрдүм янағының мән рәнкин,
Дүшмүшәм бир ода, көзә, Фатимә!

★

Яй кими нә көзәл чәкибсән гашы,
Она сөз йох, һәр нә десәм ярашы,
Сәнә пешкәш әтмәнәмми чан, башы,
Нечин бир кәлмәзсән бизә, Фатимә!

★

Әшгин атәшидир мәни әридән,
Чан үзүлдү баһа-баһа керидән,
Дөнмүшәм мәләкдән, тамам пәридән,
Вагифәм севмишәм тәзә Фатимә!

САЧЫН ЗӘНЧИРИНӘ КӨНҮЛ БАҖЛАДЫМ

Сачын зәнчиринә көнүл баҗладым,
Мәчнун кими дүшдүм даҗа, Фатимә!
Нечин мәни көрчәк сәрхош өтүрсән,
Бир баһмазсаң сола, саҗа, Фатимә!

★

Өзүн пәри, хүлгү хуюн фәриштә,
Һарда олсаң ора дөнәр беһиштә,
Сән кәрәкдир күндә чыхасаң кәштә,
Күл дүзәсән күл бухаҗа, Фатимә!

★

Һачаначан чаным одлара яхым,
Һәр тәрәфә дашгын селләр тәк ахым,
Чох мүштагам ач үзүнү, гой бахым,
Әнбәр зүлфә, күл янаҗа, Фатимә!

★

Лайиг дейил сәнә пакәси-бигәм,
Адам кәрәк ола адама һәмдәм,
Чаным чыхар сәни көрмәсәм бир дәм,
Кетмә мәнән сән узаҗа, Фатимә!

★

Вагиф сәни севди хублар ичиндә,
Бир таза гөнчәсән күлзар ичиндә,
Сөз данышмаҗ олмаз әҗяр ичиндә,
Кәл чәкиләк бир ғыраҗа, Фатимә!

БИР ҮЗҮ КҮЛ, РЭНКИ ЛАЛӨ, ЗҮЛФҮ ТЭР

Бир үзү күл, рэнки лалө, зүлфү тэр,
Кештө чыхыб дәрәр таза бәнәфшө.
Дәстә-дәстә санчыб бухаг янына,
Ярашыбдыр о шаһбаза бәнәфшө.

★

Чисми мәрмәр, һәлгә зүлфләри гара,
Ону көрән мәчнун олур, авара,
Һөрүб сачларыны салыб гатара,
Дүзүб телә, һәм готаза бәнәфшө.

★

Яшы он сәккизә еничә етмиш,
Көзәлликдә тамам хәлги мат этмиш.
Кештә чыхмыш, яр кәлдийин эшитмиш,
Дага салыб бир аваза бәнәфшө.

★

Көйсун ачыб ағ голларын чыrmасын,
Элә кәзсин, ону рәгиб көрмәсин,
Әғяр илән чыхыб сейрә дәрмәсин,
Лайыг олмаз анламаза бәнәфшө.

★

Сән салланыб габағымдан кедәндә,
Һәркиз галмаз сәбрү ихтияр мәндә,
Вагиф зүлфләрини тә'риф эдәндә,
Кәрәкдир ки, әввәл яза бәнәфшө.

БИР КӨЗӘЛ КИ, ШИРИН ОЛА БИНАДАН

Бир көзәл ки, ширин ола бинадан,
Үзү ил кетсә онун дады әксилмәз.
Көһнәлийи, тәзәлийи бир олур¹,
Көвһәр тәк гиймәтдә² ады әксилмәз.

★

Көзәлликдән дүшмәз һеч әсилзада
Күнбәкүн гамәти дөнәр шумшада
Мөһрү мәнһәббәти олур зияда
Ә'тибари ә'тигады әксилмәз.

★

Нә гәдәр ки, йүзә етирсә яшы,
Та ки, һәкдән дүшә титрәйә башы,
Кенә чан алмаға көзилә гашы,
Гәмзәсинин һеч чәллады әксилмәз.

★

Чөвһәри җақ олур тәзә чавандан,
Һәркиз әл көтүрмәз шөвкәтү шандан,
Мүжкан хәдәнкләрин кечирир чандан,
Пейканынын һеч полады әксилмәз.

★

Вагиф, истәр исән көрәсән ләззәт,
Сев һәр бир дәрәд билән әһли-мәнһәббәт,
Новчаванлар севән һеч олмаз раһәт,
Кечә-күндүз һеч фәряды әксилмәз.

СƏРАСƏР БИР ЕРƏ ЙЫҒЫЛСА ХУБЛАР

Сəрасəр бир ерə йығылса хублар,
Сəнин бир муйнə тай ола билмəз.
Күнəш тəки шө'лə верəр чамалың,
Белə кəзəлликдə ай ола билмəз.

★

Һеч кəзəли сən тək шух кəрмəмишəм,
Нə фəйдə, һүснүнү чох кəрмəмишəм,
Узун кирпийин тək ох кəрмəмишəм,
Гашларын тəрзиндə йй ола билмəз.

★

Һəсрəтиндən бағрым ган илən долуб,
Һейвə тəки рəнким саралыб солуб,
Бу хублуг ки, һəгдən сənə бəхш олуб,
Һеч кимсəйə белə пай ола билмəз.

★

Гəддин шəһбаз, ағ бəдəнин сəмən тək,
Янəгын лалəдən зиядə кəйчək,
Устəд сəни чəкиб мənəнди-мэлək
Бундан артыг һəггү сай ола билмəз.

★

Вагифəм, мən сənə һейрən олмушам,
Гашларын ййина гурбан олмушам,
Дəрдиндən дидəси кирян олмушам,
Ганлы яшым кими чай ола билмəз.

ДƏҺАНЫН СƏДƏФДИР, ДИШЛƏРИН ИНЧИ

Дəһанын сəдəфдир, дишлəрин инчи,
Санасан ағызын пүстəдир, ай гыз!
Хумар кəзлəрини севəйдən бəри,
Дəрдə дүшүб чаным хəстəдир, ай гыз!

★

Сəрасəр эндамын тəзə гар кими,
Зүлфүн кəрдəниндə шəһимар кими,
Рəнки бəяз, өзү хырда нар кими,
Гойнундаки эчəб нəстəдир, ай гыз!

★

Һигаб чəкиб мəндən яшыңуа, залым,
Пəришан олубдур мəним əһвалым,
Əглү һушум мəним, фикрү хəялым
Шух кəздə, гəмзəдə бəстəдир, ай гыз!

★

Чамалын күнəшдир, гəмəрдир үзүн,
Шəкəрдир дəһанын, шириндир сөзүн,
Ягыдыр мүжканын, чадудур кəзүн,
Чəллад кими гəмзən гəсдəдир, ай гыз!

★

Вагифəм мən Мəчнун, сən мəним Лейлим,
Бахдыгча кəзүмдən тəkүрəм сөйлим,
Мən сənə маилəм, сəндəдир мейлим,
Демə сəндən гейри кəсдəдир, ай гыз!

ЧОХДАН БЭРИ ЯРЫН ФЭРАГИНДЭЙЭМ

Чохдан бэри ярын фэрагиндэйэм,
Нэ олайды бир бурайэ кэлэйди.
Чэкэйди кенлүмү күнчи-зүлмөтдөн,
Дөндөрэйди үзүн айэ, кэлэйди.

★

Көрмэйэ-көрмэйэ күлүзарымы,
Бүлбүл тэк артырдым аһү зарымы,
Тэбибим олубан бу азарымы
Етирэйди бир дөвайэ, кэлэйди.

★

Кедибэн куйиндэ гыллам шивэни,
Иыгарам башыма досту, дүшмэни,
О һа биллэм кэлмэз көрмэйэ мени
Бары, кендэн тамашайэ кэлэйди.

★

Үнүмдэн титрэди тамам вилайэт,
Элэ сандылар ки, гопду гиямөт
Нэ гайым дурубдур ол сэрвгамөт,
Төрпөнөйди, бир лэрзайэ кэлэйди.

★

Чэм олса янымда тамам сөнөмлөр,
Дағылмаз кенлүмдэн фикрү элэмлөр,
Аяга салыбдыр Вагифи гэмлөр,
Баш чэкэйди бинөвайэ кэлэйди.

БЭДЭНИНИ КҮЛ ЯРАДАН ИЛАҢИ

Бэдэнини күл ярадан илаһи,
Этрини сэрәсәр әнбәр эйләди.
Көзәлликдә сәнә ким вар тай ола,
Һүсүн мәләкләри чакәр эйләди.

★

Сурәтини чәкди ол күн ки, нәггаш,
Чәмалыны гылды һәр көзәлдән баш,
Чәбининә гойду бир мүгәввәс гаш,
Сияһ кирийини хәнчәр эйләди.

★

Зүлфүнү дөндәрди мүшкин кәмәндә,
Учун һәлгә гойду сиби-зәғәндә,
Ләбләрин дадыны дөндәрди гәндә,
Дәһаныны шәһдү шәккәр эйләди.

★

Хәлг эйләди сәни күл дәстәси тәк,
Тәриләрдән ә'ла, мәләкдән көйчәк,
Асминдир мүнәввәр, ағү назикрәк,
Ол сәмән синәни мәрмәр эйләди.

★

Эй көзәлләр шаһы, кәрәм әт мәнә,
Бахмакилән һәркиз әҗра йәнә,
Шүкр эйлә худая, Вагифи сәнә
Гапында гулами-кәмтәр эйләди.

БАДИ-СЭБА БИР ХЭБЭР ВЕР КӨНЛҮМӨ

Бади-сэба бир хэбэр вер¹ көнлүмө,
Ол күли-хөнданым нечүн кэлмэди?
Хяялым шәһрини гойду виранө,
Сәрвәрим², султаным нечүн кэлмэди³?

★

Сәрхош еришинә гурбан олдуғум,
Көрмәйәндө дәли-девраң олдуғум,
Мина кәрдәнинә һейран олдуғум,
Сәрвү хураманым нечүн кэлмэди⁴?

★

Гашы каман, кирпичләри гәмәлим⁵,
Ағзы шәккәр, додағлары емәлим⁶,
Әлван калағайлы⁷, бәяз мәмәлим,
Синәси мейданым нечүн кэлмэди?

★

Меһрабү мәнбәрим, Кә'бейи-үлям,
Әглим, һушум, чаным, һәм диним, дүням,
Әлим, күнүм, обам, Мисрү Зүлейхам,
Юсифи-Кән'аным нечүн кэлмэди?

★

Нәсрин бинакушлум, бәнәфшә муйлум,
Пәриләр тәл'әтлим, мөлаик хуйлум,
Биллур ләтафәтлим, сәнубәр бойлум,
Һурийү гылманым нечүн кэлмэди?

★

Ағзы хейир сөзлүм, дили диләклим,
Бир түрфә ағ әллим⁸, күмүш биләклим,
Гарычгай чилвәли, тавус бәзәклим,
Либасы әлваным нечүн кэлмэди?

★

Вагиф, илә дөндү бир сәәтимиз⁹,
Нә сәбримиз галды, нә тагәтимиз,
Олур индән белә¹⁰ гиямәтимиз,
Кәлмэди чананым, нечүнчү кәлмэди?

СИЯҢ ТЕЛЛИ БИР СЭНЭМИН УЧУНДАН

Сияһ телли бир сәнәмин учундан
Баде кетди дин иманлар, әфәнди.
Ол ода ки, мән дүшмүшәм янырам,
Дүшмәсин һеч мүсәлманлар, әфәнди.

★

Көнүл дейил сән көрдүйүн һавада,
Дәрдим олур күндән-күнә зияда,
Һәр заман дүшәндә ләбләри яда
Төкүлүр көзүмдән ганлар, әфәнди.

★

Билмәнә нә нәһс күндә чыхдым бу даға,
Бир лалә үзлүдән дүшдүм ираға,
Яна-яна галдым белә фәраға,
Дәрбад олсун ол заманлар, әфәнди.

★

Молла одур һәр нә көрсә китабда,
Һөкм әйләсә, ола һагда-һесабда,
Вагиф дейир сәнә, мәнә бу бабда,
Һәлә аздыр бу диванлар, әфәнди.

БОЮН СУРАҢЫДЫР, БӘДӘНИН БИЛЛҮР

Боюн сүраһыдыр, бәдәнин биллүр,
Кәрдәнин чәкилмиш минадан, Пәри!
Сән һа бир сонасан чида дүшүбсән
Бир бөлүк яшылбаш сонадан, Пәри!

★

Ихтилатын ширин, сөзүн мәзәли,
Шәкәр күлүшүндән, чанлар тәзәли.
Элләр ярашығы, өлкә көзәли,
Нә көзәл доғубсан анадан, Пәри!

★

Үз янында төкүлүбдүр тел назик,
Синә мейдан, зүлф пәришан, бел назик,
Ағыз назик, додаг назик, дил назик,
Ағ әлләрин әлван һәнадан, Пәри!

★

Авчысы олмушам сән тәк маралын,
Хәялымдан чыхмаз һәркиз хәялын,
Әнлийи, киршаны нейләр чәмалын,
Сән элә көзәлсән бинадан, Пәри!

★

Күнәш тәки һәр чыханда сәһәрдән
Алырсан Вагифин әглини сәрдән.
Дуачынам, салма мәни нәзәрдән,
Әксик олмаясан, сәнадан, Пәри!

ЧӨМАЛЫН КӨЗҮМДЭН НИҲАН ОЛАЛЫ

Чөмалын көзүмдөн ниһан олаалы,
Истәрәм бахмайым дүняйә, Пәри!
Хәял эйләдикчә о сәрв-гәддин!
Дөнәр² ганлы яшым дәрәйә, Пәри!

★

Олсалар йүз мэләк, йүз һури—һилман,
Йүз мина кәрдәнли, зүлфү пәришан,
Йүз лалә янаглы, ләбләри мәрчан,
Көнүл дөнмәз сәндән кимсәйә, Пәри!

★

Сән кедәли мән зияда ағларам,
Вермишәм өмрүмү бада, ағларам,
Һәр дүшәндә гәддин яда ағларам,
Үнүм чыхар әрши-әлайә Пәри!

★

Сәндән айры бағрым кабаба дөнмүш,
Йыхылмыш дил шәһри хәраба дөнмүш,
Фиргәтин даму тәк әзаба дөнмүш,
Дидарын чәннәтүл-мә'вайә, Пәри!

★

Бир көрәйдим сәнин күл чөмалыны,
Чаду көзләрини, йәһ һилалыны,
Мүәнбәр⁶ сачыны, һинду халыны,
Етәрди һәр дәрдим дөвайә, Пәри!

★

Пейвәстә гурулсун гашын кәманы,
Охларын синәмдән кечсин ниһаны,
Күл бәдәнин һеч көрмәсин яманы,
Лүтф эйлә Вагифи-шейдайә, Пәри!

★

ЭЙ НИГАБ АЛТЫНДАН КИЗЛИ БАХЫШЛЫМ

Эй ниҗаб алтындан кизли бахышлым,
Көзләрин апарды сәрдән ағлымы.
Һинду халын ләшкәр чәкиб үстүмә,
Чапды, йәғмалады бирдән ағлымы.

★

Янагындан өзкә лалә билмәнәм,
Нәдәндир бахмазсан һала билмәнәм,
Бир кәррә вермишәм ала билмәнәм,
Ол гамәти-сәнубәрдән ағлымы.

★

Ағ үзә төкүлән сияһ сүнбүлләр,
Шәкәр додагында ибрани дилләр,
Мүәнбәр гоһулу, пәришан телләр,
Бәрбад эйләр һәр сәһәрдән ағлымы.

★

Сияһ зүлфүн мәним бойнум бағыдыр,
Шух кирпийин һәрамыдыр, яғыдыр,
Һәр көрәндә виран эләр, дағыдыр
Әбләг синә, бәяз кәрдән ағлымы.

★

Вагифәм, әһвалым пәришан олду,
Һәсрәтиндән бағрым тамам ган олду,
Һарда көзәл көрдүм бәндүван олду,
Гуртармадым бир дилбәрдән ағлымы.

ЭЙ НУРИ ЛИГАЛЫМ, МЭЛЭК СИМАЛЫМ

Эй нури лигалым, мэлэк сималым,
Көзэлликдә олмаз кимсә сән кими!
Ал янағын һәлгә-һәлгә янында,
Бәнәфшә зүлфләрин ясәмән кими.

★

Кәрдәниндә телләр нә көзәл телди,
Онларын мәскәни о назик белди,
Нә сәнки-мәрмәрди, нә бәрки-күлди,
Бу ағ әндам кими, бу бәдән кими.

★

Гамәтин тәк, һеч бир гамәт бичилмәз,
Додаларын тәр гөнчәдән сечилмәз,
Бүлбүл чәһ-чәһ вуруб күлләр ачылмаз,
Белә ширин-ширин сән күлән кими.

★

Нә хош ситәмкарсан залими-хунхар,
Онун үчүн сәндән чох килейим вар,
Билмәнәм ки, сәнә нә демиш әгяр,
Хәялындыр мәнәдән йәнә кен кими.

★

Вагифи мөһнәтү фәраға салма.
Әгярын сөзүнү гулаға салма,
Мәни өз дәриндән гыраға салма,
Һеч ашыг тапылмаз сәнә мән кими.

БАДИ-СӘБА, БИР ХӘБӘР ВЕР КӨНЛҮМӘ

Бади-сәба бир хәбәр вер¹ көнлүмә,
Көрүм ол янағы лалә кәлирми?
Һәсрәтиндән көнүл дөнүбдүр гана,
Баш чәкмәйә бизим һалә кәлирми?

★

Саллананда әйләр назү гәмзәләр,
Үз дөшәр пайинә көрән кимсәләр,
Гаша-көзә чәкмиш сияһ сүрмәләр,
Сығал вериб хәттү халә, кәлирми?

★

Аллаһ мұрадыны версин о ярын,
Рәгиби куйиндән сүрсүн о ярын,
Мүбарәк кушуна көрсүн о ярын¹.
Мән чәкдийим аһү һалә кәлирми?

★

Ох кирпийин учу а яша дөнмүш,
Көзләрин чәллады тамаша дөнмүш,
Сәк рәгибин чаны нә даша дөнмүш,
Бир зөвалә көр һавалә кәлирми²!

★

Вагифәм, ярыдым³ доста, дүшмәнә
Та ки, чүнун олдум етишдим сәнә,
Сәшгн тәки көзәл севән кимсәнә,
Дәхи әглә, бир кәмалә кәлирми?

БУ НЕЧӨ ЗҮЛҮМДҮР МЭНЭ ЭЙЛӘРСЭН

Бу нечә зүлүмдүр мәнә эйләрсән,
 Адам мөкәр бир инсафа кәлмәзми?
 Бир күн көрәрсән ки, валлаһ өлмүшәм,
 Бу гәдәр дәрәд чәкән ахыр өлмәзми?

★

Хубларын бә'зиси нечә зад олур,
 Ярын гәмкин гояр, өзү шад олур,
 Бир севки ки, севкисиндән яд олур,
 Мөкәр онун яхшылығын билмәзми?

НӘДӘН КҮСҮБ ТӘБ'И НАЗИК ОЛАН ЯР

Нәдән күсүб тәб'и назик олан яр,
 Билмәнәм ки, буна нә чарә кәрәк?
 Нә демәкдир дост достундан әйилмәк,
 Кәрәкдир дүзәлә йоллара кәрәк.

★

Көрәсэн нә демиш рәгиби-бипир,
 Яр олудур мәнән һабелә дилкир,
 Мән ондан этмәрәм чанымы тәгсир,
 Амма ки, өзүндән ишарә кәрәк.

★

Этәклиий алтун, гәсәбәси зәр,
 Чөһрайы чаргаты гәддә бәрәбәр,
 Башында бәрг вурур күн кими зивәр,
 Ону көрән дүшә одлара кәрәк.

★

Әшрәфидән үзлүк үзүндә көйчөк,
 Боғазы алтында сығаллы бирчөк,
 Габаг белә бәяз, янаг лаләтәк,
 Көз ала кәрәкдир, гаһ гара кәрәк.

★

Охуюб Вагифин һәм әввәлиндән,
 Ширин гафйәсиндән, шух гәзәлиндән,
 Дуруб өпүб аяғындан, әлиндән
 Барышмаг ялвара-ялвара кәрәк.

АЧЫГБАШДА ЭКӘР ОЛСА БИР ДИЛБӘР

Ачыгбашда әкәр олса бир дилбәр,
Онда бу нишанлар мүйейән кәрәк.
Әндамы айинә¹, гәдди мө'тәдил,
Сияһ зүлфү гамәтинә тән кәрәк.

★

Янагы лалейи²-бахари кими,
Ләбләри ягутун кәнари кими,
Бир данә насүфтә мирвари кими,
Башдан аяға тәк ағ бәдән кәрәк.

★

Тәмизликдә ола мейлү һәвәси³,
Олмая ашигә⁴ назү гәмзәси,
Күл тәки гохуя нитгү нәфәси⁵,
Зүлфү я бәнәфшә, я сәмән кәрәк⁶.

★

Әл-аягы гаидәдә, дистурда,
Сагы фәрбәһ, топуглары чухурда,
Бир гат әт ичиндә, сүмүйү хырда,
Ағзы-бурну назик, үзү кен кәрәк⁷.

★

Новрәсидә, он үч, он дөрд яшында,
Әйб олмая кирпийиндә гашында,
Һәясы үзүндә, әгли башында,
Гуллугда, сөһбәтдә мүстәһсән кәрәк⁸.

★

Товус кими чилвәләнә һәр сәһәр,
Бәзәк верә чәмалына сәрбәсәр⁹,
Диндирмәмиш верә көнүлдән хәбәр,
Ишарә анлайыб һал билән кәрәк.

★

Яшадыгча чәванлана әнләнә,
Бир һичабда, бир пәрдәдә әйләнә,
Нитгү нәфәсиндән¹⁰ чанлар динләнә,
Ширин данышыбан хош күлән кәрәк¹¹.

★

Гөвли садиг ола, һәр фе'ли һәләл,
Билмәйә ки¹² фитнә нәдир, мәкрү ал,
Шам кими габагда¹³ дура нитги лал,
Кәсилсә дә башы динмәйән кәрәк.

★

Вагиф, яхшы¹⁴ чанан кәрәк чан үчүн,
Нәдир чох чалышмаг бу чанан үчүн,
Бир көзәл лазымдыр бизим хан үчүн,
Вали гуллуғунда әрз әдән кәрәк.

БУЛУТ ЗҮЛФЛҮ, АЙ ГАБАГЛЫ КӨЗЭЛИН

Булут зүлфлү, ай габаглы көзөлиң
 Дурубан башына доланмаг кэрэк.
 Бир эвдә ки, белә көзәл олмая²,
 О эв бәрбад олуб таланмаг кэрэк.

★

Сәрхош дуруб сарайында баханда,
 Аг кәрдәнә һамайыллар таханда,
 Гаша вәсмә, көзә сүрмә яханда
 Чаным эшг одуна галанмаг кэрэк.

★

Чыха сарайындан чанлар алан тәк,
 Хишмә кәлә кәһ-кәһ гәһри олан тәк,
 Дал кәрдәндә гыврым³ сачы илан тәк
 Тәрпәнәндә һәр ян буланмаг кэрэк.

★

Вагиф, сәнин ишин мүдам аһ олсун,
 Сәк рәгибин өмрү гой кутаһ олсун,
 Һәмдәмсиз кимсәнә истәр шаһ олсун,
 Кәдадыр о кимсә диләнмәк⁴ кэрэк.

КЕТДИМ АЛА КӨЗЛҮ ЯРЛА ДАНЫШАМ

Кетдим ала көзлү ярла данышам,
 Деди оғлан, дур кет, сөз вахты дейил.
 Ариф чохдур этмәк олмаз ишарәт,
 Ойнатма гашыны, көз вахты дейил.

★

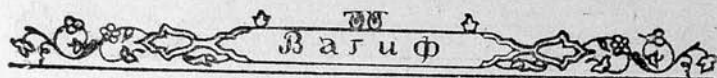
Чаду гәмзәләрин мәнлән яғыдыр,
 Бад әсир, зүлфүнү үздән дағыдыр,
 Бундан сонра өпүб, гучмаг чағыдыр,
 Ихтилат кечибдир, сөз вахты дейил.

★

Вагиф дейир ялвар яра, көнлүн ал,
 Бир бусә диләйиб бойнуна гол сал,
 Ара хәлвәт икән этмә гилү-гал,
 Тез ол, чыхды чаным наз вахты дейил.

БИВЭФАСАН, СЭНДЭН ҮЗ ДӨНДЭРМИШЭМ

Бивэфасан сэндэн үз дөндөрмишэм,
Яланчяя, биграра бахмарам.
Сэни ох кирпийэ һэсрэт гоярам,
Багрын олса пара-пара бахмарам.

★

Гарда көрсэн бир севкили кимсэнэ,
Истэр ки, хэялын тез она дөнэ,
Мэним ярым кэрэк баха бир мэнэ,
Гейри үзэ бахан яра бахмарам.

★

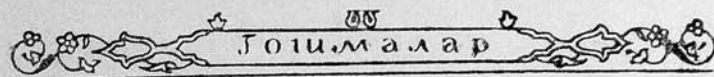
Нигаб чэкиб үзэ, халы кизлэрэм,
Сияһ зүлфү ранки-алы кизлэрэм,
Гөнчэ тэки күл чамалы кизлэрэм,
Саллам сэни аһу-зара, бахмарам.

★

Янымда э'тибар сата билмэзсэн,
Бойнундан күнаһын ата билмэзсэн,
Бизимлэн ихтилат гата билмэзсэн,
Данышма ки, о көфтара бахмарам.

★

Вагифи дерләрди чох көзэл севән,
Элэ билдим сән дэ онун кимисән,
Билдим инди валлаһ сәндәкини мән,
Бивэфасан, биграра бахмарам.

МЭН ЙЭНЭ ХУБЛАРЫН ПАДШАҢЫНДАН

Мэн йэнэ хубларын падшаһындан
Өзүмэ дост бир никары тутмушам.
Сәйяд олуб гуруб мәнәббәт торун,
Лачын көзлү хуб шикары тутмушам.

★

Дал кәрдәндән дүшүб тутуб далы зүлф,
Хош көстәрир зәнэхданы, халы зүлф,
Көрмәмишәм белә бир сәфалы зүлф,
Чох сүнбүли-әнбәрбары тутмушам.

★

Ағ үзүндә сияһ сачы бүрмәйи,
Дал кәрдәндән дүшүб баш әндирмәйи,
Миянында сачын учун һөрмәйи,
Бүтүн дүняда бу яры тутмушам.

★

Вагифәм көрмүшәм бир түрфә дидар,
Чәкәрәм көрмәйә бир дэ интизар,
Һәр кәсин дүняда бир гибләси вар,
Мән дэ йөнүм сәнин сары тутмушам.

НАРДА КӨРСӨМ БИР ШУХ КАМАН ГАШЛЫНЫ

Нарда көрсөм бир шух каман гашлыны
Истөрөм чанымы гурбан эйлэйэм.
Тутам зүлфүн учун, дөнөм башына,
Багрымы одуна бүрян эйлэйэм.

★

Мэн билирэм гәдрин сәрхош чаванын,
Һәлгә-һәлгә зүлфүн, тәр зәнәхданын,
Бу күл әндамлынын, сәрви-рәванын
Дурам еришинә сейран эйлэйэм.

★

Мән онун дәрдинә олдум мүбтәлә,
Шәм'и-хиялыма о верир зия,
Хублардан ки, мәнә кәлсә һәр бәлә,
Истәмәм она мән дәрман эйлэйэм.

★

Хублара вермишәм дин-иманымы,
Шевкәти-шанымы, ад вә санымы,
Чәллад тәк көзләри алса чанымы,
Намәрдәм мән әкәр аман эйлэйэм.

★

Вагифә рәһм эйлә бари илаһи!
Акаһ эт дәрдиндән ол үзү маһи,
Гәдәм басыб бизә кәлсин накаһи,
Бир кечә мән ону мейман эйлэйэм.

БИР ӘНДАМЫ НӘСРИН, ДОДАҒЫ ГӨНЧӨ

Бир әндамы нәсрин, додағы гөнчө,
Бир гамәти күлбүн яра ашигәм.
Олса йүз үзү күл, кирмәз эйнимә,
Мән анчаг бир күл-үзара ашигәм.

★

Кечәләр сүбһәдәк эйләрәм нәлә,
Һәркиз дүшмәз көнлүм өзкә хәялә,
Бир кәрдәни мина, ағзы пиялә,
Бир ләһчәси ширинкара ашигәм.

★

Бир бухағы турунч, синәси мейдан,
Бир сөзү чәвахир, мирвари дәндан,
Бир марал бахышлы, кирпийи пейкан,
Бир гашлары зүлфигара ашигәм.

★

Бир күләндә ләбләриндән бал² ахан,
Бир бәзәниб сәрхош³ тавус тәк чыхан,
Бир ниғаб алтындан пүнһани⁴ бахан,
Бир әчайиб хош көфтара⁵ ашигәм.

★

Вагифәм, бәдәндән чаным дағылыр,
Мәчнун кими ханиманым дағылыр,
Көрмәйәндә дин-иманым дағылыр
Кечә-күндүз мән дидара ашигәм.

БӘҲАНӘ ДУТУБАҢ БИЗДӘН КЕН КӘЗМӘ

Бәһанә дутубаҗ биздән кен кәзмә,
Сир сөзүн ядлара дейән дейиләм.
Көнүл рәва көрмәз сәни яд көрә,
Сәни өзкәсинә гыян дейиләм.

★

Арзум будур көзүм тикәм көзүнә,
Данышасан гулаг верәм сөзүнә,
Та өлүнчә бахым күнәш үзүнә,
Арзум чанда галыб доян дейиләм.

★

Вагиф дейир доймаз севән, севәндән
Та өлүнчә әл көтүрмәнәм сәндән,
Әбәс-әбәс нечин гачырсан мәнән,
Мән ки, залым, адам ейән дейиләм.

ӘЙ ЧАВАН ГЫЗ, МӘНДӘН БЕЛӘ КӘЗМӘ КЕН

Әй чаван гыз, мәнән белә кәзмә кен,
Мән сәнин үзүндә халы севмишәм.
Бәнд олмушам, ширин-ширин сөзүнә,
Шәккәр додағында балы севмишәм.

★

Үзүн ағ, дәйирми, көзүн мәстана,
Бахышын бағрымы дөндәрди гана,
Ағзын сәдәф, дишләриндир дүрдана,
Әчайиб чавахир лә'ли севмишәм.

★

Гашларын чәкилир яйлара дөнүр,
Ағларам көз яшым чайлара дөнүр,
Бәзәнир илләрә, айлара дөнүр,
Чанлар алан бир маралы севмишәм.

★

Һәлгәләнир зүлфүн бухаг янында,
Яй гашларын учу гулаг янында,
Зәнәхдан ичиндә, янаг янында
Гара телли бир хәталы севмишәм.

★

Чох көзәлсән, амма хуондур яман,
Бахмазсан үзүмә мәним чох заман,
Вагиф дейир сәнин әлиндән аман!
Мән бичарә нә һавалы севмишәм.

ЭЙ ҮЗҮ КҮЛ, ГЭДДИ ТУБА, САФИЙӘ

Эй үзү күл, гэдди туба, Сафия,
 Нәсрәтиндән мән шейдая дөнмүшәм.
 Гашларын әйрисин яд әйләдикчә
 Гамәтим әйилиб яя дөнмүшәм.

★

Сөзүн һеч айрылмаз мәним сөзүмдән,
 Одлара янмышам өзүм-өзүмдән,
 Ол гэдәр яш төкдүм ики көзүмдән,
 Дәря тәк ахыбан чая дөнмүшәм.

★

Сән көзәлсән, кәшт әдирсән бағ илән,
 Ағ күлә охшарсан әл-аяғ илән,
 Күнәш чамаллысан күл янағ илән,
 Мән инчәлиб енки ая дөнмүшәм.

★

Көзүн шухдур сәнин, бәнзәр чәллада,
 Мәни тәрк әйләйиб уйма кәл яда,
 Сән кәр мәним олсан фәна дүняда,
 Әлә билләм падишаһа дөнмүшәм.

★

Ләһчән, сөзүн бир әчайиб ләһчәдир,
 Ишин тамам ишвә, назү гәмзәдир,
 Мән Вагифәм, куюн мәнә Кә'бәдир,
 Шүкрлиллаһ, мүсәллая дөнмүшәм.

ИНДӘН БЕЛӘ ӨЛСӘМ АРЗУ ЧӘКМӘНӘМ

Индән белә өлсәм арзу чәкмәнәм,
 Шүкр аллаһа арзумана етишдим.
 Достун чәмалына, нәзәр әйләдим,
 Санасан тазадан чана етишдим.

★

Сияһ вәсмә зивәр чәкибдир гаша,
 Ону көрән көзләр истәр гамаша.
 Бир ләһзә һүснүнә этдим тамаша,
 Бәһәмдүллаһ дин-имана етишдим.

★

Көзәликдә бәнзәйир Зүлейхая,
 Янаглары охшар күли-һәмрая,
 Көнүл пәрваз этди галхды һавая,
 Ер үзүндән, асиманә етишдим.

★

Чари олуб хублар кәлсә биттәмам,
 Олмаз белә көзәл, белә хош әндам,
 Ган ағлайыб, нәсрәт чәкән сүбһү шам,
 Бүлбүл кими, күлүстана етишдим.

★

Һәр дәм ойнаданда көзү гашыны,
 Кәтирәр фирәнжин тәр шәвашыны,
 Нә файда вермәдим тез шабашыны,
 Вагиф дейир чох пешмана етишдим.

ЧОХ ЗАМАНДЫР ЯРЫН ҺӘСРӘТИНДӘЙӘМ

Чох замандыр ярын һәсрәтиндәйәм,
Кәләйди бир ону бары көрәйдим;
Бүлбүл тәк фәрядым чыхды фәләкә,
Чәннәт ийли күлүзары көрәйдим.

★

Басайды үзүмә күл аягыны¹,
Өпәйдим үзүнү һәм додагыны²,
Кәһ ачайдым ағ синәнин багыны,
Гойнундаки гоша нары көрәйдим.

★

Кәһ алайдым кәрдәнини гучаға,
Кәһ үзүм сүртәйдим зүлфә, бухаға³
Кәһ да отурайдым габаг-габаға,
Данышайды⁴ хош көфтәры көрәйдим.

★

Билирмола* бағрымдаки яраны⁵,
Нечә яхмыш мән тәк күнү гараны,
Яр мәнән кәсмәзди белә араны,
Бу гоймаян кимдир бары көрәйдим.

★

Вагифәм, һичрандыр мәнним мәншәрим,
Кечә-күндүз чанан олмуш әзбәрим,
Кәрәм әйләйибән кәлсә дилбәрим,
Кәсилирми аһү-зары көрәйдим.

* Билирми ола, көрәсэн билирми

ӘЛДӘ АЙНА КӨЗӘ СҮРМӘ ЧӘКӘНДӘ

Әлдә айна көзә сүрмә чәкәндә,
Алакөзүн булагындан өпәйдим.
Зәнәхданын чеврәсиндән, халындан,
Гәләм гашын габагындан өпәйдим.

★

Зүлф илән бәзәниб кәләндә үзүн,
Гәсд әдир йәнә чан алмаға көзүн,
Вәсфизәбанындан чыханда сөзүн,
Дилин, дишин, додагындан өпәйдим.

★

Алайдым яшмагын, ачыб кәмәрин,
Чыхарыб әйниндән зәрбафын зәрин,
Ийләйиб-ийләйиб зүлфү әнбәрин,
Үздән сонра, бухагындан өпәйдим.

★

Кечә-күндүз дуам будур тарыма,
Нола сәни сала бир күзарыма,
Ийләйиб-ийләйиб басам бағрыма,
Ики күлкәз янагындан өпәйдим.

★

Вагифин бағрыны дөндәрдин көзә,
Яр одур ки, ярын чевринә дөзә,
Ярым салланыбан кәләндә бизә,
Дүшүбән әл-аягындан өпәйдим.

БАХЫБ ЧАМАЛЫНА ҒҮРҮР ЭЙЛӘМӘ

Бахыб чамалына ғүрүр эйләмә,
Сән дә бир йол әркан көзәт, севдийим!
Ярын дили ширин кәрәк, үзү хош,
Әдә ашигинә иззәт, севдийим!

★

Көзәл чохдур, мәләк, пәризад да вар,
Кәлсин көрүм, һансы сән сифәтдә вар.
Нә шәһдүшәккәрдә, нә нәбатда вар,
Ләбләриндә олан ләззәт, севдийим!

★

Һәлгә гой үзүнә зүлфи-пуртабы,
Көрәнләр бәйәнсин десин һесабы,
Алтдан күлкәз, үстдән яшыл түрабы
Бу рәик илән өзүн бәзәт, севдийим!

★

Әндамын күлдүр, әй сәнәм сәрасәр,
Истәрәм башына дәнәм сәрасәр,
Дәлик-дәлик олды синәм сәрасәр,
Гәмзә охун мәнә аз ат, севдийим!

★

Вагиф тәк дәрдимәнд аз дүшәр әлә,
Нә файда гәдрини билмәдин һәлә.
Үзүнү бүрүйүб өртмә кәл белә,
Мәнимлә өзүнү дүзәлт, севдийим!

ЕНӘ МӘНИ ЯНАР-ЯНАР ОДЛАРА

Енә мәни янар-янар одлара,
Дағылмыш айрылыг салды, севдийим!
Мән һа өлдүм һәсрәт илә, дәрд илә
Чан сәнин янында галды, севдийим!

★

Сияһ зүлфүн бухаг алтда гайрылыр,
Ала көзләр чан алмаға сайрылыр,
«Чанандан айрылан чандан айрылыр»
Халг ичиндә бир мисалды, севдийим!

★

Сәрв гәддин сәнүбәрә тән дейил,
Тамам сәнин тәки күлбәдән дейил.
Даһа әззәлки тәк сән көрән дейил,
Инди һалым яман һалды, севдийим!

★

Ол Хәдичә һаггы, Сәкинә һаггы,
Хейранниса һаггы, Әминә һаггы,
Кә'бә, Мәккә һаггы, Мәдинә һаггы,
Дәрдин бу Вагифи алды, севдийим!

ЭЙ МЭЛӘК ХУЙЛУ, ЭЙ ТУБА БОЙЛУ ЯР

Эй мөләк хуйлу, эй туба бойлу яр,
Куйиндир чәннәти-ризваным мәним.
Нури-гилман олса, кирмәз көзүмә,
Сәнсэн чандан әзиз чананым мәним.

★

Пәрим, сәнубәрим, күлбәрки-тәрим,
Көһәрим, ягутум, лә'ли-әһмәрим,
Һекайәтим, фикрим, зикрим, әзбәрим,
Хәялымда ширин һиһаным мәним.

★

Хуршид рухсарым, гәмәр чәбиним,
Баһарым, күлзарым, хулди-бәриним,
Ярым, гәмкүсарым, хош назәниним,
Көзәлим, көйчәйим, чаваным мәним.

★

Вәһдәтим, хош күнүм, сөһбәтим, дәмим,
Фәғфурум, гейсәрим, Чәмшидим, чәним,
Хосрөвүм, хаганым, шаһи-ә'зәмим,
Падшаһым, һәм ә'ла султаным мәним.

★

Зевгим, сәфам, сейрим, бағым, чәмәним,
Сусәним, сүнбүлүм, лаләм, сәмәним,
Хәтаву Хөтәним, Чиним, Йәмәнин,
Һиндустаным, Румум, Ираным мәним.

★

Сөзүм, ихтилатым, һәр галу-гилим,
Мәтләбим, мурадым, хатирим, мейлим,

Шәккәрим, Шириним, Күлшаһым, Лейлим
Зүлейхам, Юсифи-Кән'аным мәним.

★

Ғәблүлмәтин зүлфүн, Кә'бә үзүндүр,
Меһрабым, мәнбәрим гашын-көзүндүр,
Вағифәм, эй сәнәм, сәнин сөзүндүр
Кечә күндүз фикрү хәялым мәним.

БЭДЭНИН СЭРАСЭР КҮЛ ХЭРМЭНИДИР

У Бэдэнин сэрэсэр күл хэрмэнидир,
Гамэтин көзэлдир, көзэл, севдийим!
Неч нэ истэмэнэм ики дүняда
Сэнсэн мэним ахыр-эзэл, севдийим!

★

Гул вермишэм бу чанымы чанына,
Нарда олсам, көнлүм кэлэр янына,
Нэ гэдэр сөйлэсэм сэнин шанына,
Ярашар мүхэммэс, гезэл, севдийим!

★

Ираг дурма, мэндэн чидайы кэзмэ,
Севирсэн, эй назлым, худаыи кэзмэ,
Эйри отуруб белэ кинайы кэзмэ,
Кэл инди мэнимлэ дүзэл, севдийим!

★

Аһымы көйлэрэ нэр сәһәр чәкдим
Кәм чәкмәдим, амма мө'тәбәр чәкдим,
Гойнунда нар дәрдин ол гэдэр чәкдим,
Олду рәнким ахыр кезэл, севдийим!

★

Хумар көзләрини ояг гоймасын,
Иыхылан көнлүмэ даяг гоймасын,
Дәрман эйләмэйэ аяг гоймасын
Шикәстә Вагифдән үз эл, севдийим!

ОНУН ҮЧҮН УЙМАЗ ГЕЙРИЙЭ КӨНЛҮМ

Онун үчүн уймаз гейрийэ көнлүм,
Бир эчэб зибадыр мэним севдийим.
Нури нэдир, гилман нэдир, мөлөк нә!,
Намыдан э'ладыр мэним севдийим.

★

Зүлфлэри сүнбүлдүр, янагы лалэ,
Бахышы тә'н эдэр вәһши гезалэ,
Көзлэри мастанэ, ағзы пиялэ,
Кәрдэни минадыр мэним севдийим.

★

Айна тутар зәнэхдана күл дүзэр,
Нэр муйинэ йүз мин фитнэ фе'л дүзэр,
Бяз кәрдэнинэ сияһ тел дүзэр,
Санасын сонадыр мэним севдийим.

★

Бою ярашыгылы сәрви-хураман,
Эндамыдыр ағ күл, синәси мейдан,
Көлағайы күлкөз, либасы элван,
Бир күли-рә'надыр мэним севдийим.

★

Вагифәм, зүлфлэрин бәндиванийәм,
О каман гашларын мән гурбанийәм,
Мәнэ гәдр элэ ким көһәр канийәм
Демэ ки, молладыр мэним севдийим.

СӘФАЛАР КӘТИРИБ ТӘШРИФ БУЮРДУН

Сәфалар кәтириб тәшриф буюрдун,
Гәдәм басдын бизә, гурбан олдуғум.
Аз гала ки, сәнин һәсрәтин бизи,
Инчәлтмишиди, үзә, гурбан олдуғум.

★

Сән кәлдин нур долду эвә—отаға,
Кәлдийин йоллара чаным садаға,
Дуруб гурбан олмаг сән тәк гонаға,
Нушдур чанымыза, гурбан олдуғум.

★

Мән майиләм, сәндән дүшмәнәм чаша,
Булут зүлфә, ағ габаға, ай гаша,
Гой доюнча бахсын, әтсин тамаша,
Һейранды көз көзә, гурбан олдуғум.

★

Сән гәддинә яшыл аллар кейичи,
Вагиф дәхи, сәнә гәзәл дейичи,
Шүкр аллаһа дейил адам ейичи,
Нолур кәлсән бизә, гурбан олдуғум.

МӘНИМ ЯРЫМ СЫҒАЛЛАНЫБ КӘЛӘНДӘ

Мәним ярым сығалланыб кәләндә,
Санасан ган сүзүр додагларындан.
Шө'лә верир зәнәхданын чөрәси,
Нур төкүлүр көйчәк янагларындан.

★

Кәрдән чәкиб тә'нә гылар гулара,
Һәсрәтиндән бағрым дөнәр сулара,
Пәриләр әвлады дерләр булара,
Булар да көзәлдир очагларындан.

★

Ағ синән көзәлдир, кәрдән көзәлдир,
Сәрасәр әндамын бирдән көзәлдир,
Сәрв гәддин сәнубәрдән көзәлдир,
Голларын, топуғун бухагларындан.

★

Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи,
Сән мәни эйләдин элләр күлүнчү,
Либасын әлвандыр, чарғат нарынчы,
Сачаглар ярашыр ғырагларындан.

★

Вагифин дәрдини биләйди яры,
Дәрдинә бир дәрман гылайды яры,
Гәдәм басыб мундан кәләйди яры,
Өпәйдим әлиндән, аягларындан.

ЗҮЛФҮН БАШЫ ТАХТАЛАНЫБ ГАБАГДА

Зүлфүн башы тахталаныбы габагда,
Гыраг верир² гөсәбәнин алтындан.
Илан³ гуйругу тәк гоша гыврылмыш,
Учу чыхмыш зәнәхданын алтындан.

★

Гашын ишарәси, көзүн хумары,
Һәр бири йүз мин фил⁴ кәмәндары,
Тәр синәдә⁵ ағ мәмәнин кәнары,
Шө'лә верир жирибанын алтындан.

★

Сәнин һүснүн мат әйләйиб⁶ фәләйи,
Чәннәтдә һурини, көйдә мәләйи,
Гызыл голбаглары, янар биләйи⁷
Гучаглайыб⁸ кәһрүбанын алтындан.

★

Апарыбдыр мәнән руһу рәваны
Тамам ағлы, һушу⁹, динү иманы,
Ағаранда күлкәз янағын яны,
Титрәр зүлфи-пәришанын алтындан.

★

Вагифәм, чанана көндәрдим пейғам,¹⁰
Көзүм йолларында галды сүбһү шам,¹¹
Кәлмәди ол сәрв гәддү күләндам
Бир чыхайдыг¹² бу һичранын алтындан.

ӘЙ ЗҮЛМҮ ЧОХ, ГӘЛБИ ГАРА, БИИГРАР

Әй зүлмү чох, гәлби гара, бииграр,
Утанмазсан, амма һеч утанмазсан!
Нә аилағын вардыр, нә бир кәмалын,
Онун үчүн һәркиз сөзү ганмазсан!

★

Нә һүркүрсән мәнән дөнүб авлара,
Дад әйләрәм етишмәзсән һавлара,
Сән дә мәнним кими бу аловлара
Ахыр яначагсан, демә янмазсан!

★

Көрүм сәнин нәдән олду әйәрин,
Мәнәнмидир, я гейридән чәкәрин,
Ай бимүрвәт, мәкәр дашдыр чийәрин,
Мүдам сызылдарам һеч усанмазсан!

★

Лә'нәт кәлсин о һүснүнүн бағына,
Салманам көзүнү бағрым яғына,
Дөзүрсән дөз бу айрылыг дағына,
Мән даяннам, амма сән даянмазсан!

★

Вагиф, лә'нәт кәлсин ярын чанына,
Нә дәрдинә мейл эт, нә дәрманына,
Онун тәки бивәфанын янына,
Әкәр икит олсан һеч доланмазсан!

КҮЛКУН СЭРЭНДАЗЫН ТАЗА КҮЛ КИМИ

Күлкун сэрэндазын таза күл кими,
Эфшан этмиш ай габағын үстүндөн.
Янағын янында зүлфө тов вермиш,
Учун санчмыш тәр дувағын үстүндөн.

★

Каһ заман башына тирмә шал бағлар,
Каһ олур ки, зүлф кизләйиб хал бағлар,
Кәлағайнын габағына ал бағлар,
Яшылын алтындан, ағын үстүндөн.

★

Нә көзәл адамсан, эй гашлары яй,
Неч новчэван кәлә билмәз сәнә тай,
Күләбәтин гыйдыр, йохса енки ай
Өпәр, гучар күл янағын үстүндөн.

★

Бизим илән олуб начағдан ашна,
Үәнә һәр көрәндә истәр яшына,
Ничаб илә кәтан салыр башына,
Оғрун бахыр о яшмағын үстүндөн.

★

Вардыр ширин-ширин хош ихтилатын,
Нә файда Вагифә йох илтифатын.
Тавус ганады тәк учу чаргатын,
Пәрваз эйләр солу сағын үстүндөн.

НАМӘ, КЕДӘР ОЛСАН ЯРЫН КУЙИНӘ

Намә, кедәр олсан ярын куйинә
Дәрди-дилим о чанана декилән!
Бүлбүлүйәм гөнчә күлүндән айры,
Бағрым дөнүб гызыл гана, декилән!

★

Гурбан олум кирпийинә, гашына,
Сел олубан гарыш ахан яшына,
Пәрванәләр кими долан башына,
Атәш тутуб яна-яна, декилән!

★

Дин-иманым дүз илгара бағлыдыр,
Һәсрәт чаным бир чүг нара бағлыдыр,
Мүрғи-руһим зүлфи-яра бағлыдыр,
Чох чәкмәсин зүлфә шана, декилән!

★

Гылмыш һүснүн шөвги, дәрди ми эфзун,
Айрылыг гәминдә көз яшым Чейһун,
Ағлым башдан кетмиш, олмушаш Мәчнун
Бу Вагифә сән дивана, декилән!

БИР ФИТНЭ ФЕЛЛИНИН, ҮЗҮ ХАЛЛЫНЫН

Бир фитнэ феллинин, үзү халлынын,
Бир ширин диллинин, гурбаныям мэн.
Бир гэнд мегаллынын, ләби зүлалын,
Бир ағзы баллынын гурбаныям мэн.

★

Бир сүсән муйлунун, сәмән буйлунун,
Фәриштә хуйлунун, мөлөк сойлунун,
Бир чәннәт куйлунун, туба бойлунун,
Бир шүмшад голлунун гурбаныям мэн.

★

Бир көзү шәрлинин, чәнк нәзәрлинин,
Зүлфү әнбәрлинин, мүшк тәрлинин,
Бир сәмәнбәрлинин, зәр кәмәрлинин
Бир инчә беллинин гурбаныям мэн.

★

Бир чох үлфәтлинин, мәнәббәтлинин,
Бир мәрһәмәтлинин, шәфәггәтлинин,
Бир пәри теллинин, күн тәл'әтлинин
Бир мәнчәмаллынын гурбаныям мэн.

ЭЙ КИРПИЙИ ХӘНЧӘР ГАШЫ ЗҮЛФИГАР

Эй кирпийи хәнчәр, гашы зүлфигар,
Нөшүн мәнән хәялыны кәсибсән?
Гоймазсан бахмаға хәттү халына,
Тамашайи-чәмалыны кәсибсән!

★

Сәк рәгибин фитнәсинә уюбсан,
Нейләмишәм, мәнән нә тез доюбсан,
Кечә-күндүз мәни тәшнә гоюбсан,
Ширин ләбдән зүлалыны кәсибсән.

★

Яшырыбсан, тамам дурубсан кендә,
Зүлф яшмаг алтында, сачы кәрдәндә,
Көрүнмәз һәр ерин салыбсан бәндә,
Бу галыны, о галыны кәсибсән.

★

Бу бойда, гамәтдә, шөвкәтдә, шанда
Сән тәк көзәл йохдур чүмлә чаһанда,
Сәрасәр бағрымы, кечән заманда
Көстәрибсән һилалыны, кәсибсән.

★

Мәкәр ки, ашигин гәмин емәзсән,
Бу чөврү шәфадан сән инчимәзсән,
Хәстә Вагиф, һалын нәдир?—демәзсән
Чавабыны, суалыны кәсибсән.

ӨЙҮНМӘСИН КИМСӘ КӨЗЭЛӘМ ДЕЙИБ

Өйүнмәсин кимсә көзәләм, дейиб,
Айры төвр олур һалы көзәлин.
Күләш² үзлү, ширин сөзлү, хошгылыг,
Ләбләриндән ахар балы көзәлин.

*

Гашы таг тәк³ кәрәк габагы назик,
Ағзы, бурну, дили⁴, додагы назик,
Балдырлары йоғун, аягы назик,
Вар әндамы олур⁵ долу көзәлин.

*

Янагы күл, зүлфү ясәмән кәрәк,
Мәмәси дик, ағ синәси кен кәрәк,
Һалдан хәбәр верән, дәрд билән кәрәк,
Һеч олмая мәкрү алы көзәлин!

*

Юмрола* бухагы, кен ола үзү,
Чох дәрдемәнд ола, дәрд билә өзү,
Күндә сүрмәләнә мәстанә көзү,
Әли олар ал һәналы көзәлин!

*

Өзкә илән һәркиз олмая иши,
Гафийә гәзәлдән чох чыха башы,
Булаг тәк гайная һәм көзү-гашы,
Артыг ола һәм камалы көзәлин!

*

Көзәл кәрәк әл көтүрә чәфадан,
Ләззәт көрә һәрдәм зөвгү сәфадан.
Вагифәм, гачырам мән бивәфадан,
Гурбанийәм бир вәфалы көзәлин.

* юмру ола

ГӘДӘМ БАСДЫН, СӘН СӘФАЛАР КӘТИРДИН

Гәдәм басдын, сән сәфалар кәтирдин,
Көзүм үстә, әй мәстанә, хош кәлдин!
Башү чаным сәнин пайәндазындыр,
Пешкәшиндир бу дәм ханә, хош кәлдин!

*

Тәшриф ки буюрдун, көтүрдүн гәдәм,
Кәрәкдир пайинә үз нисар әдәм,
Доланым башына, дөнәм дәмбәдәм,
Нә ки гуллауғунду сана¹, хош кәлдин!

*

Мән гурбанам зүлфүндәки күләбә,
Гохусу тә'н әдәр ол мишки-набә,
Мәни дәрдин дөндәрмишди кәбабә,
Җалмыш идим яна-яна, хош кәлдин!

*

Охлар вурдун мәнә көзү гаш илән,
Намәләр язардым ганлы яш илән,
Буюр та бәндәлик әдим баш илән,
Һәр нә гуллауғундур чана, хош кәлдин!

*

Мән Вагифәм, шүкүр етдим мүрада,
Дәхи арзум йохдур фәна дүняда.
Чох-чох кәрәм этдин, әй һуризада,
Етирдин дәрди дәрмана, хош кәлдин!

ДУЙУН ОЛДУ БҮТҮН ХУБЛАР ИҢҒЫЛДЫ

Дүйүн олду бүтүн хублар иҗығылды,
Кәлмәди бир бизим күлбәдән кәлин¹.
Сән кәлмәдин дейин яса батмышам,
Кәлә көр, эй зүлфи ясәмән кәлин²!

★

Бир гәдәм бас ки, той сәнин тоюндур³,
Тойлар ярашығы сәнин боюндур,
Моллалар мәскәни сәри-куюндур⁴,
Ону көрән⁵ дөнәр Кә'бәдән, кәлин!

★

Чам ичмишәм мән мәстанә кәлмишәм,
Эйләйиб багрымы шанә кәлмишәм,
Сәнин һәсрәтиндән чанә кәдмишәм,
Әл көтүр бу назу гәмзәдән, кәлин!

★

Саз тутулуб йүз мин сәнәм ойнаса,
Чәм олубан руму әчәм ойнаса,
Көйдә мәләк, ердә адәм ойнаса,
Һәззим олмаз һәркиз өзкәдән, кәлин!

★

Кәл ойна элине⁶ кәлағай дола,
Буюр шабаш версин, Вагиф тәк гула!
Мат галыб десинләр киминдир ола⁷
Кәклик кими сәкиб, бу сүзән⁸ кәлин!

БИР СӘН КИМИ КӨЗЭЛ ЙОХДУР ДҮНЯДА¹

Бир сән кими көзәл йохдур дүняда,
Ағзы ширин, дили-додағы ширин.
Доймаг олмаз дидарындан бир заман,
Тамашасы, гашы, габағы ширин.

★

Сияһ зүлфүн¹ үз янына доланмыш,
Онун һәр муйивә² йүз чан чаланмыш,
Санасан шәккәрә, гәндә буланмыш,
Мәмәси, синәси, бухағы ширин.

★

Тәрпәнәндә һәр тәрәфә күл гохар,
Мүшкү әнбәр гохар⁴, сияһ тел гохар,
Басдығы ерләрдән миһәк, һил гохар⁴,
Назик әли ширин⁵, аяғы ширин,

★

Ғашлар вәсмәләнир, көз сүрмәләнир⁶
Көз тәк янағлары хош шө'ләләнир⁷,
Бахдыгча үзүнә чан чилвәләнир,
Олур бу Вагифин дамағы ширин.

НЭ КӨЗЭЛ СҮРМЭДЭН ЧИЛА КЭТИРДИ

Нэ көзэл сүрмэдэн чила кәтирди,
 Дөндү бир афәти-чана көзләрин.
 Апарды ағлымы, дин-иманими
 Сәнин белә бу мастана көзләрин.

*

Гәмзә тигин чәкди, чалды чанымы,
 Бир чәллада дөндү, алды чанымы,
 Кенә янар ода салды чанымы,
 Гойду мәни яна-яна көзләрин.

*

Ала көзләр хумарланыр, сүзүлүр,
 Һәр гия баханда чаным үзүлүр.
 Мужжанларын синәм үстә дүзүлүр,
 Мейл әдәндә бу мөкана көзләрин.

*

Һүснүн күлә бәнзәр, боюн минайә,
 Чаным гурбан олсун белә сонайә,
 Кирпийин хәдәнкин вурду синайә,
 Әтди багрым шана-шана көзләрин.

*

Хәялын көнлүмдә, көзүмдә кәзәр,
 Хумар-хумар бахар, чанымы үзәр,
 Шикәстә Вагифдән кәсмәсин нәзәр,
 Рәһм әйләсин мән мөһмана көзләрин.

КӘРДӘНИНДӘ, ГАМӘТИНДӘ АЙЫБ ЙОХ

Кәрдәниңдә, гамәтиңдә айыб йох,
 Амма нә көзәлдир пәришан зүлфүн.
 Әтриндән динләнир сәрасәр әрваһ,
 Я мүшкү әнбәрдир, я рейһан зүлфүн.

*

Күлаб сәпилибән дәйәндә шана,
 Гохусу чулгашыр чүмлә чәһана,
 Дөндәрибдир мәни Шейх-Сәһ'ана,
 Нә дин гоюб мәндә, нә иман зүлфүн.

*

Ағ әлин ки дәйәр о мүшки-набә,
 Бәнзәр булут ичрә кирән мәһтабә,
 Һәлгәләнир дөнүр учу гүллабә,
 Асар күндә мин-мин дилу чан зүлфүн.

*

Ястыланыб ай габағын янында,
 Башы чыхар төр бухағын янында,
 Сияһ халын, ал янағын янында,
 Әксик олмаз һәркиз, һәр заман зүлфүн.

*

Вагифәм, олмушам зүлфә кирифтар,
 Көнлүм виран, һалым хәраб, күнүм зар,
 Бир нәзәр гыл мәнә, әй чешми хумар,
 Әйләйибдир мәни сәркәрдан зүлфүн.

ЭЙ МӘККӘНИ, МӘДИНӘНИ ЯРАДАН

Эй Мәккәни, Мәдинәни ярадан,
Бир фикир чәк, әһвалына Вагифин.
Ол гашы гибләйә үз сүрмәк истәр,
Мәдәд әйлә игбалына! Вагифин.

*

Көзүндән яраға дүшүбдүр яры,
Кәсилиб көнлүмүн сәбрү гәрары,
Үз чевирмиш йәнә Мәдинә сары,
Нә дүшүбдүр хиялына Вагифин?!

*

Мәним ярым дейил ол Кә'бәдән кәм,
Хал һәчәрүл-әсвәд, дәнаны зәмзәм,
Бир заман олсайдым³ онунла һәмдәм,
Хәтт чәкилир⁴ вәбалына Вагифин.

*

Сәрхош дуруб мина бойлу сағыдан,
Яралыдыр гәмзәси ол яғыдан.
Зүлфү әнбәр, ағлы башдан дағыдан,
Нә сөзү вар камалына Вагифин⁵.

*

Иүз зүлфү пәришан һинду хал олса,
Иүз шәкәр көфтарлы⁶ ләби бал олса,
Иүз шириндил, әнбәрбу⁷ марал олса,
Етә билмәз маралына Вагифин.

ДӘРДИН МӘНИ ҺЕЙВАЛАРА ДӨНДӘРДИ

Дәрдин мәни һейвалара дөндәрди,
Эй сачлары сияһ, үзү ағ кәлин!
Та ки, көрдүм чәмалынын шө'ләсин,
Әриди бағрымда тамам яғ, кәлин.

*

Сәнин һәсрәтини вилайәт чәкәр,
Гәмзән ййы дәйәр мәләләт чәкәр,
Чәмалындан мәләк хәчәләт чәкәр,
Һүсүн әйләр ая, күнә лағ, кәлин!

*

Нә олур үзүндән ниғаб¹ аласан,
Бир ләһзә һалыма нәзәр саласан?
Сәһәрдән ачылмыш таза лаласан*,
Сәнин сейрәнкахын олур дағ, кәлин!

*

Гәддин тәк нә әр-әр, нә шүмшад олур,
Ону көрчәк гәмдән чан азад олур,
Мәним көнлүм сәнин илән шад олур,
Сән әйләрсән дамағымы чағ кәлин!

*

Бәләләрдән сәни сахласын худа,
Сән тәк көзәл, элдән олмасын чида,
Хәстә Вагиф олса башына фәда,
Тәки олсун сәнин чанын сағ кәлин!

ИЭНЭ БАЙРАМ ОЛДУ ХУБЛАР ЭВИНДЭ

Иэнэ байрам олду хублар эвиндэ,
Санасан ачылыб таза күл букүн.
Бөнөфшэ зүлфлэри аласан элэ,
Шанэ тэк кэзэсэн телбөтөл букүн.

★

Ким өлэ, ким гала бу байрамадэк,
Чөнд эйлэ етэсэн күл эндама тэк,
Кечэлэр сүбнэдэк, та ахшамадэк,
Ярын кэрдэниндэ ола гол букүн.

★

Санасан үзүнү эрэг нэмидир,
Элэ баһар фэсли, күл шөбнэмидир,
Ихтилат базары, сөһбөт дэмидир,
Кэрэк дүшэ дост куйинэ йол букүн.

★

Тамаша гыласан гаша-габага,
Сүртэсэн үзүнү зүлфэ-бухага,
Яр бэзэниб дуруб чанлар алмага,
Өлмэли күнүндүр Вагиф, өл букүн!

МЭНИ ГЭРГ ЭЙЛЭДИН ГЭМ ДЭРЯСЫНА

Мэни гэрг эйлэдин гэм дэрясына,
Эй чешми-хумарым, нөшүн агладын?
Эй көзүм, нэ дэйиб көйрэк көнлүнэ,
Эй ширин көфтарым, нөшүн агладын?

★

Кэрдэниндэ зүлфү тэр сүнбүл кими,
Сонадан үзүлмүш гарател кими,
Сэн кэрэк күлэсэн гызыл күл кими,
Эй лалэ рухсарым, нөшүн агладын?

★

Олмая сэн мэни бииграр сандын,
Зарафат эйлэдим она инандын,
Нэ дэйди көнлүнэ мэндэн йайындын,
Дишлэри мирварым, нөшүн агладын?

★

Бағрым башын шан-шан эйлэдин, дэлдин,
Дөнүм башна пэрим, аз агла, өлдүн,
Дейэрдин, күлэрдин, белэ дейилдин,
Мэним чадукэрим, нөшүн агладын?

★

Нэр кэс көрэн дэмдэ өз сирдашыны,
Мэкэр төкөр габагыны-гашыны,
Ода яхдын чийэримин башыны,
Вагиф дер: дилдарым, нөшүн агладын?

БАШЫНА ДӨНДҮЙҮМ, ТОЙ АДАМЛАРЫ

Башына дөндүйүм, той адамлары,
Сиз дө дейин тоя кэлэн ойнасын.
Адыны демэрэм элдэн айыбдыр,
Филан кәсин гызы, филан ойнасын.

★

Нә мүддәтди биз дө она күвәндик,
Һәсрәтин чәкмәкдән чанымыз үздүк,
Һәр элинә алыб бир дана үзүк,
Үзүйү дәстинә алан ойнасын.

★

Бир туба бойлудур, бою новрәстә,
Һәсрәтин чәкмәкдән олмушам хәстә,
Ишарәт эйләрәм анлаян доста,
Достунун гәдрини билән ойнасын.

★

Мән Молла Вагифәм, эйләрәм әфған,
Көзләрим дө яш еринә төкәр ган,
Узун бойлу ениетмә, новчаван,
Мәни бу дәрдрә салан ойнасын.

ОҖРУН БАХА-БАХА, ЭЙ ЧЕШМИ НӘРКИЗ

ОҖрун баха-баха, эй чешми нәркиз,
Дәрдә салдын мәни, хәстәһал этдин.
Һәсрәтиндән өлдүм-өлдүм дирилдим,
Нә бир яда салдын, нә суал этдин.

★

Һәр мәни көрәндә, эй чешми яғы,
О гәдәр эйләдин чанлар алмағы,
Кәһ кәстәрдин, кәһ кизләтдин янағы,
Ахыр мәни дәрдә салдын, ал этдин.

★

Узун илләр сәнә галдым мән һәсрәт,
Зәррәчә көрмәдим мәнрү мәнәббәт.
Һәр заман ки, сәндән умдум шәфәггәт,
Бир дава башладың, галмагал этдин.

★

Әзәлдән вар иди лүтфү кәрәмин,
Кәһбәкәһ бәрийә сейрү гәдәмин,
Вара-вара артды зүлмү ситәмин,
Билмәдим сонрадан нә хәял этдин!

★

Һәмишә бу иди фикрү хәялым,
Икимиз бир ердә һәмдәм олалым.
Нейләмишди сәнә Вагиф, а залым,
Ону гәм элиндә* пайимал этдин!

БИР БЭЯЗ КЭРДЭНЛИ, МЭРМЭР СИНЭЛИМ

Бир бэяз кэрдэнли, мэрмэр синэлим,
Кэрдэнинэ гурбан миналар олсун.
Учу тэр чыгалы сияһ теллэрин
Сэдгэси яшылбаш соналар олсун.

★

Нейлэмишэм сэнэ чешми-сияһым,
Сэн мэндэн күсүбсэн эй гибләкаһым?!
Өлдүр мәни кэр вәрисә күнаһым,
Ал ганым элләрдә һәналар олсун.

★

Эшитдим күсүбсэн, артыбдыр дәрдим,
Ялварыб көнлүнү алмаг истәрдим,
Гуллуғуна намә языб көндәрдим,
Биздән сәнә чох-чох дуалар олсун.

★

Вагиф, чанаң илә тэр олду ара,
Сән олдун һәмдәним, эйлә бир чара,
Бир гафийә гайыр, көндәр ол яра,
Бәлкә дәрдимизә давалар олсун.

АЙ КӘНАРЫ ГАБАҒЫНДА ГЫЙ КИМИ

Ай кәнары габағында¹ гый кими
Бүрүнүр чулғаныр² янаға зүлфүн.
Санасан булутдур, әнвәр үзүнү³
Бәдр айы тәк алмыш гучаға зүлфүн.

★

Шаһмар тәки кәрдәниндә буланыр,
Күлаб илә сығалланыр⁴, суланыр,
Һәлгә дүшүб бухаг алтда доланыр,
Баш гояр сарылыр гулаға зүлфүн.

★

Этрин көтүрүбдүр мүшкү рейһандан,
Учу чығаланыр чыхыр дөрд яндан,
Ачыланда чаргат тэр зәнәхдандан,
Нә әчайиб дурур ғыраға зүлфүн⁵.

★

Көз доймаз вәсмәли кәман әбрудан,
Чан үзүлмәз сәмән ийли кийсудән,
Мәст әдәр аләми әнбәрин будан,
Һәр кәләндә сәндәл дараға зүлфүн⁶.

★

Хәстә Вагиф онун сәркәштәсидир,
Бағры гызыл ганын агүштәсидир,
Һәр тари мүәттәр⁷ чан риштәсидир,
Җойма ки, төкүлсүн аяға зүлфүн.

ЭЙ ШАҢЫ ХУБЛАРЫН, ШУХУ ДИЛБЭРИН

Эй шаһы хубларын, шуху дилбэрин,
Сэндэн сәнүбэрин хәчаләти вар.
Хош ярашыр сәнә дйба нимтәнә,
Бу бәзәйин кенә әләмәти вар.

★

Бу зибү зийнәтин, шанү шөвкәтин,
Ме'рачи-риф'әтин, баби-дөвләтин,
Һүснү-мәләһәтин, чешми-афәтин,
Бу гәддү гамәтин гиямәти вар.

★

Мәһбуби-мүнтәхәб, бир али нәсәб,
Гәмзәсиндә гәзәб, сәң сахла ярәб,
Күл рүхлү, гөнчә ләб, турунчи гәбгәб,
Лисанында әчәб, һекайәти вар.

★

Олмаз белә адәм, йығылса аләм,
Мәләкдән мүкәдрәм, ә'лавү ә'зәм,
Өзү бир шух сәнәм, истигнасы кәм,
Бизә әмма һәрдәм, нәзакәти вар.

★

Гашы йй, чешми шух, мүжканлары ох,
Чүмлә кәсдән артых, бәрабәри йох,
Чамалы янында, ай вә күн² мәнсух,
Вагифин ондан чох шикайәти вар.

БИР ЗАМАН ҺАВАДА ГАНАТ САХЛАЙЫН

Бир заман һавада ганат сахлайын,
Сөзүм вардыр мәним¹ сизә, дурналар!
Гатарлашыб нә диярдан кәлирсиз,
Бир хәбәр версәниз бизә, дурналар!

★

Сизә мүштаг дурур² Багдад әлләри,
Көзләйә-көзләйә галыб йоллары,
Аста ганад чалын, гафил телләри
Һейфдир саларсыз дүзә, дурналар!

★

Хейли вахдыр ярын фәрағындаям,
Пәрвана тәк һүснүн чирағындаям,
Бир ала көзлүнүн сорағындаям,
Көрүнүрмү көрүн көзә, дурналар!

★

Мән севмишәм ала көзүн сүрмәсин,
Бәднәзәр, кәсибән зия, вермәсин,
Сагын кәзин лачын көзү көрмәсин,
Горхурам сәфнизи поза, дурналар!

★

Назәнин-назәнин эдәрсиз аваз,
Рух тазәләнир олур сәрафраз,
Вагифин дә көнлү чох эдәр пәрваз,
Һәрдәм сизин илә көзә, дурналар!

БИР БӨЛҮК ЯШЫЛБАШ СОНАЛАР КИМИ

Бир бөлүк яшылбаш соналар кими,
Йыгылыб келибдир Газаға гызлар.
Айна габагында гара гаш учун
Эндириб кетирмиш гулаға гызлар.

★

Һәр бириндә мина кәрдән, назик бел,
Сизә гурбан тамам өлкә, тамам эл,
Күлаб илән сығалланмыш гара тел
Хуб ярашмыш бәяз бухаға гызлар.

★

Гәмзә каман, мужкан хәдәнк, көз ала,
Йүз ган олур әйри бахсан һилала,
Сөзләри гәнд, ағызлары пияла,
Шәкәр эзмиш дилә, додаға гызлар.

★

Эй ағалар, нечә ситәм этдиләр,
Вагифин чаныны чох инчитдиләр,
Йәнә дуруб гатарлашыб кетдиләр,
Сөзләрин гойдулар гыраға гызлар.

МУШКИ ЧАРГАТ КӘНАРЫНДА ХУМАР КӨЗ

Мүшки чаргат кәнарында хумар көз,
Сүзүлүр-сүзүлүр каһбакаһ бахар.
Һейбәтиндән ләрзә дүшәр чаныма,
Санасан гулуна падишаһ бахар.

★

Сүрмәли көзләрин хош хәдәнки вар,
Бир күн мәнәббәтин, йүз күн чәнки вар,
Өзкә бахан көзүн гейри рәнки вар,
Бу баханда амма сим-сияһ бахар¹.

★

Хую мәлаикдир, өзү пәриназ,
Чилвәси гарычгай, чыггасы шаһбаз.
Чәкибдир үзүнә сияһ сәрәндәз,
Булут арасындан санки маһ бахар².

★

Гызыл һәна гоймуш әл дырнагына,
Гөнчәләр дүзүбдүр сол вә сагына,
Сығал вериб⁴ яй гашларын тагына,
Шүкр аллаһа⁵ бизә гилләкаһ бахар.

★

Вагиф чандан мүштаг олур мүштаға,
Мүштаг олмаяндан гачар ираға.
Бахан, бахмаг кәрәк габаг-габаға
Көз училә бахан биикраһ⁶ бахар.

КӨЗ ГАЛДЫ ЙОЛЛАРДА, ЧАН ИНТИЗАРДА

Көз галды йолларда, чан интизарда,
Көлмөди чанандан таза бир хәбәр.
Мәним тагәтим йох гөләм тутмаға,
Ким ола ки, яра, яза бир хәбәр.

★

Нә гәдәр ки, мән агларам дөмадәм,
Әһвалым билирми ола о һәмдәм?
Әл тамам яғыдыр, йохдур бир адәм
Верә мөндән пәриназа бир хәбәр.

★

Көр һесабын мән чәкдийим азарын,
Бу даду фәрядын, бу аһу-зарын
Бади-сәба, әкәр дүшсә күзарын,
Сөйлә хәлвәт о һәмраза бир хәбәр.

★

Булбүлү гөнчейи-хөндан өлдүрдү,
Пәрванәни шәм'и-сузан өлдүрдү,
Вагифи атәши-һичран өлдүрдү,
Аман, верин о шаһбаза бир хәбәр.

ӘИ ЧАНАНЫМ, СӘН БӘЗӘНИБ КӘЛӘНДӘ

Әй чананым, сән бәзәниб кәләндә,
Айү күн гаршына пешваза кедәр.
Кә'бейи-куйинә күндә миң кәрә
Мәләкләр йыгылыб намаза кедәр.

★

Аг күнә тәшбиһдир сәнин чәмалүн,
Әшгиндән салмышам аләмә бир үн!
Сәни севән, чаван олур күнбәкүн,
Гарымаз, гочалмаз, тәртаза кедәр.

★

Сәнубәр гамәтин нә хош хурамдыр,
Һәсрәтиндән сызылдаян ярамдыр,
Сөндән айры дирлик мәнә һарамдыр,
Ахыр бир күн өмрүм күдаза кедәр.

★

Сән күлсән, булбүл сев, хары истәмә!
Һәркиз камал истә, вары истәмә!
Мейл әйлә Вагифә, сары истәмә!
Өзү шаһбаз олан шаһбаза кедәр.

КҮНӘШ ҮЗЛҮ, ХОШ ГЫЛЫҒЛЫ ЧАНАНСАН

Күнәш үзлү, хош гылығлы чанансан,
Гашларын бәнзәйир һилалә, Етәр.
Нигаб атыб сәрхош-сәрхош кезәндә,
Охшайырсан йорғун маралә, Етәр.

★

Сәнсэн мәним тубам, сәрвим, шүмшадым,
Гәмзәси һәрами, чешми чәлладым,
Дун кечә фәләйә чыхды фәрядым,
Ришмәди* кушинә бу налә, Етәр.

★

Нә көзәл ярашыб ал янағына,
Назикдир дәймәсин әл янағына,
Зүлфүн бухағына, күл янағына,
Нә бәнәфшә бәнзәр, нә лалә етәр.

★

Мән бир гулам, чаным ода салмышам,
Ясланыбан дост куйиндә галмышам,
Вагиф кими молладан дәрә алмышам,
Кәл етирсин сәни кәмалә, Етәр.

* Иришмәди — чатмәди.

ЭЙ МАРАЛ БАХЫШЛЫ, СОНА СЫҒАЛЛЫ

Эй марал бахышлы, сона сығаллы,
Нә көзәлдир сәндә о гара телләр!
Кәмәнд кими төкүлүбдүр кәрдәнә,
Дөнүбдүр сәрасәр шаһмара телләр.

★

Сәнә сығал вериб, әчәб тәр дүшүб,
Һөрүлүб гәддилән бәрабәр дүшүб,
Санасан мәләкдән балү пәр дүшүб,
Дүзүлүб далында гатара телләр.

★

Бәнәфшәдән таза, сүнбүлдән көзәл,
Өтүб учу дүшүб о белдән көзәл,
Һеч тел көрмәмишәм бу телдән көзәл,
Олмайыбдыр белә ашкара телләр.

★

Сәнә һейран олуб халгын чохусу,
Көрәнләрин кәсилибдир юхусу,
Мүшкү әнбәр кими кәлир гохусу,
Дөнүб Чиндән кәлән әттара телләр.

★

Зүлфләрини чин-чин гоюб үзә сән,
Саллан сәрхош, сейрана чых дүзә сән!
Сән кәрәкдир Вагиф илән кезәсэн,
Көрүнмәйә һәркиз әгяра телләр.

ЯЙ ГАШ БУЧАҒЫНДА АЛ ЯНАГ ҮСТӘ

Яй гаш бучағында ал янаг үстә,
 Нә хош хумарлаңыр мәстанә көзләр.
 Сүрмәли кирпикдән охлар чәкилиб,
 Әйләйиб баҒрымы нишанә көзләр.

*

Гәмзә пейканилә төкдү гаңымы,
 Хәталара салды дин-иманымы,
 Әйри дурду, сүзкүн бахды, чанымы
 Алды о² шух көзләр, амма нә көзләр.

*

Симасы шәһлайи, тәрһи бадами,
 Бахышы меһрибан, өзү тәрами,
 Гулдур она сияһ зүлфүн тәмами,
 Ола билмәз белә шаһанә көзләр.

*

Сәмән ийли, сәһаби зүлф, ай габаг,
 Гөһчә дәһан, дур диш, әргәван додаг,
 Мүнәввәр үз, лалә зәнәх, тәр бухаг,
 Тамам бир янадыр, бир яна көзләр.

*

Вагиф ки, дүшүбдүр ағлү камалдан,
 Әксик олмаз башы говгадан, галдан,
 Нә зүлфләрден билин, нә хәттү халдан,
 Әйләйибдир ону диванә көзләр.

МӘН СӘНӘ ОЛМУШАМ ДИДАР АШИГИ

Мән сәнә олмушам дидар ашиги,
 Сән үзүнү бүрүмәйин нәдәндир?
 Шириң сөзләриниң чох мүштагийәм,
 Данышмайыб киримәйин нәдәндир?

*

Әлин далда тутуб башын янында,
 Һәркиз тел көрүнмәз гашын янында,
 Мәним кими бир сирдашын янында,
 Гайым-гайым сарынмағын нәдәндир?

*

Әшги кәрәк көзәл олан кимсәнин,
 Та гылымя тәркин назү-гәмзәнин,
 Яр олмагда йохдур хәялын сәнин,
 Бәс дүняда яранмағын нәдәндир?

*

Әһбәр зүлфүн белә төкдүн миәна,
 Бир бәри бах, сәнә чанын гыяна.
 Отуруб-отуруб йөнү о яна,
 Дуруб-дуруб еримәйин нәдәндир?

*

Вагифәм, чох ә'ла бир көһәр идим,
 Сафлыгда полада бәрабәр идим,
 Та ки, сәни көрдүм, мум тәк әридим,
 Бир демәзсән әримәйин нәдәндир?

ӘКӘР ЯРСАН, КӘЛ САРМАШАГ ГОЛ-БОЮН

Әкәр ярсан, кәл сармашаг гол-боюн,
 Дуруб далдалардан бахмағын нәдир?
 Яр дейилсән, чәк аяғын, кери дүр,
 Чанымы одлара яхмағын нәдир?

★

Эшг сөвдасына һеч кәс пис демәз,
 Мәһәббәт йолундан аяг кәс демәз,
 Көз көрмәсә дәли көнүл истәмәз,
 Бәзәниб гаршыма чыхмағын нәдир?

★

Вагифин бағрыны гана дөндәрдин,
 Сәк рәгиби үстүмзә әндәрдин,
 Мәнә кизлин бир нишанә көндәрдин,
 Ашкара башыма гахмағын нәдир?

ӘЙ КӘ'БӘМ, КӘРБӘЛАМ, МӘККӘМ, МӘДИНӘМ

Әй Кә'бәм, Кәрбәлам, Мәккәм, Мәдинәм,
 Һәр заман куйиндә¹ зиярәтимдир.
 Гиблә дейил, гаһларына баш әймәк—
 Кечә күндүз мәним ибадәтимдир.

★

Һәр нә десәм сән инчимә сөзүмдән,
 Сәрхошунам, йох хәбәрим өзүмдән,
 Шол гамәтин яйынанда² көзүмдән,
 Санасан ки, һәшрү гиямәтимдир.

★

Бағламышам дин-иманы зүлфүнә,
 Мәним кими³ һейран һаны зүлфүнә,
 Ташшырыб кедирәм⁴ чаны зүлфүнә,
 Яхшы сахла, сәндә әманәтимдир.

★

Сәнсән мәним айым, күнүм, һилалым⁵,
 Дөвләтим, игбалым⁶, чаһым, чәлалым,
 Көзәл үзүн даим фикрү хиялым⁷,
 Сөзүн дилдә ширин⁸ һекайәтимдир.

★

Соналар хәчилдир сияһ телиндән,
 Тутиләр лал олуր ширин дилиндән,
 Шикәстә Вагифәм, сәнин әлиндән
 Һәр кимә ки, етсәм, шикайәтимдир.

ХУБЛАРДАКИ ЗӨВГҮ СЭФА ДЕЙИРЛЭР

Хублардаки зөвгү сэфа дейирлэр,
Фәрбел күл эндамда, ағ бэдэндәдир.
Көнүл асайиши, чанын раһәти,
Күлкәз энәхданда, тәр зәғәндәдир.

★

Бир йоғун балдырлы, юмушаг дизли,
Бир сәрхош еришли, мәстанә көзлү,
Бир айна габаглы, бир күнәш үзлү,
Шух, ширин көзәлин дәрди мәнәдәдир.

★

Әввәл көзәлләрдә кәрәкдир чағлыг,
Ондан сонра ола садәлик, ағлыг,
Нә ағзында яшмаг, үзүндә яйлыг,
Чиркинлик үзүнү бүрүйәндәдир.

★

Гаш-көзүн атанда чийәр ган олур,
Зүлф севәндә нә дин, нә иман олур,
Чан гушу халларда бәндван олур,
Дирилийин зөвгү ләб-дәһәндәдир.

★

Көзәл олан кәсин хош олур хую,
Кизләмәз чәмалы, гамәти, бою,
Көрәндә Вагиф тәк хош көфткую,
Мәһәббәт әйләр ки, бу куйәндәдир.

СЕВДИЙИМ, ЛӘБЛӘРИН ЯГУТА БӘНЗЭР

Севдийим, ләбләрин ягута бәнзәр,
Сәрасәр дишләрин дүрдәндәдир.
Сәдәф дәһанындан чыхан сөзләрин,
Һәр бири бир гейри¹-хәзанәдәдир.

★

Нәдәндир сөзүмә чаваб вермәмәк,
Һәм чамал кизләйиб, үз көстәрмәмәк.
Кечәләр көзләрим хабы көрмәмәк,
Ол сияһ нәркиси-мәстанәдәдир.

★

Мән һа сәни нури-илаһи саннам,
Чәмалынын шөләсинә доланнам,
Атәшинә мәрду мәрданә яннам,
Бу хасийәт мәнә пәрванәдәдир.

★

Бир намә язмышам чан үзә-үзә,
Бади-сәба, апар сән² о күл үзә,
Сорушса яр ки³: бу кимдәндир бизә?
Сөйләкилә: сизин диванәдәдир.

★

Хумар-хумар бахмаг көз гайдасыдыр,
Лаләтәк гызармаг үз гайдасыдыр,
Пәришанлыг зүлфүн өз гайдасыдыр,
Нә бади-сәбадән, нә шанәдәндир⁴.

★

Муштагдыр үзүнә көзү Вагифин,
Йолунда пайәндәз үзү⁵ Вагифин,
Сәнсән фикри-зикри, сөзү Вагифин,
Гейри сөз янында әфсанәдәдир.

ЯСЭМЭН ТЕЛЛЭРИН, НЭРКИЗ КӨЗЛЭРИН

Ясэмэн теллэрин, нэркиз көзлэрин
Мәнимлә, көзәлим, чохдан яғыдыр.
Инсаф эт, өлдүрмә күнаһсыз гулу,
Әл әлдән үзүлүр, яман чағыдыр.

★

Камаллы көзәлдә хәтә кәм кәрәк,
Севки кәрәк, сөһбәт кәрәк, дәм кәрәк.
Ашыга вәфалы бир һәмдәм кәрәк,
Һәмдәмсиз бал есә, она ағыдыр.

★

Баһари-өмрүнү версә дә баша,
Ашыг мә'шугәдән усанмаз, һаша!
Фәрһад, Ширин үчүн сығынды даша,
Мәчнунун облағы Лейли дағыдыр.

★

Ашһасындан үз чевирсә бир гафил,
Онда вәфа олмаз, ону йәгин бил.
Сона кәклик сара уйса нечә ил,
Лачын галхар, ювасыны дағыдыр.

★

Гышын шиддәтиндән чәкинмәзсә яз,
Чалганмаз көлләрдә нә өрдәк, нә газ,
Вагифин көксүнә башдан чар-чарпаз
Чәкилиб һачандан чанан дағыдыр.

АЛ КЕЙИНИБ ЧЫХСАН КҮЛШӘН СЕЙРИНӘ

Ал кейиниб чыхсан күлшән сейринә,
Йығылыр¹ башына күлләр доланыр.
Мәһтаб һүснүнә бәндә фәрмандыр,
Гуллуғунда айлар, илләр доланыр.

★

Көрмәмишәм сән тәк бир мәләкзадә,
Дәрдини чәкәрәм² һәддән зияда,
Кирпикләрин учу дүшәндә яда,
Бағрымын башында милләр доланыр.

★

Мән бир Фәрһад, сән бир Ширин-дәһансан,
Дәрдин заһир, амма өзүн нәһансан,
Көзәллик бабында шаһи-чаһансан,
Әшийиндә йүз мин гуллар доланыр³.

★

Эйләйибсән мәни эшгә кирифтар,
Күндүзәм бигәрар, кечәләр бидар,
Рөвзейи-куйиндә кәзәндә эҗяр,
Чешмим кирдабында селләр доланыр⁴.

★

Ләбләрин бағрымы пүрхун әйләмиш,
Ахытмыш⁵ көз яшым чейһун әйләмиш,
Һәсрәтин Вагифи Мәчнун әйләмиш,
Онун үчүн кәзәр⁶ чөлләр, доланыр.

БАЙРАМ ОЛДУ НЕЧ БИЛМИРЭМ НЕЙЛЭЙИМ

Байрам олду неч билмирэм нейлэйим,
Бизим эвдэ долу чувал да йохдур.
Дукийлэ яғ һамы чохдан түкөнмиш,
Эт неч элэ дүшмэз, мотал да йохдур.

★

Аллаһа бизмишик нашүкүр бөндө,
Бир сөз десәм, дәхи гоймазлар көндө,
Халг батыбдыр ноғла, шәкәрә, гөндө,
Бизим эвдэ ахта зоғал да йохдур.

★

Бизим бу дүняда нә малымыз вар.
Нә дә эвдә саһибчамалымыз вар.
Вагиф, өйүнмә ки, камалымыз вар,
Аллаһа шүкүр ки, камал да йохдур.

КҮР ГЫРАҒЫНЫН ЭЧӘБ СЕЙРӘНКАҒЫ ВАР

Күр гырағынын эчәб сейрәнкағы вар,
Яшылбаш сонасы, һайыф ки, йохдур!
Учу тәр чыггалы, сияһ телләрин
Һәрдәм тамашасы, һайыф ки, йохдур!

★

Ғыш күнү ғышлағы Ғырағбасанын,
Көзүдүр Иранын, чүмлә чаһанын,
Белә көзәл ерин, көзәл мәканын,
Бир көзәл обасы, һайыф ки, йохдур!

★

Чохдур ағ бәдәнли, биллур бухағлы,
Лалә зәнәхданлы, гөңчә додағлы.
Амма ширин дилли, ачығ габағлы,
Көнүл ашинасы, һайыф ки, йохдур!

★

Элә көзәл вар бунларын ичиндә,
Элә дүшмәз һәркиз Чинү Мачиндә,
Сөйләкән, ойнаған, дүрүст бичимдә,
Бәзәйи, либасы, һайыф ки, йохдур!

★

Һавасындан торпағынын, еринин,
Дадызмаз дәһанын, ләби-ширинин,
Пәри чохдур, нә файда неч биринин
Адамлығ әдасы, һайыф ки, йохдур!

★

Учу әшрәфили булут кими сач,
Дал кәрдәндә һәр һөрүйү бир гулач,
Кәләғайы әлваң!, гәсабә ғыйғач,
Алтындан чүнасы, һайыф ки, йохдур!

Зэр нашийё ал нимтэнэ үстүндө,
Халлар үз янында, чэнэ үстүндө,
Бухагын алтында, синэ үстүндө,
Зүлфун бурулмасы, хайыф ки, йохдур!

*

Лачын тэки башда ала томага,
Яшмагы тутмая дишэ додага,
Чэллад кими дуруб габаг-габага
Бахыб чан алмагы, хайыф ки, йохдур²!

*

Чунки йорғунуям мэн бу йолларын,
Гайдасыны биллэм хэр³ үсулларын,
Күмүш билэклэрин⁴, бэяз голларын,
Сары кәһрабасы, хайыф ки, йохдур!

*

Айна тутуб һәрдем чамал көрмәси,
Зүлфө, зәнэхдана сыгал вермәси,
Сәһәр ала көзүн сияһ сүрмәси,
Элинин һәнасы, хайыф ки, йохдур⁵!

*

Вагиф һагдан диләр лүтфү кәрәмләр,
Белә ердә дуран валлаһ¹¹ вәрәмләр.
Иәнә яда дүшдү бизим сәнәмләр¹²,
Кетмәйин бинасы, хайыф ки, йохдур.

ЭЙ ЧАНЫМ ЧӨЛЛАДЫ, ӨМРҮМ ЯҒЫСЫ

Эй чаным чөллады, өмрүм яғысы,
Мәкәр сәндә, залым, дин-иман йохдур?
Кечә-күндүз һәсрәтини чөкмәкдән,
Үзүлүбдүр, мәнә дәхи чан йохдур.

*

Сәк рәгибин бир даш дүшсүн башына,
Гоймаз ки, яр илән олаг ашина,
Һәгдир янан чохдур эшг атәшинә,
Мәним тәк од тутуб алышан йохдур.

*

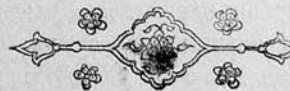
Эй гашлары һилал, янаглары күл,
Зүлфләри рейһан, халлары фүлфүл,
Ашыгын өлдүрән бирәһмү бидил,
Сәнин тәк аләмдә эв йыхан йохдур!

*

Сәни севән олур һәмишә дилшад,
Союн адәмидир, чинсин пәризад,
Гәмәтин әр-әрдир, голларын шүмшад,
Бу шә'нү шөвкәтдә һеч инсан йохдур.

*

Вагиф, һалын ситәмкара демәйә,
Ялварыбан вара-вара демәйә,
Бу хәстәнин әрзин яра демәйә,
Мәкәр бу арада мүсәлман йохдур?

ҺӘР ЕТӘН КӨЗӘЛӘ КӨЗӘЛ ДЕМӘНӘМ

Һәр етән көзәлә көзәл демәнәм,
Көзәлдә бир гейри эләмәт олур:
Зүлф бир яна дүшәр, кәрдән бир яна,
Өзүн билмәз, бир өзкә бабәт олур.

*

Ойнаянда пәрваз эдәр нимтәнә,
Зүлф дағылыр, үздә дөнәр хәрмәнә,
Сәрандазын учу дүшәр кәрдәнә,
Ачылса бел-бухун, гиямәт олур.

*

Мүжкан охун атар, яй гашын чәкәр,
Дәләр бағрым башын үрәйим сөкәр,
Сөзү дузлу олур, додағы шәкәр,
Некайәти ширин некайәт олур.

*

Кәрдәнинә мишкин телләр дүзүлүр,
Һәр гыя баханда чанлар үзүлүр,
Сүрмәләнмиш сияһ көзләр сүзүлүр,
Отуруб дурмағы гиямәт олур.

*

Көзәл олан белә алишан кәзәр,
Нигаб чәкәр, зүлфү пәришан кәзәр,
Сәһәр сейрә чыхар, күлүшан кәзәр,
Севмәйиндә тамам һәрарәт олур.

*

Вагиф гурбан олсун гоша тағына,
Зүлфү үз янында үзү ағына,
Белә көзәл дүшә ай габағына,
Тамаша эйләйән битагәт олур.

БӘНӘФШӘ ГОХУЛУ ЯРДАН АЙРЫЛАН

Бәнәфшә гохулу ярдан айрылан
Күндә яса батар, күнү зар олур,
Чанында ихтияр галмаз зәррәчә,
Кечә бидар, күндүз бигәрар олур.

*

Айрылыг бир янар оддур газылар,
Язылмасын һәркиз белә язылар.
Ол күмүш биләкләр, шүмшад базулар
Яда дүшәр ишим аһу зар олур.

*

Баһадыр демәзләр һәркиз саяна,
Көрүм лә'нәт олсун ярдан дояна,
Көзәл севән кимсә кәрәк даяна,
Дост йолунда човғун олур, гар олур.

*

Бахышы мәст олур чешми-хумарын,
Чәннәтдән артыгдыр зөвгү дидарын,
Ағ синәли, шәкәр мәмәли ярын,
Чәфасыны чәкмәк ширин кар олур.

*

Вагиф, яр янығы яман афәтдир,
Айрылыг зүлүмдүр, бир гиямәтдир,
Көзәлләр дә белә бабәт бабәтдир,
Кими доғру, кими бииграр олур.

ГАЙНАР КӨЗЛЭРИНИН ШУХ БАХЫШЫНДАР

Гайнар көзлэринин шух бахышындан
Эчайиб фитнэлэр, феллэр көрүнүр.
Сәф-сәф дуран сийаһ кирпикләриндир,
Йохса ки, көзүмә милләр көрүнүр.

*

Ағзы пиялэсэн, гәдди ми́насэн,
Нечин отурусан мәнән яна сән?
Сән мәкәр ки, яшыл башлы Сонасан,
Сәндә тәр чығалы телләр көрүнүр!¹

*

Кедән кетмә² бир бәри бах, ай кедән,
Көзүм доймаз сән тәк көзәл кимсәдән³?
Каһ яхадан шә'лә верир ағ бәдән,
Каһ олур ки, назик әлләр көрүнүр.

*

Гәддин тә'нә вурар⁴ о сәрви-наза,
Чан гурбан эйләрәм сән тәк шаһбаза⁵,
Үзүн кими, зүлфүн кими⁶ тәр-таза
Нә лаләләр, нә сүнбүлләр көрүнүр.

*

Вагиф, яд эт, сәни яд эйләйәни,
Мән сеvirәм мәнә ярым дейәни⁷.
Гоймаз көз өнүндән севән севәни,
Көнүлдән көнүлә йоллар көрүнүр.

ҺӘГДИР, КӨЗӘЛ ЧОХДУР ЧАҺАН ИЧИНДӘ

Һәгдир, көзәл чохдур чаһан ичиндә,
Көзәлдә бир назу гәмзә кәрәкдир.
Дидарыны көрмәк¹ иман тазәләр,
Гашы гиблә, үзү Кә'бә кәрәкдир.

*

Бою мина кәрәк, синәси мәрмәр,
Бәяз ола күл әндамы сәрасәр,
Әлиндә ал һәна, зүлфүндә әнбәр,
Гашында, көзүндә сүрмә кәрәкдир.

*

Саллана султани-дибапуш кими,
Үзүнү дөндәрә бир сәрхош кими²,
Сығаллана һәрдәм тәрлан гуш кими,
Тамам сүмүйүндә чилвә кәрәкдир.

*

Бармагында хатәм, кушиндә тәнә,
Киреһ-киреһ зүлфүн төкә кәрдәнә,
Күлабәтин көйнәк, абы нимтәнә,
Яхасында гызыл дүймә кәрәкдир.

*

Пәрванә тәк өзүн ода салмаға,
Ясланыбан эшийиндә галмаға,
Бир белә көзәлә гурбан олмаға,
Вагиф кими гәллаш кимсә кәрәкдир.

ГАСИД, ТЕЗЧӨ ЯРДАН КЭТИР БИР ХЭБЭР

Гасид, тезчө ярдан кэтир бир хэбэр,
Ол кули-хэнданым нечин аглайыр?
Залымын торундан чыхмыш кэнара,
Хуб түлөк тэрланым нечин аглайыр?

★

Бәнәфшә этр алыр зүлфү муюндан,
Бахан доймаз гамәтиндән, боюндан,
Инсаф дейил гурбан дейәм гоюндан,
Она гурбан чаным, нечин аглайыр?

★

Вагиф, чохдур дәрдин мән дә билирәм,
Бир күн көрмәйэндә, йәгин өләрәм,
Ағласан ағларам, күлсән күләрәм,
Хәстәйәм, дәрманым нечин аглайыр?

БИР БЕЛӘ ЧАВАНЫҢ ЭГЛИ КӘМ ОЛСА

Бир белә чаваның эгли кәм олса,
Бахырсан ки, севкисинә наз эйләр²,
Чан гурбан эдәни гояр бурада,
Кедәр³ өзкәләри сәрәфраз эйләр.

★

Эзәл өзү дейәр: ди дур, кәл бәри⁴,
Сән дурарсан, аяг гояр о кери⁵.
Нә өзүн ярыдыр, нә севәнләри⁶,
Бир пара адамы кәркәваз эйләр.

★

Дурғузарсан үзүн дивара тутар,
Фикр эдиб, фикр эдиб⁷ мүркүләр ятар,
Диндирәрсән динмәз, ағырлыг сатар,
Синәсиндә⁸ шыг-шыг пул аواز эйләр.

★

Өзүнүн һа бағры оlanda кабаб,
Кечә эйләр адам көрәндә һичаб,
Нагис-нагис чәкәр үзүнә һигаб,
Йүнкүл-йүнкүл гачар э'тираз эйләр⁹.

★

Севәни севәрәм чанү башынаң¹⁰,
Көзүм дүшмәнидир гачыб яшынаң¹¹.
Бир яр ки, даныша көзү гашынан,
Вагиф она чаның¹² пайәндаз эйләр.

ЭЙ СИМАСЫ ТӨРЛАН, СИНЭСИ ТУЙГУН

Эй симасы тэрлан, синэси туйгун,
Сона тэк теллэрин чыгаланыбдыр!
Башына дөнмөкдөн элми көтүррэм?
Чан мүргү зүлфүндө юваланыбдыр.

*

Йохдур бэрабэрин инсанда сэнин,
Нурисэн, пэрисэн бешишт мэскэнин,
Шүмшад кими чэкилибдир кэрдэнин,
Сураһийэ дөнүб миаланыбдыр.

*

Тутилэр сөз тэһрин данышса йүз кэз,
Белэ ширин-ширин даныша билмэз,
Ағ эллэрин олуб эчайиб күлкэз,
Гана батыб, йохса һөналаныбдыр?

*

Гашын чэллад, көзүн шухи¹-ситэмкар,
Һэр баханда йүз ган эйлэр ашикар,
Йөнә чан алмаға хяялынмы вар,
Мэстанә көзлэрин алаланыбдыр?

*

Вагифә, эй сәнәм, чеври аз элә,
Хяялыны хяялыма саз элә,
Бундан белә бизи сэрәфраз элә,
Чаным чох йолунда чөфаланыбдыр.

БИР АЛА КӨЗЛҮНҮН, СЭРВИ-РЭВАНЫН

Бир ала көзлүнүн, сэрви-рэванын
Кэрэк гуллуғунда дурасан дүрүст.
Һөналы эллэрин, назик бармағын,
Етириб дәстиндән тутасан дүрүст.

*

Гоймаясан чыха ярын сәсиня,
Эйниндән соясан той либасиня,
Өпәсэн, гучасан ағ синәсиня,
Мүшк-әнбәр ийинә батасан дүрүст.

*

Яхасынын бағу бэндин үзәсэн,
Чәнкәләйиб ағ мәмәсин эзәсэн,
Әл узадыб баш бәзәйин позасан,
Һәр бирин бир яна атасан дүрүст.

*

Вагиф дейәр көзәл севмәк арастә,
Өпәсэн, гучасан, дүшәсэн хәстә,
Үзүнү гоясан үзүнүн үстә,
Мәст олуб янында ятасан дүрүст.

*

БИР АЙНА ГАБАГЛЫ, ТЭР СИНЭЛИ ЯР

Бир айна габаглы, тэр синэли яр¹
 Чох муштагдыр, сизин чэмала Вагиф.
 Бэсрэтин чөкмөкдөн² яныб одлара,
 Көркилэн дүшүбдүр³ нэ хала Вагиф.

★

Һэсрэтиндэн элиф гэдди дал олуб,
 Мат галыбдыр ширин дили лал олуб,
 Бир дөрдө дүшүбдүр, хэстәһал олуб,
 Чох бәлая олур һәвалә Вагиф⁴.

★

Чәмалын муштагы⁵ аһу зар чөкәр,
 Дәрдини бир чөкмөз, сәд һәзар чөкәр,
 Үзүнү көрмәйә⁶ интизар чөкәр,
 Нә күл дәрмәк⁷ истәр, нә лалә Вагиф.

★

Олса йүз мин туба бойлу күлбәдән,
 Һәзз әйләмәз сәндән гейри кимсәдән,
 Сәнин чанын үчүн өлән күнәчән,
 Һәркиз дүшмәз өзкә хәялә Вагиф⁸.

★

Һәр кәсин йох исә әглү кәмалы⁹
 Дүняда, алыбдыр¹⁰ саһиб чамалы.
 Чунки белә имиш дүнянын һалы,
 Әбәс¹¹ ки, етишдин кәмала Вагиф.

НЕЙЛӘМИШӘМ МӘНДӘН ҮЗ ДӨНДӘРИБСӘН

Нейләмишәм мәнән үз дөндәрибсән?
 Аллаһы севирсән бир кәз бәри бах!
 Ач үстүн габағын, зәр гәсабәнин,
 Зүлфүн тәхтәсини көркәз, бәри бах!

★

Әй көзләри чәллад, кирпийи алмас,
 Көр нә дерәм, бир сөзүмә гулаг ас!
 Ахыр сәнә мән әйләрәм илтимас,
 Бурая тәк наз истәмәз, бәри бах!

★

Сөйлә көрүм нә демишәм сәнә мән,
 Бидамағ олубсан әбәс ерә сән?
 Бу гәдәр инчитмәз севәни севән,
 Достлуг йолу белә олмас, бәри бах!

★

Мән сәнин вәсфини, әй маһи-кәрәм,
 Һафиздән, Чамидән артыг сөйләрәм,
 Һаг билир ки, сәни нечә истәрәм,
 Ай бивәфа, гәдирбилмәз, бәри бах!

★

Бу нечә адәтдир, нечә әркандыр,
 Демәзсән филаны бизә мәнмандыр?
 Вагиф өз гулундур, сәнә гурбандыр,
 Әлдүрсән дә, валлаһ, динмәз, бәри бах!

АЛА КӨЗЛҮ, СӘРВ БОЙЛУ ДИЛБӘРИМ

Ала көзлү, сәрв бойлу дилбәрим,
 Нәсрәтин чәкдийим чанан, бәри бах!
 Кечә күндүз фикрим, зикрим, эзбәрим
 Үзүлдү тагәтим, аман, бәри бах!

★

Ким дөзәр мәним тәк белә фиргәтә,
 Рәңчү мәшәггәтә, бари-мөһнәтә?
 Начандыр дүшмүшәм тари-зүлмәтә,
 Чәкилсин үстүмдән думан, бәри бах!

★

Пайибәндәм, гәми-эшгә крифтар,
 Ничран атәшиндән чан олду бимар,
 Рази-дилим эдә билмәм ашикар
 Чәкәрәм дәрдини пүнһан, бәри бах!

★

Күнбәкүн көнлүмүн артыр гүбары,
 Пәришандыр тапмаз о гәмкүсары,
 Өлсүн, иткин олсун белә әгяры,
 Кәзмәсин арада яман, бәри бах!

★

Чох чәкир ничрини Вагифи-хәстә,
 Лейлү нәһар, шамү сәһәр, пейвәстә,
 Әй янагы лалә, ләбләри күстә,
 Агзы набат, шәккәр-зәбан, бәри бах!

ИКИ ДӘНӘ ЭЧӘБ ХОСРЕВИ-ШАҢЫ

Ики дәнә эчәб хосреви-шаһы,
 Лүтф әйләмиш ләби ширин көндәрмиш.
 Көзәллик бағында мейвә етирмиш,
 Онун бизә хош новбәрин көндәрмиш.

★

Әви абад о ләбләри набатын,
 Чандыр тәләфиси бу илтифатын,
 Билир ки, билирәм гәдрин совгатын,
 Баракалла, тапмыш ерин, көндәрмиш.

★

Кедин дейин о ләбләри йәмәнә,
 Бухагы биллура, сәдри сәмәнә;
 Әләчә шад олдум, санасан мәнә
 Ерин-көйүн симү зәрин көндәрмиш.

★

Аллаһа шүкр олсун, о мәләкзада
 Адам билиб, бизи салыбдыр яда,
 Шәфгәти вар бизә һәддән зияда,
 Һәлә инди мүхтәсарин көндәрмиш.

★

Ярәб ола о чананә ким демиш,
 Филаны хәстәдир мейвә истәмиш.
 О ки, бизә мейвә ин'ам әйләмиш,
 Вагиф она пешкәш сәрин көндәрмиш.

ЭЙ ЯНАҒЫ ЛАЛӘ КИМИ АЛ КӨЗӘЛ

Эй янағы лалә кими ал көзәл¹,
Сияһ зүлфүн зәнәхдана ярашмыш.
Күл бәдәнин, күмүш чамалын сәнин
Бәяз мәмән крибана ярашмыш.

★

Сөз йох данышанда ширин сөзүнә,
Нәркиз гурбан олсун хумар көзүнә,
Бухағына, көрдәнинә, үзүнә
Хырда халлар дәнә-дәнә ярашмыш.

★

Көрмәмишәм² сән тәк көзәл кимсәнә,
Та ки, көрдүм, һейран олдум мән сәнә
Сачын гучаг илә дүшүб көрдәнә,
Учу нә хош ол миянә ярашмыш.

★

Ағ синәндир³ тәhti-Сүлейман кими,
Салланьрсан султан кими, хан кими.
Пәришан зүлф сәнә ярашан кими,
Нә мәләкә, нә инсана ярашмыш.

★

Белә кетмәз дөвран ахыр-әзәлдир,
Бизим илән аралығы дүзәлдир,
Вагиф, бунун өзү чүнкү көзәлдир,
Һәр нә кеймиш новчавана ярашмыш.

ИӘНӘ СӘНИ КӨРДҮМ, БАҒРЫМ ОХЛАНДЫ

Иәнә сәни көрдүм, бағрым охланды,
Эй әф'и бахышылы¹, һәвалы сәрхош!
Үзүн көйчәк, гашын чәллад, көзүн шух²,
Көрмәдим сәнин тәк³ маралы сәрхош!

★

Дидарына мүштаг олуб галмалы,
Башына дөнмәли, дәрдин алмалы,
Бир айна габаглы, әйри чалмалы,
Әлван калағайлы, сәфалы сәрхош!

★

Көзләри сүрмәли, янағы халлы,
Бир лачын сөвдалы, тәрлан хәяллы,
Голлары бәзбәндли, бойну һейкәлли,
Ағ әлләри әлван һәналы сәрхош!

★

Отурушу Ширин, дурушу Лейли,
Гәмзәси ситәмли, яры килейли,
Кечә күндүз зөвгү сәфадә мейли,
Һәм өзү, һәм⁴ фикрү хәялы сәрхош!

★

Әглин алдын, ярәм,—дейин Вагифин,
Янылтдын әлифин, бейин Вагифин,
Үз көстәрдин, йыхдын әвин Вагифин,
Ола билмәз сән тәк бәлалы сәрхош!

ЭЙ ЧАМАЛЫ КҮНЭШ, ЗҮЛФЛЭРИ ДИЛКЭШ

Эй чамалы күнэш, зүлфлэри дилкэш,
Чана салдын атэш, чыханда сэрхош!
Галдым яна-яна, мисли пәрвана,
Олмушам диванэ, кетди эгли нуш.

★

Чешмин алды чаны, зүлфун иманы,
Кирпиклэрин ганы, төкэр ниһаны,
Эй Юсифи-сани, мөлаһәт каны,
Сәнэ бәнзәр ханы дилбәр ләбинуш?

★

Зәһи пәри-пейкәр, гәдди сәнубәр,
Аләм сәнэ ексәр, гулами-кәмтәр,
Сәнсэн әчәб сәрвәр, сәрдари-ләшкәр,
Султани зи әфсәр, шаһи-дибапуш.

★

Һичриндә бизарын, зәлилү харын,
Мүшгати-дидарын, о хидмәткарын
Чәкиб аһү-зарын, чох интизарын,
Гөвлүнә әҗярын, кәл әйләмә куш!

★

Боюн сәрви-чәннәт, күлшәнә зийнәт,
Гашын мәдди-айәт, гиблейи-таәт,
Вагифи-пүрмөһнәт, чох чәкиб һәсрәт,
Та сәниилә хәлвәт, ола һәмағуш.

ШАҖМАР КИМИ КӨРДҮМ САЧЫН УЧУНУ

Шаһмар кими көрдүм сачын учуну,
Һәлгәләнмиш миянына төкүлмүш.
Гәндү нәбат, шәкәр, шәһди-мүсәффа,
Додағына, дәһанына төкүлмүш.

★

Куйин күлүстани беһиштә бәнзәр,
Ачылмыш дөрд янда күлләр сәрасәр,
Әвин-әшийиндир тамам мүәттәр,
Мүшкү әһбәр әйванына төкүлмүш.

★

Сән чыханда сэрхош девләтханадан,
Гашларын чаң алыр мән диванадан,
Нәмли зүлфун тазә чыхмыш шанадан,
Бу янына, о янына төкүлмүш.

★

Нә көзәд адамсан, әй күли-хәндан,
Сәнә гурбан олсун һурийү гилман,
Йүз Зүлейха, йүз мин Юсифи-Кән'ан
Гул олмага мейданына төкүлмүш.

★

Гәддин мевзун, сачын мисли-сәласил,
Бир кәз көрән олур һүснүнә майил,
Нечә Вагиф кими ашиги-камил,
Ол атәши-сузанына төкүлмүш.

ХУБЛАРЫН ЯСЭМЭН ГОХУЛУ ЗҮЛФҮ

Хубларын ясэмэн гохулу зүлфү
Дәхи мөндө динү иман гоймады.
Мәстанә кезләри хумар бахышы
Апарды әглими, аман... гоймады.

★

Валех олмасайдым янага, хала,
Әлбәттә етәрдим әглу-камала,
Мән һа дөндөрмәдим гәддими дала,
Нейләйим бир гашы каман гоймады.

★

Ихтилатым дүшдү бир әяр илән¹,
Кечә-күндүз яндым² аһу зар илән,
Яхшы бир олмушдү көнүл яр илән,
Дүшдү аралыга яман, гоймады.

★

Дуйдулар бағрымын шан олдуғуну,
Янар од ичиндә чан олдуғуну,
Ким биләрди чийәр ган олдуғуну,
Белә көзләримдән даман гоймады.

★

Вагиф мәкәр башдан кәм үрәк иди,
Белә һа дейилди, о бир бәй иди,
Бу күн чанан³ бизә кәләчәк иди,
Ону йәнә рәгиб, күман гоймады.

ТАМАМ КӨЗЭЛЛӨРДӨН СӘНИ БАШ БИЛДИМ

Тамам¹ көзәллөрдән сәни баш билдим,
Онун үчүн² көнлүм сәнә бағланды.
Хәялындан үзмәк олмаз хәялы³,
Нечә йоллар⁴ дөнә-дөнә бағланды.

★

Бизә мейлин⁵ эзәлки тәк нәдән йох,
Сәни һа сонрадан бир өйрәдән йох,
Хейли вахтдыр сиздән кәлиб-кәдән йох,
Аралыг нә яман енә бағланды.

★

Әввәл сығал вердин сияһ телә сән,
Ағ үзүндән та гоясан⁶ белә сән,
Бир әчайиб көрүнүр ки⁷, эләсән
Күл дәстәси ясәмәнә бағланды.

★

Сән һа мәним өлдүйүмү эшитдин,
Кәлмәдин үстүмә, нә яна кетдин?
Сәбәб нолду бирдән мәни тәрк этдин,
Мәйәр мейлин өзкәсинә бағланды⁸?

★

Вагифәм, мәһ⁹ рүхсарыны көрмәнәм,
Бу яна бир күзарыны көрмәнәм,
Нечә күндүр дидарыны көрмәнәм¹⁰,
Рузикарым гара күнә бағланды.

БИР-БИРИНЭ ҺӘМДӘМ ИКИ НОВЧАВАН

Бир-биринә һәмдәм ики новчаван,
Бир күлдүр, бири күлкәз янаглы.
Бир тәр синәли, айна әндамлы,
Бир нар мәмәли, ширин бухаглы.

★

Бир лачын көзлү, тәрлан гәмзәли,
Бир гырғы башлы, сона чилвәли,
Бир шәккәр сөзлү, ширин ләһчәли,
Бир гәнд ағызлы, набат додаглы.

★

Бир сәр-та-сәр ағ, һәм сияһ телли,
Бир бугдайдыр, амма шәкилли,
Бир хош гылыгылы, мөләк мисилли,
Бир узун гашлы, һәм кен габагылы.

★

Бир бәстә бойлу, нарынч өртүклү,
Бир шух бахышлы, хәнчәр кирпикли,
Бир дал кәрдәнли, сүзкүн сүмүклү,
Бир сәрв гәдли, шүмшад будагылы.

★

Ахыр чана етирәрсиз Вагифи,
Ағлайыбан² көтүрәрсиз Вагифи,
Бир күн олур итирәрсиз Вагифи,
О гәдәр кәзәрсиз әли чырагылы.

ӘЙИБДИР ГӘДДИМИ, ДӘЛИБ БАҒРЫМЫ

Әйибдир гәддими, дәлиб бағрымы
Бир киприйи охлу, гашы кәманлы.
Көзләри чан алан чәллади-сәрмәст,
Бахышы һәрамы, гәмзәси ганлы.

Бир назик кәмаллы, бир назик ишли,
Ширин кәләчили, шәкәр күлүшли,
Бир мәрчан бахышлы, дүрданә дишли,
Бир чаваһир сөзлү, сәдәф дәнәнлы.

★

Бир сәрхош кәзишли, кизли иймалы,
Бир Кә'бә зиярәт, гибләнүмалы,
Бир мөләк шәкилли, һури сималы,
Бир чәннәт эшикли, ә'ла мәкавлы.

★

Бир дурна авазлы, бүлбүл һәвалы,
Бир Иса нәфәсли, Лоғман дәвалы,
Бир бәнәфшә ийли, әнбәр һәвалы,
Бир таза чәмәнли, тәр күлүстанлы.

★

Вагифәм, севмишәм бир шух дилбәри,
Көзәлләр сәрдәры, хулар сәрвәри,
Ағызлар тә'рифи, дилләр әзбәри,
Вилайәт ичиндә һәм адлы-санлы.

ТӨЧНИСЛЭР

КӨЗЛЭРИН ЧӨЛЛАДДЫР, БАХЫШЫН ЯҒЫ

Көзлэрин чөлладдыр, бахышын яғы,
Ганлы гэмзэн кими олмаз бала гыз.
Назлы-назлы данышыбан күлэндә,
Дөнүрсэн шәкәрә, гәндә, бала гыз.

★
Ләблэрин сүсәндән, күлдән ә'ладыр,
Сейр илә күлшәндән, күлдән ә'ладыр,
Тамам ағ бәдәнин күлдән ә'ладыр,
Гамәтиндир сәнүбәрдән бала гыз.

★
Өмрүнә чох дуа-сәна демишәм,
Сучуму, дәрими сана демишәм,
Мән чанымы гурбан сана демишәм
Ол заман ки, олду галү бәла гыз.

★
Гамәтин, кәрдәнин, боюн көзәлдир,
Мүшкин, ирейһанын*, буюн көзәлдир,
Сәни севән дейир бу, ән көзәлдир,
Һөркиз олмаз бу дүняда бәлә гыз.

★
Вагифәм, дүз даныш әйилмә мәнән,
Апарма әглими, әкилмә мәнән,
Ағларам ки, әмим әйил мәмәнән,
Мәни синән бешийиндә бәлә гыз.

★

* рейһанын

Мәчнисләр

КӨЗӘЛ БОЙЛУ, КӨЗӘЛ ХУЙЛУ, КӨЗӘЛ ЯР

Көзәл бойлу, көзәл хуйлу, көзәл яр,
Нә көзәлсән кейинибсән алы сән.
Көзәл көзүн һәр бир гыя баханда,
Көзәл чаны көзәл тәндән алысан.

★

Көзәл гамәт, көзәл кәрдән, көзәл үз,
Көзәл олмаз сән тәк олса, көзәл йүз,
Көзәл чаны мунча етәр, көзәл үз,
Көзәл дейил, этмә, көзәл, алы сән.

★

Көзәл дуруб, көзәл кәзиб, көзәл бах,
Көзәл кәлбәм, сал бойнума көзәл бағ.
Көзәл, сейрү кәшт әйләйиб көзәл бағ,
Көзәл, дәр бутагдан көзәл алы сән.

★

Көзәл саги, көзәл тутуб, көзәл кәс,
Көзәл доғра кәбаб бағрым, көзәл кәс,
Көзәл чанан, көзәл адам, көзәл кәс,
Бир көзәл кимсәнин көзәл алысан.

★

Көзәл гапындадыр, көзәл һей дәрин,
Көзәл сев демишәм көзәл һей, дәрин,
Көзәл, Вагиф гулун, көзәл һейдәрин
Көзәл, етиш дадә, көзәл Алы сән.

СӘНӘР-СӘНӘР ӘСӘН ГИБЛӘ ЕЛЛӘРИ

Сәһәр-сәһәр әсән гиблә елләри,
Геч йолун дүшдүмү чанан дағына?
Ағ синәдән шө'лә, тәр шәмамәдән,
Көрүм әл дәймишми чанан тағына?

★

Һәсрәтиндән бағрым күл, шанә бәнзәр
Мәнә Вәргә, сәнә Күлшә нә бәнзәр?
Ярын гойну ичи күлшәнә бәнзәр,
Истәр пәрваз әдә чанан дағына.

★

Көтүр күнәш чамалындан ол аг яр,
Сән бәри бах, гой сөйләсин ол әгяр,
Рәгиб өлсүн, биз икимиз олаг яр,
Нә вар ондан гейри чанан дағына.

★

О чаванын өмрү нурдур, яшы нур,
Сәк рәгибин төк көзүндән яшү нур,
Мәни көрчәк билмәм нөшүн яшыныр,
Салыр чәмалына чанан дағына.

★

Вагифәм, көнлүмү дағын әйләрәм,
Ярдан айры хош күн дахы нейләрәм,
Синәмдә мән өзкә дағы нейләрәм,
Гоймушам чанымы чанан дағына.

КӨЗДӘ ЧАДУКӘРЛИК, ХАЛДА ФИТНӘЛИК

Көздә чадукәрлик, халда фитнәлик,
Чаным үздү, зүлфи-әнбәр бу дагал.
Зәнәхданын шейда көрдү көнлүмү,
Тутду мөһкәм, әйләйибән буда гал
Билмәзәм нәдир күнаһым мәним
Дурубдур гәсдимә чәлладын сәнин.

★

Нә бәяз көрдәнди, нә сайә синә,
Тәр сахла дәймәсин нәс айә синә,
Сығындым гүдрәтин нә сайәсинә,
Кәрәм әйлә, кәл чанымдан будәг ал,
Шаһым, гибләкаһым, пәнаһым мәним,
Бәсдир мәнә мунча бидадын сәнин.

★

Сәнубәр гамәтин демә лаләдир,
Дишин көрдү дөндү демә лаләдир,
Ачылсын бәнәфшә, демә лаләдир,
Ганлы сиришкимдән олмуш будаг ал,
Күлүстана чәкәр һәм аһым мәним,
Диләрәм анда гәдди-һимшадын сәнин.

★

Көрмәдим гәмзән төк сәрасәр бәдән,
Сәк рәгиби өлдүр сәрасәр бәдән,
Күл бәркинә бәнзәр сәрасәр бәдән,
Нә көзәл лаләрәнк олмуш будаг ал.
Ган әдибсән мейәр, әй маһым мәним,
Олубдур энг ара чиһадын сәнин.

★

Вер мурадын бу Вагифин я сәнәм,
 Я чаным ал гыл дэрдэ эм я сәнәм
 Гэдэм басыб бир кэл бизэ, я сәнәм,
 Меһманымсан гэм ләшкәрим буда гал.
 Та көйә етишсин кулаһым мәним,
 Яйылсын аләмә һәм адын сәнин.

ЭЙ ДӘҢАНЫ ШӘКӘР, ЛӘБЛӘРИ ГӘНДАБ

Эй дәһаны шәкәр, ләбләри гәндаб,
 Тә'н эдәр ләззәтдә озәр бабысан!
 Чәмалына кимсә олмаз бәрабәр,
 Хәттү хал канысан, озәр бабысан.

*

Эшгим олмуш мәним бир белә дәрә,
 Рәгибин көзүнә бир белә дәрә,
 Туфан олду долду бир белә дәрә,
 Көзүмдән ки, төкдүн о зәрб абы сән.

*

Вәчһиндәки бәнзәр ай олар зайә,
 Вердиләр өмрүмү ай олар зайә,
 Салыр гәмзән мәни ай о ләрзайә,
 Үз синәм үзрә о зәр бабысан.

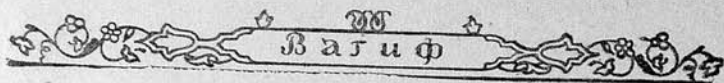
*

Чағыр шаһи-мәрдан һейләр сәни,
 Әм достун ләбиндән һей эләр сәни.
 Көрүм, рәгиб, вурсун һәйәләр сәни,
 Чүнкү сән ямансан өз әрбабы сән.

*

Вагиф дер шанә чәк зүлфә, әлайыг,
 Сәрхошунам олмамышам әлайыг,
 Чүн бәрабәр гамәтинә әлайыг,
 Кей саллан башдан о зәрбабы сән.

ЭЙ КҮНЭШ ЧӨМАЛЫМ, СЭН НЭ КӨЗЭЛСЭН

Эй күнэш чөмалым, сэн нэ көзэлсэн,
Истэрсэн ки, тэ'нэ ая гыласан.
Аһу көзлүм, һәр бир гия баханда,
Бир өркү салырсан ай агилэсэн.

★

Шанэ салыр һәрдэн зүлф эра зини,
Демэк истэр мөкөр зүлфэ разини,
Чөкдирэ-чөкдирэ зүлф эразини,
Дөндәрибсэн мәни ая гила сән.

★

Чөкилир сүрмәләр, гаралы көзләр,
Алыр мөндән сәбри гаралы көзләр,
Йолуна бахмагдан гаралы көзләр,
Кәл инди бир гуру аягилә сән.

★

Гәмзән гылынч чөкиб будар да мәни,
Башын үчүн гойма бу дарда мәни,
Етир мөтлубума бу дөрдә мәни,
Бир бусә ләбиндән ая гиләсэн.

★

Хош кечир бизимлә сән һәм дәмисән,
Эйлә•бу дәрдимә сән һәмдәми сән,
Шикәстә Вагифин сән һәмдәмисән,
Даньшма севдийим аягилә сән.

ҺӘР КИМИН ЧАНАНЫ КИМ, БИР ӘҢЛИ-ҮРФАН ОЛМАЯ

Һәр кимин чананы ким, бир әһли-үрфан олмая,
Шаһи-аләм олса онда раһәти-чан олмая.

★

Рәсми-үлфәт билмәйән бүт, ашигин кафир эдәр,
Эй мүсәлманлар, хош ол ки, яры надан олмая.

★

Бир ләби лә'лү ләтиф әндамү күл-рүхсар үчүн,
Гәтрейи-әшкин нә лүтфү вар әкәр ган олмая.

★

Афәти-бади-фәнадән дағыла бәрбад ола,
Ол бина ки, онда бир зүлфи-пәришан олмая.

★

Нә сәфа ол күл янагдан ким, көзә көрүнмәйә,
Нә ләзәт ол гөнчә ләбдән ким ки, хәндан олмая?

★

Вагифа, бир мәһлигайи-мәһрибанә мейл гыл,
Та кәмали-әшгә ондан зәррә нөгсан олмая.

РИЯЙУ КИБРУ КИЗБУ БҮХЛ ОЛУР НАЯБ ИЙИТЛЭРДЭ

Рияйу кибру кизбу бүхл олур наяб ийитлэрдэ,
Төвзө'дүр сөфавү сидгилэ эсбаб ийитлэрдэ.

★

Өзүн киши дейэн кимсэ сөдагэт сэн'этин ишлэр,
Нэдэн ким олмайыбдыр нич кэс кэззаб ийитлэрдэ.

★

Һүчуми-ләшкәри-тәклифи-ярани-вөфадарә,
Мисали-сәдди-Искәндәр кәрәкдир таб ийитлэрдэ.

★

Ийитлик иддиасын эдәнә лайиг дейил ялан,
Вөфасызлыг нисалэрдэ, дейилдир баб ийитлэрдэ.

★

Әлийәлмүртәзадән истә, Вагиф, һәр нә истәрсән,
Ону гылмыш кәрәмли һәзрәти-вөһһаб ийитлэрдэ.

ВИДАДИДӘН КӘЛӘН КАҒЫЗ МӘНИ ФӘРХӘНДӘ ҺАЛ
ЭТДИ

Видадидән кәлән кағыз мәни фәрхәндә һал этди,
Бу һалы көрдү гәм филһал мәнән интигал этди.

★

Учуб көнлүм гушу пәрваз гылса эвчи-ә'лайә,
Әчәб йох ким, бу мәктубу өзүнә пәррү бал этди.

★

Зияйи-шәмс тәк етди мәни бәдр эйләди, һала
Әйәрчи гәддими деврани-филмази һилал этди.

★

Сәвади намәнин эй дил мәкәр зүлмати-һейвандыр
Ки, руһум Хизр тәк ондан бәса кәсби-камал этди.

★

Хәял этмишди Вагиф ким рәван бир хош гәзәл язсын
Рәван олмушду гасид ким, буну анчаг хәял этди.

САЧЫНА УЙМУШ ХЭЯЛЫМ ЧҮНКИ ЭНБЭР-БУ КИМИ

Сачына уймуш хэялым чүнки энбэр-бу кими,
Ол сәбәбдән инчәлиб гәддим олубдур му кими.

★

Ола ки, тимсальна бир баха шәһла көзлүләр,
Эй мүсәввир, чәк мәним тәсвирими әбру кими.

★

Һанда ким, бир кәрдәни симинү күл әндам ола,
Билмәнәм ким, нә эдим мәнән гачарлар гу кими.

★

Өз хошумла мән әсири-гәмзә олмаздым, вәли
Сәһрә салды ол хумар көзләр мәни чаду кими.

★

Вагифәм, йохдур мәнә чаһи-зәнәхдандан нәчат,
Көстәрир әһвалымы айдын үзүн күзку кими.

САЛМАГ НЭЗЭРИНДӘН МӘНИ ЧАНАНӘ ДҮШӘРМИ

Салмаг нәзәриндән мәни чананә дүшәрми?
Тәрк әйләмәк өз гулуну султанә дүшәрми?

★

Какил нә рәвадыр ки, кәңүлдән әдә гейбәт,
Шанә килеи зүлфи-пәришанә дүшәрми?

★

Гәмзән, ләбини дишләмәмиш, ганымы төкдү,
Ган әйләмәйән кимсәнә һеч ганә дүшәрми?

★

Дил чаһи-зәнәхданә дүшүб зүлфүн учундан
Әлбәттә, хәтәсыз киши зинданә дүшәрми?

★

Дерләр ки, дәһанынла эдир бәһси-нәзакәт,
Көрүн бу сөз ол гәнчейи-хәнданә дүшәрми?

★

Ол сәрви-хураманә ки, кәзмәк олуб адәт,
Бир йол йолу көр ким, бизим әйванә дүшәрми?

★

Олмазса әйәр Вагифә бир сәдри сәмән яр,
Топ әйләйибән башыны мейданә дүшәрми?

КИМ КИ, СЕВДАЙИ-СЭРИ-ЗУЛФИ-ПЭРИШАНЭ ДУШЭР

Ким ки, севдаи-сэри-зулфи-пэришанэ дүшэр,
Кан зинданэ, кэни чани-зэнэхданэ дүшэр.

★

Афэти-дэһр дэйэр ол кэсэ ким камилдир,
Маһ һэр күн ки, кэмалэ етэ, нөгсанэ дүшэр.

★

Мөрд ийитлэр өзүнэ мәнбэси мейдан билир,
Санма ким, накэсү намөрд бу мейданэ дүшэр.

★

Эйбдэн саф чыхар, пакү мүбэрра көрүнүр,
Һэр тила ким, күрейи-атэши-сузанэ дүшэр.

★

Пичү табэ дүшэнин иши бэли үздэ олур,
Зүлф бу вэчһлэ рүхсарейи-табанэ дүшэр.

★

Һэр яман ер ки, олур—яхшыларын мэнзилидир,
Лә'л даш ичрэ, хэзинэ дэхи виранэ дүшэр.

★

Шами-гэм шадлыг әйямына хош зийвөрдир,
Нечэ ким хали-сийәһ аризи-чананэ дүшэр.

★

Эй Видади, гәми-һичранэ кирифтар олмаг,
Бир сәнэ, бир мәнэ, бир Юсифи-Кән'анэ дүшэр.

★

Эшгэ дүшмәк сәнэ дүшмәз гочалыбсан белэ дур,
Белэ ишләр йәнэ Вагиф кими огланэ дүшэр.

ГАРАБАҒ ИЧРЭ БИР ШАИР КӘЛИМУЛЛАҒ МУСАДЫР

Гарабағ ичрэ бир шаир кәлимуллағ Мусадыр,
Чаваншир ичрэ бир мөвзун баяты дәсти-бейзадыр.

★

Гөләм гәдрин әсайи-әждәһапейкөрчә билмәкдә
Бәни-Исраилә али-Чаваншир йә'ни һәмтадыр.

★

Дили-рөвшән кәрәк надан ичиндә сәрф эдә өмрүн,
Чырағын сәлтәнәткаһы сәвади-шамм-елдадыр.

★

Үмидим вардыр ким, бу гара күн кетмәйә баша,
Дөнәр бир өзкә рәнк илә бу ахыр чәрхи-хәзрадыр.

★

Мәкан тутдисә Вагиф йох әчәб бу Шишә дағында,
Мәгамил лә'ли-күлрәнкин мяяни-сәнки-харадыр.

ЭЙ КҮЛИ-ХЭНДАН, ФЭРАГЫНДАН СЭНИН ГАН
АҒЛАРАМ

Эй күли-хэндан, фэрагындан сэнин ган ағларам,
Эйлэрәм шамү сәһәр чаки-кирибан ағларам.

★

Кедәли зүлфүн әлимдән пичү табә дүшмүшәм,
Дөнмүшәм бир муйә, чох һалы пәришан ағларам.

★

Кәл ким, эй лалә зәнәхданын кәбаб этди мәни,
Од дүшүбдүр чисмимә, һәр дәм янар чан, ағларам.

★

Ядыма һәр бир дүшәндә ол сияһ кирпикләрин,
Санасан ки, санчылар бағрыма пейкан, ағларам.

★

Яхшы һәмдәм олмаса шад олмаг олмаз; Вагифа,
Ағларам та өмрүм олдугча, фираван ағларам.

МЕҖРАБАНЛЫҖ КӨРМӘЙИБ БИР МӘҖЛИГАДӘН
КҮСМҮШӘМ

Меҗрибанлыҗ көрмәйиб бир мәҗлигадән күсмүшәм,
Күндә йүз ал эйләйән гәлби гәрәдән күсмүшәм.

★

Шә'нинә дедим ширин сөз, бир шей ондан дадмадым,
Бу сәбәбдән ағзы шәккәр дилрүбадән күсмүшәм.

★

Бир гәдәһ мей истәдим сындырды көнлүм шишәсин,
Даһ бағырлы сагийи-саһиб-чәфадән күсмүшәм.

★

Чүн «уман ердән күсәрләр» бир мәсәлдир хәлг ара,
Күсдүйүм бича дейилдир, ашинадән күсмүшән.

★

Көрдүм әввәл ки, бинасын ярлыг этмәк дейил,
Вагифа! Әсли будур, мән бу бинадән күсмүшәм.

ҲАБИБИМ, БУ НЭЗАҚАТДА КҮЛИ-РЭ'НАДАН
АРТЫГСАН

Ҳабибим, бу нэзақәтдә күли-рә'надан артыгсан,
Сәрасәр нәхли-әр'әр, тубийи-зибадан артыгсан.

★

Чәһан мөһвөшләри хаки-дәриндән хакдән кәмтәр,
Сәрири-һүсндә Искәндәрү Дарадан артыгсан.

★

Сәнин бир тари-муйин мүшкүнү бу аләмә вермәм,
Мәним янымда биллаһ сән ики дүнядан артыгсан.

★

Гашын тагын гоюб меһрабә һәркиз гылманам сәчдә
Ки, сән йүз мәртәбә ол Кә'бейи-үлядан артыгсан.

★

Әкәр мән Вагифәм Фәрһад илә Мәчнундан ә'лайәм,
Әкәр сәнсән һаман Ширин илә Лейладан артыгсан.

КӨРДҮМ ҮЗҮНҮ, ШӘМСҮ ГӘМӘР ЯДЫМА ДҮШДҮ

Көрдүм үзүнү, шәмсү гәмәр ядыма дүшдү,
Әмдим ләбини, шәһдү шәкәр ядыма дүшдү.

★

Дедим ким ола апара пейғамымы ярә,
Бу сөздә икән бади-сәһәр ядыма дүшдү.

★

Ләб гылды тәбәссүм дүри-дәнданыны ачды,
Инчуйи-сәдәф, лә'лү күһәр ядыма дүшдү.

★

Севда баша вурду, ишим олду йәнә әфған,
Ол зүлфи-сийәһдән бир әсәр ядыма дүшдү.

★

Дедим ки, кимин һәдди ола белини гучмаг,
Накаһ бу хәял ичрә кәмәр ядыма дүшдү.

★

Вагиф, күли-рүхсарыны көрдүм йәнә ярын
Эшг ичрә һавадан бу бәһәр ядыма дүшдү.

ЭЙ ВИДАДИ, КЭРДИШИ-ДЕВРАНИ-КЭЧРЭФТАРЭ БАХ

Эй Видади, кәрдиши-деврани-кэчрэфтарэ бах!
Рузкарэ гыл тамаша, карэ бах, кирдарэ бах!

★

Әһли-зүлмү нечэ бәрбад эйләди бир ләһзәдә,
Һөкмү адил падишаһи-гадири-гәһһарэ бах!

★

Сүһ сөндү шәб ки, хәлгә гиблә иди бир чирағ,
Кечәки игбалы көр, күндүздәки идбарэ бах!

★

Тачи зәрдән та ки, айрылды димағи-пүрғурур,
Паймал олду тәпикләрдә сәри-сәрдәрә бах!

★

Мән фәгирә әмр гылмышды сиясәт этмәйә,
Сахляян мәзлуму залимдән о дәм гәффарэ бах!

★

Гуртаран әндишәдән аһәнкәри-бичарәни,
Шаһ үчүн ол мидбәри тәбдил олан мисмарэ бах*!

★

Ибрәт эт аға Мәһәммәд уандан, эй кәмтәр кәдә,
Та һәятын вар икән нә шаһә, нә хунхарэ бах!

★

Баш көтүр бу әһли-дүнядан аяг тутдугча гач,
Нә гыза, нә огула, нә дустә, нә ярә бах!

★

Вагифа, көз юм чаһанын бахма хубү зиштинә,
Үз чевир али-әбайә Әһмәди-Мухтарэ бах!

* Бу бейт мүййән рәвайәтин бәди ифадәсидир. Рәвайәт беләдир: Дәмирчини өлдүртмәк истәйән бир шаһ она бир кәчәдә 40 мин ат мыхы һазырламағы әмр әдир. Дәмирчи сәһәрә гәдәр ятмыр, өлүм саатыны көзләйир. Сәһәр тездән шаһын адамлары галыны кәсдирир. Анчаг онлар ат мыхы йох, кечә өлмүш шаһын табуту үчүн 4 мисмар һазырламағы хаһиш әдирләр.

ҺӘР КЕДӘН КӘЛМИШ, МӘНИМ ОЛ ГӘМКҮСАРЫМ
КӘЛМӘМИШ

Һәр кедән кәлмиш, мәним ол гәмкүсарым¹ кәлмәмиш,
Эй көзүм, ган агла ким, чешми хумарым кәлмәмиш.

★

Кетмиш иди ихтиярым биләсинчә² ярымын,
Чүнки ярым кәлмәмиш, һәм ихтиярым кәлмәмиш.

★

Мән бу дәрд илә әйәр өлсәм мәзарә гоймайын,
Үстүмә ол тути дилли шүх никарым кәлмәмиш.

★

Демәсин, Вагиф, әчәл ким³ кәлсә мәнән чан алыр,
Кимдир она чан верән, фәрмани-ярым кәлмәмиш?

АЙДЫН ОЛСУН КӨЗЛӘРИМ КИМ, КӘЛДИ ЯРЫН
КАҒЫЗЫ

Айдын олсун көзләрим ким, кәлди ярын кағызы,
Көнлүмү шад эйләди көзәл никарын кағызы.

★

Охудум, өлдүм, көзә сүртдүм дедим: сәд мәрһәба.
Көзүм үстә вар ерин, эй күлү'зарын кағызы!

★

Сәндән айры ол гәдәр ган ағладым ким, дәмбәдәм,
Яша батыб исланыб сәбру гәрарын кағызы.

★

Чох чәкирдим интизарын, көзләрим йолда иди,
Шукр-лиллаһ кәлди ол ченми хумарын кағызы!

★

Гейри яры, эй көзәл, гылма бәдәл сән Вагифә,
Ядикар сахла, бу олсун э'тибарын кағызы.

НӘ ХОШДУР БАШ ГОЙМАГ БИР КҮЛӘНДАМЫН
ГУЧАҒЫНДА

Нә хошдур баш гоймаг бир күләндамын гучағында,
Тамаша эйләмәк ол һәлгә зүлфә ағ бухағында,
Дуруб ондан тутуб назик әлин кәзмәк отағында,
Гучуб-гучуб отурмаг каһ солунда, каһ сағында,
Синәсиндә синә, бойнунда гол, додаг додағында.

★

Үзүндән эйләйиб күстәхлыг дәстари-зәр ачмаг,
Ениндән дүймә, ондан сонра белиндән кәмәр ачмаг,
Чәкиб яшмағын ағзындан рәван, лә'лү күһәр ачмаг,
Чыхарыб чүмлә әсвабын, вүчудун сәрбәсәр ачмаг,
Һәмин бир инчисин гоймаг гара зүлфун ғырағында.

★

Узун сачын гучаглайыб төкүб гәдди-биләндиндән,
Төкүб мисли-бәнәфшә ийләмәк һәр бир кәмәндиндән,
Яхасын чак әдиб, көксүн чыхарыб бағу бәндиндән,
Әмиб доюнча ширин ағ мәмәнин шәһди-гәндиндән,
Гоюб бир ләһзә баш ятмаг крибанын бучағында.

★

Сәнәм чисмә сарылмаг, эйләмәк бир гәдр раһәтләр,
Аралыгда олуб бир-биринә лүтфү инайәтләр,
Юхудан тез дуруб сәрф эйләйиб дүрлү зияфәтләр,
Ююб әл, отурубән дизбәдиз этмәк һекайәтләр,
Демәк бир-биринә башдан кечән һалы фәрағында.

★

Эдиб бир мүхтэсэр сөһбэт хэбэрлар олмамыш эгяр,
Енидэн анд ичиб шэрт эйлэйиб әһдү иман играр,
Алыб бир бу үзүндән, о үзүндән бүсейи-тәкрар,
О зүлфи-ясәмөндән һәсрәтилә айрылыб начар,
Кәнә Вагиф кими бир дәхи олмаг иштиягында.

КӘДӘ, МӘН ГУРБАН ОЛУМ ГАШЛАРЫ КАМАН
БАЧЫНА

Кәдә, мән¹ гурбан олум гашлары каман бачына,
Белә бир² шух бахан кирпичи пейкан бачына,
Мәмәси мисли шәкәр, синәси мейдан бачына,
Диши дүр, ағзы сәдәф³, ләбләри мәрчан бачына,
Мәст⁴ дамәнкәшү хәндану хураман бачына.

*

Машааллаһ ки⁵, эчәб һүснү чәмал саһибидир,
Гәбгәбү зүлфү⁶ зәнәхдан, хәттү хал саһибидир,
Өзү бир афәти-чан гәмзәси гал⁷ саһибидир,
Күн кими не'мәти-хублугда камал саһибидир,
Бизи бир чаштә гонаг этсә нә нөгсан бачына?

*

Көрмүшәм көзләрини нәркиси-мәстанә кими,
Кечә-күндүз кәзәрәм чөлләри диванә кими,
Әлә дүшсә дөнәрәм башына пәрванә кими,
Парә-парә чийәрим эйләмишәм шанә кими,
Истәрәм сармашам ол зүлфи пәришан бачына.

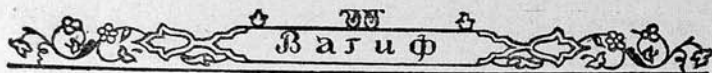
*

Илтимас эт ки, она⁸ бәсдир, а залым, бу гәдәр,
Бир⁹ әзизәм мәни инчитмәсин аллаһы севәр,
Горхурам аһә дүшә¹⁰ эйләсин әлбәттә һәзәр,
Би тәкәллүф сизә чох-чох¹¹ кәлибән кетсәм әкәр,
Мәни мән' эйләмә ким, ашигәм, оғлан бачына¹².

*

Кедибән әглу һушум¹³ намусу арым кәсилиб,
Олмушам маили-мей¹⁴ раһкүзарым кәсилиб,
Хубларың рөвзәйи-куйиндә мәдарым кәсилиб,
Вагифәм онун үчүн сәбрү гәрарым кәсилиб
Олмушам¹⁵ әрз әләйим, вәләһү һейран бачына.

*

БИЛМЭНЭМ МЭНДЭН НЕЧҮН ОЛ СЕВКИЛИ ЧАНАН
КҮСҮБ

Билмэнэм мэндэн нечүн ол севкили чанан күсүб,
Үзүмэ бахмаз дәхи бир көзлэри мөстан күсүб,
Ағладыр ганлар мәнә рүхсарәси хәндан күсүб,
Гара күнләрдә гоюб мәни мәһи-табан күсүб
Көнлүмүн шәһрин сәрасәр әйләйиб виран күсүб.

★

Бағрымы вермиш кәсәр кирпичләрин әлмасына,
Ағламагдан көзләрим дөнмүш ики ган тасына,
Кечә-күндүз дүшмүшәм дәрду фәмин дәрәсына,
Рәһм гылмаз аһ ким өзә ашиги-шейдасына,
Дәрд өлдүрдү мәни, бир әйләмәз дәрман күсүб.

★

Әйлә ки, көрәр мәни яйлыг чәкәр рүхсарына,
Бир заман гоймаз тамаша әйләйим дидарына,
Данышар гейрилә, бахмаз мән гәдими ярына,
Нә демиш мэндән рәгиб ол хубларың сәрдарына,
Кәлмишәм әрзә нәһайәт әйләмәз диван күсүб.

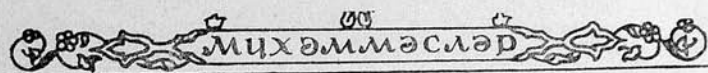
★

Бу гәдәр ким сөйләрәм тутмаз мәнә гулағыны,
Йолуна үз гоймушам басмаз көзәл аяғыны,
Нейләрәм чанымын олмаг дәхи сағ галмағыны,
Дөндәриб үзүн, йығыбдыр гашыны, габағыны,
Әй көнүл, кәл олалым бу дилбәрә гурбан күсүб.

★

Данышыб күлмәз үзүнә ол пәривәш Вагифин,
Сындырыб көнлүн йыхыб чанан мүшәввәш Вагифин,
Ол сәбәбдән чанына дүшмүш бир атәш Вагифин,
Чүрмү тәгсири нәдир, ярәб, бәлакеш Вагифин,
Сөйләрәм бунча эшитмәз дад, әл-аман күсүб.

★

БӘРГ УРУБ КҮН ТӘК ЧЫХАР БИР ЁУРИ ПЕЙКӘР
ҺӘР САБАҢ

Бәрг уруб күн тәк чыхар бир һури пейкәр һәр сабаһ,
Шәрм әдәр онун үзүндән маһи-әнвәр һәр сабаһ,
Зүлфи-шәбрәнки төкәр гәддә бәрабәр һәр сабаһ,
Мүшкбудән аләми әйләр мүәттәр һәр сабаһ,
Сүбһи-садиг тәк ачар сәдрин мүгәррәр һәр сабаһ.

★

Хабдән ачар көзүн та нәркиси-фәттан кими,
Әл чәкәр мүжканын әйләр тири-хунәфшан кими,
Тәрһи әдәр үз янына кейсуләрәи рейһан кими,
Гәддинә яшыл кейәр ол гөнчейи-хәндан кими,
Баша² үстүндән чалар дәстари-әһмәр һәр сабаһ.

★

Бир мина кәрдән, сәфид әндам, фәрбәһ сим-сағ,
Лалә рүх, мәрмәр синә, нәрмин бәдән, ширин бухағ,
Туби гамәт, меһр тәл'әт, хош әламәт, ай габағ,
Олду мәсчиддән һаман дәм әһли-гиблә иттифағ,
Гашыдыр онун мәйәр меһрабу мәнбәр һәр сабаһ.

★

Әйләнәр нарын, данышар наз илә, нарын күләр,
Тәрзи-көфтәринә әйләр тутиләр тәһсин, күләр,
Гаш күләр, һәм көз күләр, ариз дәхи рәнкин күләр,
Дүняда чохдур күлән, амма бу хош ширин күләр,
Бөйлә дә инсан олур ағзында шәккәр һәр сабаһ.

★

Билмишәм куйин көзәл Фирдәвсү күлшәндән онун,
Та өлүнчә охларың гоймам чыха тәндән онун,
Кәздийи ери севәр көзүм әлә кендән онун,
Вагифәм, һеч кимсә кәсмәз зикрини мэндән онун,
Әйләрәм сидгилә адын дилдә әзбәр һәр сабаһ.

★

НЕЙЛИРЭМ, БЕЛЭ МУНУН МЭН КӨМҮМ ИГБАЛ
ИЧИНЭ

Нейлирэм, белэ мунун мэн көмүм игбал ичинэ,
Һанда үз тутдум исә дүшдүм элэ гал ичинэ,
Күндә йүз көз дүшә ашифтәлик әһвал ичинэ,
Горхум одур ки, саһаһ ағ дүшә саггал ичинэ,
Һәр сәнәм көрсә дейә ким... чал ичинэ.

★

Этмәйә бир сәнәмин ким, сәни һеч көнлү гәбул,
Сән она истәр исән эйләйәсэн чаныны гул,
Чанына рәһм эләмәз янасан ода йүз йол,
Саггалы ағ оланын гиймәтидир бир гара пул,
Кәрчи кирсән бәзәниб күндә яшыл, ал ичинә.

★

Ким ки, бирчәйләрини сүнбүлә тимсал салыр,
Хубларын башына говға кәтирир, гал салыр.
Дами-тәсхирә пәриуләри филһал салыр,
Абрудан кишини дүняда¹ саггал салыр,
Салма саггалыны әндамә онун сал ичинә.

★

Саһиби-саггал әйәр йүз ола саһир сөзлү,
Йә'ни башдан аяға ләһчәси ширин, дузлү,
Рам олуб бахмаз она һич бир аһу көзлү,
Нола саггала явуг кәлмәсә бир күл үзлү,
Ким гыяр ки, дүшә күл ярпағы гангал ичинә.

★

Демә Вагиф ки, филан кимсәнә чох зирәкдир,
Я филан ше'р дейир, язысы һәм көйчәкдир,
Я филан кәтхуданын симү зәри ләк-ләкдир,
Хубларын севдичийи садә вә топ бирчәкдир,
...Онлар хәттү шейру кәмалү мал ичинә.

★

ЭЙ КҮЛ, СӘНӘ ЙОХДУР БУ НӘЗАКӘТДӘ ГӘРИНӘ

Эй күл¹, сәнә йохдур бу нәзакәтдә гәринә,
Куйин чәмәни тә'нә вурур хулди-бәринә,
Сүнбүл ону көрчәк өзүнү салды² гәминә!
Бәһ-бәһ, нә әчәб шүкр худанын кәрәминә!
Олмаз белә гамәт, белә кәрдән, белә синә.

★

Хошдур күл'үзариндә³ тамашасы бу зүлфүн,
Һифзини көрүм сахлая мөвласы бу зүлфүн,
Дүшдү Хүтән әмлакына говғасы бу зүлфүн,
Та дүшдү мәним башыма сөвдасы бу зүлфүн,
Зәнчир илә диванәләри чәкди сәфинә.

★

Зүлфүн гоһусу⁴ чох диләрәм чаныма кәлмәз,
Рәһми мәйәр әһвали⁵-пәришаныма кәлмәз,
Бир кечә гулаг асмаға әфғаныма кәлмәз,
Билмәм нә олуб севкили яр яныма кәлмәз,
Чан чыхды худая нә дейим мән бу кәлине.

★

Билмәм нә демиш⁷ дилбәрә ә'да кенә мәнән,
Кәсмиш нәзәрин аһу вавейла кенә мәнән,
Үн⁸ етмәз онун сәм'инә әсла кенә мәнән,
Дөндәрди үзүн ол күли-рә'на кенә мәнән,
Эйб олмая сөйсәм белә игбалын ичинә.

★

Иман кәтириб⁹ чүн һәрәм олмағына Вагиф,
Сүртәр үзүнү бу гапы¹⁰ торпағына Вагиф,
Каһ зүлфүн өпәр, каһ дүшәр аяғына Вагиф,
Һәрдәм баш әйәр гашларынын тағына Вагиф,
Сәнсэн мәнә һәм гилә вә һәм Мәккә, Мәдинә.

★

ДИЛБЭР, НЭ ДЕЙИМ, СЭН КИМИ ЧАНАН ЭЛЭ
ДУШМЭЗ

Дилбэр, нэ дейим, сэн кими чанан элэ дүшмэз.
Зүлфүн кими неч зүлфи-пәришан элэ дүшмэз.
Лә'лин кими бир лә'ли-бәдәхшан элэ дүшмэз,
Бир ердә белә һакими-Лоғман элэ дүшмэз,
Бичарәләрин дәрдинә дәрман элэ дүшмэз.

★

Бир эйлә нәзәр ләшкәри-мүжкан әләминә,
Көр нечә кечиб һөкмү онун руйи-зәминә,
Тәбриз, Шәки, Кәнчә вә Кабил шәһәринә,
Иран илә Туран, Һәләбү Мәккә, Мәдинә,
Бунларда белә сәнчиләйин чан элэ дүшмэз.

★

Мән ашиг идим, шөвги онун вар иди мәндрә,
Өз ашигинин кәрдәнини салды кәмәндә,
Кишмир, Хәта, Миср, Бухаравү Хутәндә,
Мосул шәһәри, Чин илә Мачинү Йәмәндә,
Кәрчи кәзәрләр Рум, Әрәбистан элэ дүшмэз.

★

Әлгиссә ки, йүз кафир ола үздә мүсәлман,
Төврат илә инчил, зәбур, әйәти-гур'ан
Тифлис, Ираван, Шамү Чәбәл, чүмлә Трабзан,
Дәрбәнд, Губа, Бакы, Шамахилә Исфahan,
Йүз сейр олуна күлли-Дағыстан элэ дүшмэз.

★

Нә мази мүзаре'дә нәваханү хошәлһан,
Нә мәғрибу мәшригдә әчайиб белә инсан,
Фийһиннә вә мин һейсү һүвә лейсә кәмакан,
Билсә гәдирин Вагифин эйләр она әһсан,
Әз рузи-әзәл мән кими әтһан элэ дүшмэз.

★

Аһ... БИР СӘРХОШ НИКАРЫН ДАҒЫ ӨЛДҮРДҮ МӘНИ

Аһ... бир сәрхош никарын дағы өлдүрдү мәни,
Күнбәкүндән һүснүнүн рөвнаги өлдүрдү мәни.
Ағ биләкләрдә гызыл голбағы өлдүрдү мәни,
Эйләди шәһла көзүн муштагы өлдүрдү мәни,
Һамыдан ә'ла ки, гашын тагы өлдүрдү мәни.

★

Нә әчәб тәсвир олур ағ әлләрә әлван һәна,
Мәхмури көзләр пиялә, кәрдәни мисли мина,
Ал сәрәндазла гәсабә, үстә түрфә ағ чуна,
Гол күмүш бәзбәндли, белдә кәмәр үстү мина,
Мәчлис ичрә бу нишанда саги өлдүрдү мәни.

★

Ал янағларын санасан ки, гызыл күл хәрмәни,
Тәр зәнәхданинә бахдыгча чүнун эйләр мәни,
Мәст чешминә әчайиб рәнк тутмуш сүрмәни,
Гуршайыб ол ағү назик әлләр илә тирмәни,
Ики яндан учларын салмағы өлдүрдү мәни.

★

Салланыб йүз наз илән һәрдәм чыханда ханәдән,
Һәр тәрәф бахса тырар һәм дуст, һәм биканәдән,
Әглә һуш икраһ олуб кетди мәни диванәдән,
Гара көзләр сүзүлүб, сәрмәст олуб пейманәдән,
Аһу тәк һәр дәм дөнүб бахмағы өлдүрдү мәни.

★

Вагифәм гылдым бу шухун һүснүнү фикрү хәял
Күнбәкүн инчәлибән олду тәним муйә мисал,
Ахыры верди мәни бәрбадә бу гашы һилал,
Гәбримин дашына язсын бу сөзү әһли-камал:
Дилбәрин мәндрә узаг олмағы өлдүрдү мәни.

★

АН КИМ БИР ЯРЫН ИСТИГНАСЫ ӨЛДҮРДҮ МЭНИ

Ан ким бир ярын истигнасы өлдүрдү мени,
Назилә сәрхош хумар бахмасы өлдүрдү мени,
Чилвейи-рәнки-рүхүн һәмрасы өлдүрдү мени,
Ол сияһ кирпикләрин әлмасы өлдүрдү мени,
Һамыдан артыг сачын сөвдасы өлдүрдү мени.

Мән һа әввәлдән дейилдим бөйлә биидраку һуш,
Эйләйән кимдир билирсизми мәни бу дәрде туш,
Ол күли-наринчи мә'чәрдир, о сәрви-сәбзпуш,
Гашилә көз арасында¹ бадә вердим чаны хош,
Билмәдим бу ики шухун² һансы өлдүрдү мени.

Һаг билир олса әкәр дүня сәрасәр дүшмәним,
Мүтләга кәрди-тәәррүз тута билмәз дамәним³,
Анчаг эшгин атәшидир яндыран чану тәним,
Эй мүсәлманлар дейилдир һич кәс ганлым мәним,
Хубларын⁴ шаһбазынын сонасы өлдүрдү мени.

Зүлфүнә гейриләрин иман верәрдим мән мәкәр?
Дәйсә мин шәмшир, гәтрә ган верәрдим мән мәкәр?²
Өз хошумла әглимә нөгсан верәрдим мән мәкәр?
Һәр етән чәллада асан чан верәрдим мән мәкәр?
Онун ики нәркиси-шәһласы өлдүрдү мени.

Көчдү, һейф олду көзәл, Вагиф, дәхи дүшмәз әлә,
Бир сияһ кирпик учундан бағрыны дәлә-дәлә,
Һәшрәдәк һәркиз мазарымдан кәсилмәз вәлвәлә,
Гәбримин дашына язын охуя һәр кәс кәлә,
Билә ким, ярын ираг олмасы өлдүрдү мени.

АЛДЫ ЧАНЫМ НАЗ ИЛӘ ОЛ КӨЗЛӘРИ ШӘҢЛА ПӘРИ

Алды чаным наз илә ол көзләри шәһла пәри,
Ләбләри пүстә¹, янағы лаләвү һәмра пәри,
Чисми күл, башдан аяға гамәти² рә'на пәри,
Сәрвдән ейрәк³, сәнубәрдән дәхи бала пәри,
Явру лачын көзлү, топғун синәлим сона пәри⁴.

Көзләри мәстан, сүраһи тәк чәкилмиш кәрдәни,
Гара зүлфү мишкү әнбәр, ағ бәдән күл хәрмәни,
Сачлары рейһан гоһулу, гоһину чәннәт күлшәни,
Ләбләри көвсәр мәканы, ағзы шәккәр мә'дәни,
Сөзү Ширин, өзү амма Хосрову ә'ла пәри.

Ал кейиб, әлван ләчәк өртәр, күлабәфшан чыхар,
Санасан бүрчи-фәләкдән⁵ бир мәһи-табан чыхар,
Сейринә аләм сәрасәр һәр тәрәф, һәр ян чыхар,
Әгл учар⁶ башдан, үрәк ойнар, чәсәддән чан чыхар⁷,
Көз учуйла һәр кимә⁸ әйләр ниһан ийма пәри.

Эй мәним маһым, сәнә бу шәһр, бу элләр фәда!
Басдығын торпаға һәрдәм лаләләр, күлләр⁹ фәда!
Сачынын¹⁰ һәр муйинә йүз сачы сүнбүлләр фәда!
Ләһчәйи-көфтәрына күлшәндә бүлбүлләр фәда!
Гашынын бир¹¹ тагына гурбан ики дүня пәри.

Вагифәм, чаным сәнә һәрдәм фәдалар әйләрәм,
Ан чәкиб¹² һичриндә гарғу тәк сәдалар әйләрәм,
Дәркәһиндә кәлбинә¹³ чох илтичалар әйләрәм,
Кечә күндүз өмрүнә хейр-дуалар¹⁴ әйләрәм,
Сахласын дәһрин бәласиндән сәни¹⁵ мөвла пәри.

ЭЙ СЭБА ЯРЭ ДЕ КИМ, АВАРЭ КӨРДҮМ ВАГИФИ

Эй сэба, ярэ де ким, аварэ көрдүм Вагифи,
Гэм алиндэн бикэсү бичарэ көрдүм Вагифи,
Бағры олмуш сэрбэсэр сэдпарэ көрдүм Вагифи,
Агибэт салмыш өзүн одлара көрдүм Вагифи,
Кечэ-күндүз мүнтэзир дидарэ көрдүм Вагифи.

★

Бир янар атэш салыб пэрванэ тэк э'засына,
Охшайыбдыр дэһрдэ ашиглэрин рисвасына,
Налэ эйлэр кечэ-күндүз ялварар мөвласына¹,
Баш гошуб² эйлэ сэнин ол зүлфүнүн сөвдасына,
Бир заман басмаз аяг базара көрдүм Вагифи.

★

Гамэти-мевзунилэ³ бир сэрви-күлшэнсэн көзөл!
Ики дүнянын сөфаву зөвгинэ тэнсэн көзөл!
Этмэйэ көздэн көнүлдэн айрысан, кенсэн көзөл!
Фикрү зикри, дедийи, данышдығы сэнсэн көзөл!
Майил олмаз һэр етэн көфтэрэ көрдүм Вагифи.

★

Гашларындан айры ол меһрабы көрмөз көзлэри,
Эйлэмэз шэмсэ нэзэр, мөһтабы көрмөз көзлэри,
Аризин истэр күли-сирабы көрмөз көзлэри
Ағлар элэ кечэ-күндүз хабы көрмөз көзлэри,
Яндырыбдыр чаныны одлара көрдүм Вагифи.

★

Сөйлэ ким башын үчүн бир лүтф гыл эй күл'узар!
Салланыб сэрви-рэван тэк бу яна эйлэ күзар,
Кечэ-күндүз дөрдү гэм этмиш мөни чандан безар,
Көрмэйэ дидарыны һэр дәм чэкэр чох интизар,
Көзлэрин тикмиш бахар йоллара көрдүм Вагифи.

★

КИМ КИ, ЗӨВГ ИСТЭР, БУТИ-ШИРИНДӨҺАН СЕВМӨК
КӨРӨК

Ким ки, зөвг истэр, бүти-шириндөһан севмөк кэрөк,
Лө'ли хэндан, лөһчөси шөккөрфөшан севмөк кэрөк,
Туби-гәдд, топгун синэ, тути зөбан севмөк кэрөк,
Зүлфү мүшк, амма янағы эргөван севмөк кэрөк,
Аһу кәрдән, күл бәдән, назик-миян севмөк кэрөк.

★

Сөнкдил сагилэ мина тэк эдиб хизү нишәст,
Һейфдир пейвәстэ этмөк шишейи-көнлү шикөст!
Шөһрдән шөһрә кириб һэр ян чалыб чох павү дәст,
Әһли-үрфан, нүктәдан, шаир севән, ашигпәрәст
Бир мувафиг мөһлигаву меһрибан севмөк кэрөк

★

Саиди-саги мүлөһһәм, сими-рә'на тэк бәяз,
Гүббейи-бәтти-билури мөвчи-дәря тэк бәяз,
Бейзейи-тәр синәси лө'ләи-лала тэк бәяз,
Мүшки чаргат, сурәти маһи-мүсәффа тэк бәяз,
Ал сәрәндазы сәриндә зәрнишан севмөк кэрөк.

★

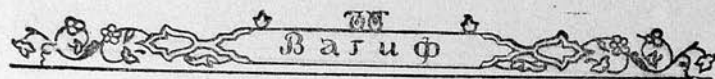
Күл нәфәс, бихарү хәс, мөһбуби-новрәс, эйшбаз,
Хошлига, бүргә күша, әбрүнүма, хатир нөваз,
Ашина дил, доста майил, назу истиғнасы аз,
Гәдди назик, чиәми фәрбөһ, үзү кен, зүлфи драз
Чешми шух, мүжканы ох, гашы кәман севмөк кэрөк.

★

Ашиналыг һэр күлән күл үздә санмагдыр әбәс,
Һәр никаһи-көрм үчүн одлара янмагдыр әбәс
Һалыны билмәдийин ярэ инанмагдыр әбәс,
Вагифа, әввәл севиб, сонра усанмагдыр әбәс
Севкили яры севән кәс, һәр заман севмөк кэрөк.

★

ЧҮН БИЗИМ ШАЛВАРЫМЫЗ Э'ЛАВУ ҺӘМ ЭФЗЭЛ КЭРӘК

Чүн бизим шалварымыз э'лаву һәм эфзэл кәрәк,
Рәнки яшыл, бир гәдәр гәдди дәхи этвэл кәрәк,
Эбришими зүлфи-мүшкәфшанә мүстәмсәл кәрәк,
Тохуян амма ону бир ағу назик әл кәрәк,
Ләнбәран мәһвәшләриндән бу ишә фәйсәл кәрәк.

★

Ағ кәрәк, симин бәдән, шалварбафын синәси,
Олмая эшг әһлинә бир зәррә бүгзү кинәси,
Мәһрибанлыг этмәк ола адәти-диринаси,
Мүттәсил-овгат әлиндә шанәвү айинәси,
Сән'әти зүлфә, бухаға чилвәвү сейгәл кәрәк.

★

Бир пәри сима кәрәкдир дилбәри-шалвардуз,
Яшы я он дөрд, я ийирми ола, я отуз¹,
Эйлийә һүснү белә ашиг кечәсин мисли-руз²,
Филмәсәл хуршиди-пүрәнварә нисбәт дилфүруз,
Пәртәви-рүхсарәси манәндейи-мәш'әл кәрәк.

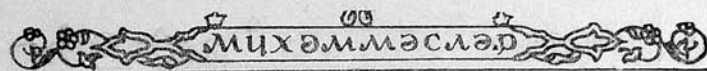
★

Һәр кимин ки, иши яхшы, өзү бир накәс ола,
Истәр онун даима тохудуғу бәркәс ола,
Һашалиллаһ ки, она рәғбәт эдән бир кәс ола,
Йә'ни шалвар тохуян бир дилбәри-нөврәс ола,
Йохса ки, мүтләг дейил устади-мүстәмәл кәрәк.

★

Вагифәм рузи-әзәлдән ашиги-сөвда мөзач,
Истәрәм ону ки, онун сачы ола бир тулач,
Эйләрәм бир элә ярын башмағын башыма тач,
Эй Мәһәммәд һүсейн аға, эдә көр сән бир илач,
Дүшдү бу шалвар иши³ бир мүшкил ишидир, һәл кәрәк.

★

ГЫШ КҮНҮ ЧҮНКҮ ДӨНӘР ШОЛ ЧӘННӘТҮЛ МӘ'ВАЙӘ КҮРК

Гыш күнү чүнкү дөнәр шол чәннәтүл-мә'вайә күрк,
Ол сәбәбдән лайиг олмуш фиргейи-моллайә күрк,
Көрүнүр әднә! әкәрчи һиммәти-валайә күрк,
Эйлә ки, пушак олур фәсли-шита э'зайә күрк,
Тә'н эдәр йүз фахири-мәлбусейи-дибайә күрк.

★

Күрк олан ердә чаһанын рәхти-әлвани нәдир?
Эшмәкү зәрдабә бәкрәс чуха, бараны нәдир?
Пәригунун дөшәйи, ясдығы², йорганы нәдир?
Кәрмү нәрм адамларын гучағы я яны нәдир?
Рөвзейи-ризванда бәнзәр һүллейи-һурайә күрк.

★

Күн бу күндән белә истәр һич тәфвир этмәсин,
Бадү бәрфин истәсә, тәбдилү тәғйир этмәсин,
Язәдәк кимсә мәнә отаг тә'мир этмәсин,
Савығын һәр нә әлиндән кәлсә тәгсир этмәсин,
Олду бир чөвшән хәдәнки-шиддәти-сәрмайә күрк.

★

Пустини-бәррәки бүзғалә вәғти филмәсәл,
Эйди-новрузи әян этмәкдәдир бүрчи-һәмәл,
Дахы сән лазым дейилсән эй баһари-хош әмәл
Истәмәм шимдән керү хаһ кәлмә, хаһ кәл,
Артырыбдыр йә'ни асайиш гәди-балайә күрк.

★

Вагифа, чох лүтф гылмыш һәзрәти-сүбһан сәнә,
Күрк ирсал әйләмиш ол саһиб-Ширван сәнә,
Ханейи-әһсаны абадан³ ки, верди чан сәнә,
Тутма кәм ким чох кәрәмдир һәм әзимүш-шан⁴ сәнә,
Фәхр гыл ким, падишәһләрдән кәлир пашайә күрк.

★

ДЭHRДЭ ОЛДУ МЭНЭ ДИЛДАРУ ДИЛБЭР БИР ТҮФЭНК

Дэһрдэ олду мэнэ дилдару дилбэр бир түфэнк,
 Хош гэди айинейи-симү сэмэнбэр бир түфэнк,
 Чэки дуди-аһымы та чэрхи-чэнбэр бир түфэнк,
 Чаныма атэш салыб яхды сэрэсэр бир түфэнк,
 Яна-яна галдым олмады мүйэссэр бир түфэнк.

★

Гыврылыр көнлүм түфэнкдэн дэм вуранда, мар тэк,
 Од чыхар ағымдан ол чахмаги-атэшбар тэк.
 Күллейи-эшки атар чешмим шэрары нар тэк,
 Мишки-барут этрилэ һәм түррейи-тэррар тэк,
 Этмэди димағымы мүтлэг мүэттэр бир түфэнк.

★

Бу Гарабаг ичрэ чох чыхдым тэлэб мейданына,
 Мүшкил олду чүнки йол булмаг онун имканына,
 Эйлэдим бу мүшкили изһар Ширван шаһына,
 Көстэриб лүтфү кэрэм мэн бэндейи- фэрманына,
 Этди вэ'дэ ол шәһәншаһи-дилавэр бир түфэнк.

★

Бавэр этдим вэ'дәйә кәлдим ки, мән ол һәм кәлә,
 Кәлмәди амма көзүм йолларда галыбдыр һәлә,
 Налишимдән һәр заман дүшдү земинә зәлзәлә,
 Дерләр ол бәйләр-бәйи, һәм ахтарыр дүшмәз элә,
 Гәһтә чыхмышдыр мәкәр, аллаһү әкбәр, бир түфэнк.

★

Һәр ким истәр ким, вүчуди мәрәкә ара кәрәк,
 Кәнди затиндән силаһү әслиһә ә'ла кәрәк,
 Күлдәсилә хуни-ә'да төкмәйә сөвдә кәрәк,
 Кәр түфэнк олса бизә мүмтазү биһәмта кәрәк,
 Вагифа, йохса дейил мэгбулумуз һәр бир түфэнк.

★

ЭЙ МЭНИ ЭЙЛӘЙЭН АЛӘМДӘ ПӘРИШАН САГГАЛ

Эй мәни эйләйән аләмдә пәришан саггал,
 Сәни йох эйләсин ол гадири-сүбһан саггал,
 Көрәйим ким оласан хак илә ексан саггал,
 Ки, әдибсән әвими сән белә¹ виран саггал
 Дәйди сәндән мәнә йүз илләтү нөгсан саггал.

★

Вар иди бундан әзәл мәнә ки, та вәчһи-һәсэн,
 Бир² бинакушү зәнәхдани-сәмән, садә зәғән,
 Һәмдәм иди мәнә һәр лә'л-ләбү гөнчә дәһән,
 Түф сәнин үзүнә ким хублар ичиндә мәни сән,
 Бир кәс идим, әләдин накәсү надан саггал.

★

Бәс ки, бәдшәклисәнү башдан аяға мурдар,
 Дәмбәдәм сәндән олур буйи-нәчасәт изһар,
 Нечә этсин сәнә рәғбәт сәнәми-күлрүхсар,
 Абирудан мәни сән салдын элә эй идбар,
 Накаһан таки олуб³ үздә нүмаян саггал.

★

Сән дейилсән белә бир шей ки, чыхасан үзә сән,
 Истәр һәр бир телинә дүррү чәвахир дүзәсән,
 Ярдан мейлини билмәррә кәрәкдир үзәсән,
 Кирмәзсән дахы бир чәнкә саманча көзә сән,
 Филмәсәл кәр оласан сүнбүлү рейһан саггал.

★

Гарадыр беләди Вагиф, кәлә көр ким ағара
 Адәми дөндәрәчәк⁴ ағзы ағармышы зағара,
 Бу сүфәтлә⁵ кәлә көр ким кедә тоя, мағара,
 Новчаванлар әдә сөһбәт⁶ чала кусү нағара,
 Әдә⁷ аләмдә сәни дидәси кирян саггал.

★

ТУБА БОЙЛУМ, ГЭМЭТИНДИ СЭРВУ
ЭР'ЭРДЭН КӨЗЭЛ

Туба бойлум, гэмэтинди сэрву эр'эрдэн көзэл,
Күл үзүн янында зүлфүн сүнбүли-гәрдән көзэл,
Дишләрин дур, ләбләрин ягути-әһмәрдән көзэл
Һәр сөзүн бир кәлмәси йүз гәндү шәккәрдән көзэл,
Мүхтәсәр шәһди-дәһанын аби-көвсәрдән көзэл.

★

Шанә ким зүлфү бөлүр, заһир олуր көйчәк габаг,
Бәрг уруб ойнар булутлардан чыхан күн тәк габаг.

Вәсмәли гашлар чатылмыш таги-мәнбәрдән көзэл.

★

Ала көзләр гәркиси-мәстанә тәк шәһләләнир,
Элә ки сүзкүнләнир, йүз мәртәбә зибаләнир,
Көрсә бу шух хәттини билләһ мәләк шейдаләнир,
Шол сияһ кирпикләрин ган төкмәйә сөвдаләнир,
Зәрнишан пейкандан артыг, дәһнә хәнчәрдән көзэл.

★

Шә'лейи-шәмси-чәмалындан мүнәввәрдир дидәм,
Бәндиванын олмушам һаша янындан мән кедәм,
Тутиядыр көзләрә һәр торпаға бассан гәдәм,
Бир әчайиб бу кәлир сачындан эй күл, дәмбәдәм,
Мәст әдир димағымы рейһану әнбәрдән көзэл.

★

Вагифәм, бир ашиги-камил йох әсла кәмлийим,
Һәр заман ярын хәялилә олуր хүррәмлийим,
Һич тутмаз әшгдә надан илә һәмдәмлийим,
Бәлкә заһид сәндән артыгдыр мәнним адәмлийим,
Севдийимдир һуридән ә'ла, мәләкләрдән көзэл.

★

ЭЙ ПӘРИСИМА, СӘНИН ДИДАРЫНЫН МҮШТАГИЙӘМ

Эй пәрисима, сәнин дидарынын мүштагийәм,
Зүлфү әнбәр буйлу, күл рүхсарынын мүштагийәм
Кәрдәһиндә асылан шаһмарынын мүштагийәм,
Шух гәмзә нәркиси-хумарынын мүштагийәм,
Шол сәнубәр гәддү хошрәфтарынын мүштагийәм.

★

Гашларын тагын гоюб гейри һилалә бахмарам,
Аризиндән кез кәсиб ол вәрди-алә бахмарам
Хейли һейранам сәнә, өзкә чәмалә бахмарам,
Тутинин ағзындаки шәккәр мәгалә бахмарам,
Мән сәнин ширин-ширин көфтарынын мүштагийәм.

★

Һәр етән намәһрәми өзүнә мәһрәм эйләмә,
Яр мәнә ган ағладыб әғяры хүррәм эйләмә,
Өзүнү сөз билмәйән нафәһмә һәмдәм эйләмә,
Зүлм гыл, чанымдан ол азарыны кәм эйләмә,
Шадыман эйләр мәни, азарынын мүштагийәм.

★

Олмаса бир ләһзә кәр гәддин нәзәркаһым мәнним,
Асымани-ниликуну титрәдәр аһым мәнним,
Мән сәнин бир чакәрин, сәнсән көзәл шаһым мәнним,
Көнлүмү зүлматә салмыш һичрин эй маһым мәнним,
Кәл ки, шимди руйи-пүрәнварынын мүштагийәм.

★

Вагифи өлдүрдү ол мәһруләрин пәрвизәси,
Бағрыма мүжканынын санчылды тирү низәси,
Зәхми-синәмдән төкүлдү үстүханым ризәси,
Эй Гарабағын ени ачмыш күли-пакизәси,
Хәстәйәм, гойнундаки ол нарынын мүштагийәм!

★

БИР КӨЗЭЛ ГАМЭТЛИ ЯРИ-ЛАЛЭРЭНКИ СЕВМИШӘМ

Бир көзәл гамәтли яри-лаләрәнки севмишәм,
Ярә истиғнасы ширин шуху шәнки севмишәм,
Гашы яй, кирпикләри түрфә хәдәнки севмишәм,
Ох атыб ганлар төкән түрканә чәнки севмишәм,
Һаләт рәһми кәлмәйән бир бағрысәнки севмишәм.

★

Наз илә сәрхош кедәндә ол көзәлләр сәрвәри,
Ики яндан мөвч әдир зәррин кәләғей үчләри,
Бир мөләкдир санасан учмаға ачмыш шәһпәри,
Рөвзейи-куйи Мәдинә, гашы Кә'бә минбәри,
Аризид үзрә һәчәр тәрһиндә бәнки севмишәм.

★

Бад әсиб үздән ниғабы ачыланда каһ-каһ,
Шө'ләсиндән күн олур көйдә хәчил, шөрмәндә маһ,
Кәрдәни, гәдди тамам көйчәк, рүхү сүн-и-илаһ,
Сәрбәсәр әндамы ағ, гашы, көзү, сачы сияһ.
Ал һәнадан лаләрәнк күлкунә чәнки севмишәм.

★

Һәр заман ким, ол сәнәм кедир габағымдан мәним,
Башадәк бир од дүшәр янар аяғымдан мәним,
Көй дәйир бир-биринә аһи-фәрағымдан мәним,
Кәсмә мина гүлгүлүн сағи гулағымдан мәним,
Хәндәйи-чананә бәнзәр мән бу һәнки севмишәм.

★

Вағифәм һәр дәм дилимдә әзбәрим дост адыдыр,
Гәдди хош, рәфтары көнлүм бағынын шимшадыдыр,
Көзләриндән әл'әман ким, чанымын чәлладыдыр,
Мән севән дилбәр Мәһәммәдин көзәл өвладыдыр,
Демәйин² Сән'ан кими азыб фирәнки севмишәм.

★

МӘН ЧАҢАН МҮЛКҮНДӘ МҮТЛӘГ ДОҒРУ ҢАЛӘТ
КӨРМӘДИМ

Мән чаһан мүлкүндә мүтләг доғру һаләт көрмәдим,
Һәр нә көрдүм әйри көрдүм, өзкә бабәт көрмәдим.
Ашиналар ихтилатында сәдағәт көрмәдим,
Биәтү играру иману дәянәт көрмәдим,
Бивәфадан лачәрәм тәһсили-һачәт көрмәдим.

★

Хаһ султан, хаһ дәрвишу кәдә билиттифағ,
Өзләрин гылмыш кирифтари-гәмү дәрду фәрағ,
Чифейи-дүняйәдир һәр әһтиячу иштиағ,
Муңча ким, әтдим тамаша, сөзләрә асдым гулағ,
Кизбу бөһгандан сивайы бир һекайәт көрмәдим.

★

Һәр сәдавү сәс ки, дүняйә долуб әксәр әгәл,
Чүмлә мәкрү алу фәннү фитнәдир, чәнкү чәдәл,
Дирһәмү динар үчүндүр һәр шейә япышса әл,
Мүгтәдиләрдә итаәт, мүгтәдаләрдә әмәл,
Бәндәләрдә симу! бәйләрдә әдаләт көрмәдим².

★

Хәлги-аләм бир әчәб дүстур дутмуш һәр заман,
Һансы гәмли көнлү ким, сән әдәр олсан шадиман,
О сәнә әлбәттә ки, бәдкулуг әйләр бикуман,
Һәр кәсә һәр кәс ки, әтсә яхшылығ олур яман,
Булмадым бир-дост ки, ондан бир әдавәт көрмәдим.

★

Алимү чаһил мүридү мүршиду шакирдү пир,
Нәфси-әммарә әлиндә сәрбәсәр олмуш әсир,
Һәгги батил әйләмишләр, ишләнир чүрми-кәбир,
Шейхләр шәйяд, абидләр әбусән гәмтәрир,
Һич кәсдә һәггә лайиг бир ибадәт көрмәдим.

★

Һәр киши һәр шей ки, севди, ону бейтәр истәди,
 Кими тәхтү, кими тачү, кими әфсәр истәди,
 Падишаһлар дәмбәдәм тәсхири-кишвәр истәди,
 Эшгә һәм чох кимсә дүшдү вәсли-дилбәр истәди,
 Һеч бириндә агибәт бир зөвгү раһәт көрмәдим.

★

Мән өзүм чох кузәкары кимякәр әйләдим,
 Сиккәләндирдим гүбари-тирәни зәр әйләдим,
 Гара дашы дөндәриб ягути-әһмәр әйләдим,
 Данейи-хәрмөһрәни дүррә бәрабәр әйләдим,
 Гәдрү гиймәт истәйиб гейр әз хәсарәт көрмәдим.

★

Әйләйән виранә Чәмшиди-чәмин әйваныны,
 Йола салмыш бил ки³ бәзми-ишрәтин чәнданыны,
 Ким галыбдыр ки, онун гәм төкмәйибдир ганыны,
 Дөнә-дөнә имтиһан этдим фәләк дөврәныны,
 Онда мән бәр'әксликдән өзкә адәт көрмәдим.

★

Күн кими бир шәхсә күндә хейр версән сәдһәзар
 Зәррәчә әтмәз әдайн-шүкри-не'мәт ашикар,
 Галмайбдыр гейрәтү шәрмү һәя, намусү ар,
 Дебиләр ки, ә'тибарү ә'тигад аләмдә вар,
 Ондан өтрү мән дә чох кәздим, ниһайәт көрмәдим.

★

Мүхтәсәр ким белә дүнядан кәрәк әтмәк һәзәр,
 Ондан өтрү ким, дейилдир өз ериндә хейрү шәр,
 Алиләр хаки-мәзәлләтдә, дәниләр мө'тәбәр,
 Саһиб-зәрдә кәрәм йохдур, кәрәм әһлиндә зәр,
 Ишләнән ишләрдә әһкамү ләягәт көрмәдим.

★

Дөвләтү игбалү малын ахырын көрдүм тамам,
 Һәшмәтү чаһү чәлалын ахырын көрдүм тамам,
 Зүлфү руйү хәттү халын ахырын көрдүм тамам,
 Һәмдәми-саһибчәмалын ахырын көрдүм тамам,
 Башадәк бир һүсни-сурәт, гәддү гамәт көрмәдим.

★

Я имам-әл-инсү вәлчиннү шәһәншаһи-үмур,
 Кетди дин әлдән, бу күндән бөйлә сән әйлә зүһүр,
 Гойма ким, шейтани-мәл'ун әйләйә иманә зур,
 Шә'лейи-һүснүлә бәхш әт тазәдән дүняйә нур
 Ким, шәриәт мәш'әлиндә истигамәт көрмәдим.

★

Башә ағарды рузикарым олду күн-күндән сияһ,
 Әтмәдим сәд һейф ким бир маһ-рухсарә никаһ,
 Гәдр билмәз һәмдәмилә әйләдим емрү тәбаһ,
 Вагифә, я рәббәна, өз лүтфүнү әйлә пәнаһ,
 Сәндән өзкә кимсәдә лүтфү инайәт көрмәдим.

СЭНИН, ЭЙ ШУХ МЭЛАИКЗАДА, ГУРБАНЫН ОЛУМ

Сэнин, эй шух мэлаикзада, гурбанын олум,
Кэлмишэм дэркаһыңа мэн дада, гурбанын олум.
Нэ олур бир етэсэн фэряда, гурбанын олум,
Мэни көздэн салыб уйма яда, гурбанын олум,
Белэ иш яхшы дейил, һеч ада гурбанын олум!

★

Дүшмүшэм дәрдинэ чох мөһнөтү гайғу чәкирәм,
Дейә билмәм сэнә амма элэ кизлу чәкирәм,
Нейләйим чох көрүрәм зүлмүнү горху чәкирәм,
Доланыб мэн гапына бусәйә арзу чәкирәм,
Сән өзүн бир етэсэн фэряда гурбанын олум!

★

Ләбләрин лә'ли-Иәмән, гөнчейи-тәрди́р дөһәнин
Таза күл хырманыдыр башдан-аяға бөдәнин,
Лал эдәр тутиләри ләһчейи-ширин сүхәнин,
Күлшәнин рөвнәгисән, зинәти бағу чәмәнин,
Боюн охшар сәнин ол шимшада, гурбанын олум!

★

Хәстәнәм, чох диләрәм яныма бир дәм кәләсэн,
Чәкибән хәнчәри бағрым башыны бир дәләсэн,
Бахыбан бәндә чәкән чөврү чәфаны биләсэн,
Бәлкә бир рәһмә кәлиб дәрдимә чарә гыласан,
Кетмәйә аһ илэ өмрүм бада, гурбанын олум.

ЭЙ МАҢИ-ШӘРӘФ, МЕҢРҮ ВӘФАЛӘР КӘТИРИБСӘН

Эй маһи-шәрәф, меһрү вәфалар кәтирибсән,
Чох лүтфү кәрәм, чуду әталәр кәтирибсән,
Хуршид кими нуру зияләр кәтирибсән,
Бу шәһрә ки, тәшрифи-бәгаләр кәтирибсән,
Сән хош кәлибсән вә сафаләр кәтирибсән.

★

Эй зати-шәрифиндә олан чилвейи-тәһсин,
Һичрин мэни этмишиди белә хәстәвү гәмкин.
Нә дәрдинә һәд вар иди, нә чөврүнә тәхмин,
Биз мүнтәзири-раһин идик көзүмүз айдын,
Хаки-гәдәминдә тутияләр кәтирибсән.

★

Эй саһиби-тә'зим сәру чан сәнә пешкәш,
Дүрдәнейи-чешми-күһәрәфшан сәнә пешкәш,
Бу тәхтикәһи-синейи-сузан сәнә пешкәш,
Мәчмуейи-мүлки-дили-налан сәнә пешкәш,
Хош мә'диләти-үгдәкүшаләр кәтирибсән.

★

Эй нүсхейи-фәррүх рәгәмү мүншийи-гүдрәт,
Әбруйи-ләтифин хәти-мәншури-сәадәт,
Сәрлевһи-рүхүн мәсдәри-дибачейи-фитрәт,
Мәзмуни-вүчудун бәли имдади-инайәт,
Мүхлисләрә эһсанү сәхалар кәтирибсән.

★

Эй чани мүәлла мәһәли сәрвәри-Вагиф
Фәғфурү Фридунү Чәмү гейсәри-Вагиф
Әфлаки-сәадәтдә сәид-әкбәри-Вагиф,
Дидарына мүштаг иди чешми-тәри-Вагиф.
Әлминнәтүлилләһ ки, чилаләр кәтирибсән.

★

ЭЛА ЭЙ ТЭХТИКАНИ-МЭ'ДЭЛЭТ СУЛТАНЫ ХОШ
КЭЛДИН

Эла эй тэхтикаани-мэ'дэлэт султаны, хош кэлдин!
Хэялым шәһринин сәрдари-зүл-эһсаны, хош кэлдин!
Савади-миср халын Юсифи-Кән'аны, хош кэлдин!
Көзүм, көнлүм, эзизим, гәлбимин хаганы, хош кэлдин!
Мүнэввәр эйләдин бу дидеи-киряны, хош кэлдин!

★

Сәни бади-сәбама эйләди акаһ һалымдан?
Эшитдин йохса бир сәс налейи-биэ'тидалымдан?
Нә мүддәтдир хэялын чыхмамышдыр худ хэялымдан,
Фәғаным кушуна етди хәбәр верди мөлалымдан
Ким әрз этди кәтирдин дәрдимә дәрманы, хош кэлдин!?

★

Шәһа, лүтфүн фүзун олсун, ки әлтафи-зияд этдин,
Бу күн мүштаги-дидарын оланы бәрмүрад этдин.
Әзәлдән һа унутмушдун, нә яхшы сонра яд этдин,
Гәдәм басдын сәадәтлә бизи әлһәгг шад этдин,
Шәрәфли бүрчи-игбалын мәһи-табаны, хош кэлдин!

★

Ләби-аби-һәятын Вагифә чанпәрвәр истәрдим,
Скәндәрдән дә йүз гатла зүлалын бәһтәр истәрдим,
Нә зөвгү чәннәтул-мә'ва, нә аби-көвсәр истәрдим,
Мәгалындан мүкәррәр тутиләр тәк шәккәр истәрдим,
Көзүм үстә гәдәм басдын, мөләһәт каны, хош кэлдин!

МӘРҲӘБА, СӘН БИЗЭ ЭЙ ТҮРФӘ ЧАВАН, ХОШ КЭЛДИН

Мәрһәба, сән бизә, эй түрфә чаван, хош кэлдин!
Пайинә пешкәш ола баш илә чан, хош кэлдин!
Бас көзүм үстә гәдәм сәрви-рәван, хош кэлдин!
Сәнә мүштагды дил гөнчә дәһан, хош кэлдин!
Кәл-кәл, эй гумри сәда, тути зәбан хош кэлдин!

★

Һәгдән истәрдим әя яру вәфадар сәни,
Хош етирди мәнә ол гадири-гәффар сәни,
Гойманам кетмәйә ким та нәфәсим вар сәни,
Көрмәди йолда нә яхшы, рәгиб, әгяр сәни,
Белә бивахтәвү пүнһанү ниһан, хош кэлдин!

★

Сурәтин килки-гәзанын хәти-мәнгушәсидир,
Өмрү чавид гылан лә'ли-ләбин тушәсидир,
Зүлфүнүн бади-сәба ашиги, мәдһушәсидир,
Бәндә ханә сәнин өз мәтбәхинин кушәсидир,
Әфви-тәгсир буюр шаһи-чаһан, хош кэлдин!

★

Нә заман ки, дейәсэн, эй күли-хәндан, кедәрәм,
Бил ки, мән һәм дүшүбән далына киян кедәрәм,
Йә'ни зүлфүн кими чох һалы пәришан кедәрәм,
Өз аяғынла кәлибсән, сәнә гурбан кедәрәм,
Эй гара кирпийи ох, гашы каман хош кэлдин!

★

Чүн кәлибсән, кәрәм эт, сән дәһи биздән кетмә!
Көрмәсәм кәр сәни бир дәм өләрәм мән, кетмә!
Доланым башына аллаһы севәрсән кетмә!
Кедәр олсан йәнә кәл, биздән элә кен кетмә!
Гойма кәл Вагифи чох да никаран, хош кэлдин!

★

О МАНИ-МҮНЭВВЭР КИ, СӨХӨРДЭН КЕДЭЧЭКДИР

О маһи-мүнэввэр ки, сөһөрдөн кедэчэкдир,
Рүхсарейи-пүрнури нэзэрдэн кедэчэкдир,
Хаки-гэдэми дидеи-тэрдэн кедэчэкдир,
Төшрифи онун йә'ни, шөһөрдөн кедэчэкдир
Әлгиссә чыхыб ихтияр элдэн, кедэчэкдир.

★

Саги, нә дурубсан сөлө дөвран йола дүшсүн!
Һамы дағылыб мүтриби-хошхан йола дүшсүн!
Чалсын дәфү ней, наләвү әфған йола дүшсүн!
Бу кечә кәрәкдир ирәли чан йола дүшсүн,
Фәрда ки, сүраһи-гәдү кәрдән кедэчэкдир.

★

Мөндә нэзәри вар иди бу түрфә чөванын,
Дидарына чоҳи мүштаг идим мән дәхи анын,
Синәм һәдәфинә мүжейи-шухфәшанын
Ган агла көзүм ким, сабаһ ол гашы кәманын
Пейканы чыхыб, зәхми чийәрдән кедэчэкдир.

★

Ярын сәнә играры кәр, играр исә Вагиф,
Һәр дәрди-дилиндән ки, хәбәрдар исә Вагиф,
Сәбр әйлә әкәр яр ситәмкар исә Вагиф,
Чәк башына бир фикрин әкәр вар исә Вагиф,
Шол сәрви-гәдин сайәси сәрдән кедэчэкдир!

ДӘРДИН ӨЛДҮРДҮ МӘНИ, ЭИ НОЧӨВАНЫМ, КЭЛӘ КӨР

Дәрдин өлдүрдү мәни, эй ноцөваным, кәлә көр,
Һәсрәтиндән ода янды дин, иманым кәлә көр,
Йолуна баха-баха! үзүлдү чаным кәлә көр,
Эй күлүм, эй нәркисим, сәрви-рәваным кәлә көр,
Эй додағы шәккәрим, ширин дөһаным кәлә көр!

★

Сәндән айры кәсилиб сәбрү гәрарым кечәләр,
Юху кәлмәз көзүмә артыр азарым кечәләр,
Асымана даяныр наләвү зарым² кечәләр,
Сүбһәчән ган ағларам эй күлүзарым кечәләр
Дәрдин өлдүрдү мәни, эй ноцаваным кәлә көр.

★

Мүштагам гамәтинә, кәрдәнинә, голларына,
Гашына, габагына, ағ үзүнә, халларына³,
Зүлфүнә, бухагына, янагына, әлләринә⁴,
Эй көзәлләр сәрвәри гурбан олум йәлларына,
Һәсрәтиндә ода янды дин-иманым⁵ кәлә көр.

★

Мән сәни көрмәкдән өтрү бари бир кәз эй сәнәм,
Чанымын һөвлүндән ая нейләйим һеч билмәнәм.
Дәрдим артыб аз галыбдыр ки, о Исая дөнәм⁶
Истәрәм күндә кәлиса гапысында әйләнәм,
Эй күлүм, эй нәркисим, сәрви-рәваным, кәлә көр⁷.

★

Көнлүмү тутмуш сәрасәр дәрду мөһнәтләр мәним,
Һәр ишим Мәчнун кими олмуш һекәйәтләр мәним,
Ара ердә башыма гопмуш гиямәтләр мәним,
Көнлүмүн⁸ күлзарына дәймиш чоҳ афәтләр мәним,
Йолуна баха-баха үзүлдү чаным, кәлә көр⁹.

★

Вагифэ һичрин сәнин чох зүлмү бидад эйләди,
Олмады дәрманы бунча даду фәряд эйләди,
Бу гэзийя чүмлейи-дүшмәндәри¹⁰ шад эйләди,
Агибәт эшгин мәни, әй шух, Фәрһад эйләди,
Әй додағы шәккәрим, ширин дәһаным кәлә кәр.

ӘЙ ГАШЫ КӘМАН, КИРПИЙИ ПЕЙКАН, ГАРАЧАРГАТ

Әй гашы кәман, кирпийи пейкан, гарачаргат!
Олсун белә чаным сәнә гурбан гарачаргат!
Сәнсэн нә көзәл көзләри мәстан гарачаргат,
Дәрдиндән олубдур чийәрим ган гарачаргат,
Дөнүм! башына зүлфү пәришан гарачаргат.

★

Мәчлисдә сәнәмләр башыдыр шаһи-һүмайун,
Кәрдән чәкибән отуру² мина кими мовзун,
Нимтәнәси нийлуфәри, пираһәни күлкүн,
Бухағы, зәнәхданы, габағы долу алтун,
Гылымыш өзүнү чүмлә зәрәфшан гарачаргат.

★

Көр нечә кулаб илә гылыб зүлфүнү пүр-нәм,
Дуруб дөнәсэн башына шанә кими һәр дәм,
Дидары мүбарәк, гашыдыр гиблейи-аләм,
Дүняда ахыр³ мән дәхи чох көрмүшәм адәм,
Бир түрфә мәләкдир, дейил⁴ инсан гарачаргат.

★

Чәм әтсән әйәр янына⁵ хубани-чаһаны,
Бир зәррәчә севмәм дәхи гейрини сиваны⁶,
Сән сахла пәнаһында худая бу чаваны,
Йолунда пайәндаз әдәрәм баш илә чаны,
Олсайды биззә⁷ бир кечә мейман гарачаргат.

★

Шаһбаз отуруб, сайә салыб⁸ әнчүмән үстә,
Салмыш ики яндан ләчәйи күл бәдән үстә,
Бир лаләдир ол сан ачылыбдыр чәмән үстә,
Гөнчә кими яшмағы чәкибдир дәһән үстә,
Вагифдән әдир үзүнү пүнһан гарачаргат.

✱

ВАЛИНИН ЧЕШМИ ЧИРАҒЫ, ВӘҖ, НӘ ТҮРФӘ
ЧАН ИМИШ

Валинин чешми чирағы, вәҖ, нә түрфә чан имиш,
Күлли Күрчүстанын үстә сайейи-сүбхан имиш,
Дүшмәни памал эдән сәрдар-валашан имиш,
Аләмин сәрдәфтәри, ады Леон хан имиш,
Сахласын аллаһ пәнаһында, эчәб оғлан имиш.

★

Җеч йохдур нисбәти өзкә диярын ханына,
Бир чавандыр ким, ярашыр падшаһлыг шанына,
Дәймәсин афәт ели, ярәб, күли-хәнданына,
Сәрбәсәр аләм кәрәкдир баш әйә фәрманына,
Таги-әбруйи-ләтифи гиблейи-иман имиш.

★

Хош тамаша әйләдим көрдүм тамам әтварыны,
Чох бәйәндим өзүнү, һәм ләһчейи-көфтәрыны,
Машааллаһ заһир әтмиш улулуг асарыны,
Белә сандым ким мөләкдир әввәлә дидарыны,
Хейли чағдан сонра билдим ким, көзәл инсан имиш.

★

Сайыр оғлундан ханын кәр олмадыг биз рушинас,
Мане'и йох, онлары һәм әйләдик бундан гияс,
Бу очаг бөйлә очагдыр әйләмиш нур игтибас,
Вагифа, сән гыл худайә һәр заман шүкрү сипас,
Валинин очағы бөйлә күн кими табан имиш.

ВӘҖ БУ БАҒЫН НӘ ЭЧӘБ СӘРВИ-ДИЛАРАЛАРЫ ВАР

ВәҖ бу бағын нә эчәб сәрви-диларалары вар,
Һәр тәрәф тазә ачылмыш күли-рә'налары вар,
Ачылыб тазәвү тәр лалейи-һәмралары вар,
Йә'ни Тифлисин эчәб дилбәри-зибалары вар,
Әй көнүл, сейр әлә ким, түрфә тәмашалары вар.

★

Мәрһәба Тифлис имиш чәннәти дүня еринин,
Йығылыбдыр она чәмийәти һуру пәринин,
Мән бу шәһрин нә дейим вәсфини дилбәрләринин,
Филмәсәл шәклү шәмайилдә, бәли, һәр биринин
Мәһи-табанә бәрабәр сәрү сималары вар.

★

Ол гәдәрдир бүти-назикбәдәнү инчәмиян,
Әйләмәк олмаз онун вәсфини мә'лумү әян,
Һәр бири назү нәзакәт билә мин афәти-чан,
Чүмлә бир чилвәдә, бир шивәдә, хош сәрви-рәван,
Мәст тавус кими кәрдәни миналары вар.

★

Үзләри, пәртәви-мәһри-чаһанара кимидир,
Сәффәйи-синәләри сими-мүсәффа кимидир,
Ләззәти-ләһчәләри нитги-Мәсиһа кимидир,
Әлләри мә'чүзәйи-һәзрәти-Муса кимидир,
Дилрүбалыгда әчайиб йәди-бейзалары вар.

★

Ала көзләр сүзүлүб нәркиси-сирабә дөнүб,
Ағ габагда хәми-әбруләри мәрһабә дөнүб,
Лә'л тәк ләбләринин рәнки мейи-набә дөнүб,
Төкүлүб кәрдәнә сачлар учу гуллабә дөнүб,
Сона чыггасы кими зүлфи-мүтәрралары вар.

★

Нэ гэдэр варисэ бухагү зэнэхданү янаг,
Таза күл ярпагы тэк гырмызыдыр назикү аг,
Бир-бириндэн көтүрүб шөлэсини мисли-чираг,
Көрмэйиб кимсэ белэ гашү көзү дишү додаг.
Өзкэ бабэт сифөтү сурөтү э'залары вар.

★

Баги-ризванда эйэр һурийү гилман чохдур,
Бу көзэллэр кими мэгбулү мүзэййэн йохдур,
Нэсл-бэр-нэсл көзэллик булара буйругдур,
Мэн көрөнлэр ки, мөлөкдэн, пэриден артыгдыр
Һэлэ дерлэр ки, булардан дэхи э'лалары вар.

★

Кэсрәти-һүсн ки, хош мәртәбәдир инсанә,
Бәхш әдибдир ону һәгг дилбәри-Күрчүстанә,
Йох суал этмәк әкәр мәсләһәти-езданә,
Нола, ярәб, сәбәби байси бу хубанә!
Белә сурәтләрин әлбәттә ки, мә'наләри вар¹.

★

Галмышам вәлөһү матү мүтәһәййир, дили лал,
Эй худаһәнди-чаһан, кизли дейилдир сәнә һал,
Бу нечә сиби-зәнәхдан, бу нечә зибү чәмал
Ки, верибсән булара сән бу гэдәр иззү кәмал,
Нечә ким вар чаһан, сурөтү э'залары вар.

★

Бәдәни-пақы чәкиб аби-рәван тэк сулара,
Ағарыб тазәвү тәр чүмлә дөнүбдүр гулара,
Аби Күр нисбәт әдиб бойларыны гарғулара,
Нечә шейдән белә заһир ки, худанын булара,
Нәзәри-мәрһәмәти, лүтфи-һүвәйдалары вар.

★

Бири һәммам ки, гүдрәтдән олуб бәзлү бәрат,
Бири Күр сую ки, һәр чүр'әси бир аби-һәят,
Бири бу хублуғү көйчәкликү пакизә сифат,
Бири олдур ки, нәчиб, әслдә алидәрәчат,
Аләмин сәрвәри, вали кими ағалары вар.

★

Едди һәммам, нә һәммам ки, сәри-мәнзили-һур,
Һәшт чәннәт кими һәр кушәси бир мәтләи-һур,
Бир әчәб аби-рәван кәрм, гылыб онда зүһур,
Цүкр тәгдириңә эй гадири-гәйюмә гәфур,
Лүтфүнүн бәндәләрә не'мәти-үзмалары вар.

★

Мәнбәи-чудү кәрәмдән ачылыб дүрри-хошаб,
Басәфа һөвзә дәмәдәм төкүлүр мисли-күлаб,
Кирсә бир кәррә она² мән кими бир ханәхәраб,
Кетмәз ондан даһы бир чанибә манәнди-һүбаб,
Кетсә дә бәдә нәки³ мәнзилү мә'валары вар.

★

Кәрчи, эй Хизр, булубсан шәрәфи-фейзи-әзәл
Вермәйибдир көнүл асайиши амма сәнә әл,
Истәсэн өмри-дубарә көрәсэн түрфә көзәл,
Бирчә тәшриф кәтир¹ Тифлиснн һәммамына кәл,
Көр нечә раһәти-чанбәхши-тәнасалары вар.

★

Бу очаг бөйлә очагдыр¹ ки, ишыг айә салыр,
Күн киби шөләсини чүмләйи-дүняйә салыр,
Тез тутар ханнү бәдхәһлары вайә салыр,
Һәр кимин башына қим мәрһәмәтү сайә салыр,
Элә билсин оларын динилә дүнялары вар.

★

Вагифа, сәндә ки, йохдур билирәм зөһдү рия,
Шәрти-ихлас кәрәк эйләйсән инди әда,
Әлә бу валийә, оғланларына хейрү дуа!
Сахласын онлары өз һифзи пәнаһында худа,
Һасил этсин нә гәдәр дилдә тәмәнналары вар.

НАЗ ИЛӘ ТА ОЛ БҮТИ-ЗИБА ҚӘЛИСАДАН ЧЫХАР

Наз'илә та ол бүти-зиба кәлисадан чыхар,
Сәркәшү хәнданү бипәрва кәлисадан чыхар,
Шаһдыр куя кейиб дйба кәлисадан чыхар,
Ачыбан тәл'әт күнәш аса кәлисадан чыхар,
Ше'лә салмыш аләмә ким, та кәлисадан чыхар.

★

Шанәвәш сейгәл вериб зүлфи-бәнәфшә нисбәтә,
Пәрдә мүтләг тутмайыб симавү сәдрү сурәтә,
Гыл тамаша кәрдәнә, сейр эйлә гәддү гамәтә,
Гашү кәз, гәмзә мәазәллаһ дөнүбдүр афәтә
Этмәйә дин мүлкүнү йәгма кәлисадан чыхар.

★

Ләһзә-ләһзә эйләдикчә маһрүхсары зүһүр,
Ләм'ә-ләм'ә зире-бүргәдән дүшәр дүняйә нур,
Ону бир кәррә көрән диндән олур әлбәттә дур,
Нечә ким, чәннәт сарайындан чыхар гилманү һур,
О шәкил бу дүхтәри-тәрса кәлисадан чыхар.

★

Кул кими нәрмилә' назик пирәһәндә ағ бәдән
Билмәнәм ким шә'ләдир я хәрмәни-бәрки-сәмән,
Дишләри гәлтан сәдәф, чүн ағзыдыр лә'ли-Йәмән,
Ағ габагда бир кәз онун таги-әбрусун көрән
Мейли-мәсчид эйләмәз, һащә кәлисадан чыхар.

★

Вагифәм та ки, көзүм саташды онун гашына,
Истәди меһрабу мәнбәрдән хәялым дашына,
Инди билдим ким, нә кәлмиш Шейх Сән'ан башына,
Я будур ким, Тифлиси фәрг эйләрәм көз яшына,
Ол сәнәм вәсли мәнимчүн я кәлисадан чыхар.

★

ВЕРДИ АГА МЭНЭ БИР ЧУХА КИ, МИН ДОНЭ ДЭЙЭР

Верди ага мэнэ бир чуха ки, мин донэ дэйэр,
Гейсэри-Рум кейэн рэхти-һумаюнэ дэйэр,
Филмэсэл хэл'эти-хаган-Фридуна дэйэр,
Яхасы яха долу лөлөи-мәкнунэ дэйэр,
Мүхтэсэр һәр этэйи бир этэй алтунэ дэйэр.

★

Чуха чох көрмүшәм амма ки, бу бабэт нэ дейим,
Кимсэдэ көрмәмишәм габили-гамәт нэ дейим,
Эйлэйибдир киши бу ишдэ гиямәт, нэ дейим,
Көстәриб дәрзи бир әчазу кәрамәт, нэ дейим
Ки, тамам кары Әрәстуйу Фәлатунэ дэйэр.

★

Чәннәт әсбабына, заһид, бу гэдәр мүштәрисән,
Аз даныш, башым апарма, киши сән сәрсәрисән,
Көр дейилсән, һәлә бир сил көзүнү, бах бәри сән,
Сүндүси- хузрилә тут бу чухейи-әһмәри сән,
Көр бунун һансы бири гиймәти-әфзунэ дэйэр.

★

Белә ким, бу чухадыр зивәри-фәрхәндәлига,
Көрмәйиб кимсә дәхи сәлли-әла-али-әба,
Версин аллаһ буну бәхш эйлэйәнэ өмри-бага,
Ләффү нәшриндә мүрәттәб фәрәһү зибү сәфа,
Пәри-тавусда олан адәтү ганунэ дэйэр.

★

Көр мәнэ башдан аяга верәләр һүлләйи-һур,
Йүз үзү күн кими зәр катиби, ичи сәммур
Һаг билир билмәз идим зәррәчә мән назу түрүр,
Әл вериб көнлүмә инди о гэдәр зөвгү сүрүр,
Чами-Чәмдә ичилән бадейи-кулкунэ дэйэр.

★

Бар имиш мәндә әчәб талей-хош бәхти-нику,
Бәхши-әрзани олуб эйлә ки, кәлди мәнэ бу,
Бундан ираг ола ярәб нәзәри-чешми-әду,
Һәр кейиб дурмағы бир дилбәрилә руй-бәру,
Бағи-чәннәтдә олан тубийи-мөвзунэ дэйэр.

★

Нә әчайиб чухадыр, бу нә көзәл севби-шәриф,
Тәл'әти тазәвү тәр, шивәси хош, буйи ләтиф,
Шаирин тәб'и кими назикү зибавү зәриф,
Мәтләи-мәснәвийә чаки-кирибани рәдиф,
Чаминин сәч'и-кәламындаки мөвзунэ дэйэр.

★

Һәр кимин чамәси маһут вә я бәкрәс олуր,
Халг арасында мөканы фәләки-әтләс олуր,
Кәрчи хар олса өзү, яры күли-нөврәс олуր,
Маһвәшләрдән онун мүштәрисә чох кәс олуր,
Бу һесаб үзрә лига мәхзәни-Гарунэ дэйэр.

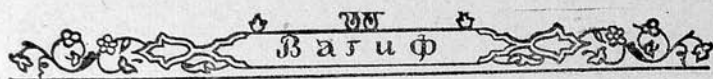
★

Кимсә билмәз бу киранмайә мөтаи-һәсәни,
Фухадыр гырмызы, я данейи-лә'ли-Йәмәни,
Дилбәрин сәрв гәди, лаләрүхүн күл бәдәни,
Юсифин йохса ки, Ягубә кәлән пирәһәни,
Чешми-тарә чәкилән пәрдейи-пүрхунэ дэйэр.

★

Нөкәри яхшы бәйин мисли-ағазадә кәзәр,
Гәми-дүняны емәз, нечә ки дүнядә кәзәр,
Рүтбәси мәрәкәдә, мәнзили-ә'ладә кәзәр,
Вағифи билмәнәм ая нечин үфтадә кәзәр,
Белә чуха кейәнин кәлләси кәрдунэ дэйэр.

★

ҮЗҮНДӘН ОЛ КҮНӘШ РҮХСАР ТА МӘ'ЧӘР ЧӘКИБ ДУРМУШ

Үзүндән ол күнәш рүхсар та¹ мә'чәр чәкиб дурмуш,
Өзүн бир кушәйә ондан мәһи-әнвәр чәкиб дурмуш,
Мәләкдир эвчи-ә'лада² санарсан пәр чәкиб дурмуш,
Сәнүбәр тәк әчәб тәрзилә гәдди³ сәр чәкиб дурмуш,
Чәбининдә каман-әбруләрин хоштәр чәкиб дурмуш.

★

Зәнәхдан чөврәсиндә зүлфи мүшкәфшанмыдыр, ярәб?
Күлүн янында йохса дәстейи-рейһанмыдыр, ярәб?
Бу назик лә'ли-ләб ол⁴ гөнчейи-хәнданмыдыр, ярәб?
Сәдәф ағзындаки дурданейи-дәнданмыдыр, ярәб?
Вә я сәрраф нәзмә бир нечә көвһәр чәкиб дурмуш.

★

Ниһан бир көз учийлә эйләди накаһ никәһ чешми,
Мәһи өлдүрмәйә онун эдәр сабит күнәһ чешми,
Белә пүрназү гәмзә ола билмәз падшәһ чешми,
Зәрәфшан тири-мүжжан ичрә ол шухун сийәһ чешми,
Санасан рәһмсиз чәлладдыр, хәнчәр чәкиб дурмуш⁵.

★

Рүхү изһар гылымшыдыр⁶ һәрарәт нәм кәлир ондан,
Мәкәр күл бәркидир ким үгдейи⁷-шәбнәм кәлир ондан,
Мәсияһа нитгидир дил дағына мәрһәм кәлир ондан⁸,
Нәсими-чанфәза һәр ләһзәвү һәр дәм кәлир ондан,
Мүсәлсәл⁹ түррейи-тәррарына әнбәр чәкиб дурмуш.

★

Ширин сөзлү чаванын кетсә һүснү, ләззәти кетмәз¹⁰,
Шәкәр нисбәт, дурур һәрчәнд¹¹ гәдрү гиймәти кетмәз,
Кәсилмәз зөвги хатирдән сәфавү үлфәти кетмәз,
Бу һури тәл'әтин Вагиф әлиндән шөвкәти кетмәз¹²,
Мәләкләр сәф, дәриндә та дәми-мәһшәр, чәкиб дурмуш¹³.

★

ЯРЫМ НӘ КӨЗӘЛ КЕЙИНИБ ӘЛВАН БӘЗӘНИБДИР

Ярым нә көзәл кейиниб әлван бәзәнибдир,
Бала пуши яшыл.
Күлшәндә санасан күли-хәндан бәзәнибдир,
Хуршидә мүгабил.

★

Сүбһи дурубан чилвә верир ики янағә,
Дүняйә салыр нур.
Бир һүсни-бәди' тәл'әти-табан бәзәнибдир,
Хош рөвнәги камил.

★

Фитнә көзүнә сүрмә чәкиб, гашыһа вәсмә,
Чан алмаға дурмуш.
Һәр гәмзәси бир афәти-дөвран бәзәнибдир,
Бир гәмзәси гатил.

★

Әнбәрми вә я мүшки-Хүтән, рейһан ийидир¹,
Һәрдәм кәлир ондан?
Сәндәл гоһулу зүлфү пәришан бәзәнибдир,
Гарәткәри-камил.

★

Вагиф нә тамаша, нә әчайиб, нә гиямәт,
Әр'әр хәчил олду.
Та көрдү ки, ол сәрви-хураман бәзәнибдир
Аләм она майил.

Я РЭББИ, БУ ШЭҺРЭ О ҮЗҮ МАҢ КЭЛЭЙДИ

Ярәбби, бу шәһрә о үзү маһ кәләйди,
 Келәйди бу зүлмат.
 Мәчмүейи-хубанә шәһәншаһ кәләйди,
 Эдәйди эдаләт.

★

Гичран мәнә сән чох эләдин зүлмү ситәмләр,
 Сөндән эдәрәм мән,
 Фәрядимә ол хосрөви-дәржаһ кәләйди,
 Көр ким нә шикайәт.

★

Ол агзы Шәкәр сөзү Ширин аһ кәләйди,
 Бир дадә етәйди.
 Биләйди ки, Фәрһад кими тәлхмәзачәм,
 Эдәйди инайәт.

★

Вагиф, кечәләр эйләмәк олмас гәмә дәрман,
 Кәр олмаса һәмдәм,
 Аллаһдан олуб лүтф о һәмраһ кәләйди,
 Гыл күндә мубаһәт.

ЭИ ЗҮЛФҮ СИЙӘҺ, СИНӘСИ ӘБИӘЗ, КӨЗҮ АЛӘ

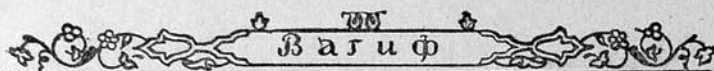
Эй зүлфү сийәһ, синәси әбйәз, көзү алә
 Нә гүрфә чавансан!?
 Агзын кими йох гөнчә, янағын кими лалә
 Күлзари-чинаансан!
 Көрсә үзүнү мән етәр әлбәттә зөвалә,
 Хуршиди-чаһансан!
 Неч бәндә сәнә олмая ярәб ки, һөвалә
 Сән афәти-чансан!
 Сөз йох бу зәнәхданү рүхә, бу хәтү халә,
 Хублугда әянсан!

★

Дибачейи-ләвһү гәләмә катиби-гүдрәт,
 Язмыш сәни әввәл.
 Неч адәмә үз вермәмиш әсла белә сурәт,
 Пүр зинәтү сейгәл,
 Зүлфүн сөзү һәр нүсхәдәдир эй пәри тәл'әт,
 Бир шәрни-мүтәввәл,
 Көйдә етирир мүттәсил айә, күнә хичләт
 Гүсәүндәки мәш'әл,
 Мүжканын урар тә'нә охун көйдә һилалә,
 Хуб гашы камансан!

★

Рәфтари-гәдин эйләди сайә кими гамал
 Шүмшады чәмәндә,
 Ган ағладыр ол гөнчейи-хәнданы мәнү сал
 Лә'линдәки хәндә,
 Султани-чаһан сәрвәрисән саһиби-игбал
 Аләм сәнә бәндә,
 Көфтарың эдәр тутийи-шәккәр-шикәни лал
 һәр һитгә кәләндә,
 Сән Хосрөв олубсан бәли һәр шәһд мәгалә
 Ширини-замансан!

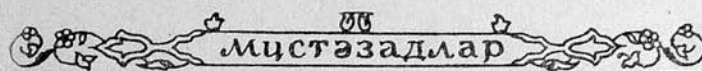
Вагиф

★

Сэнсэн сэнэма, чүмлейи-хубанэ шэһэншэһ,
 Йох сэн кими дилбэр,
 Бэрги-үфүгүндэн ки, үзүн бир чыха накэһ
 Хүршидэ бэрабэр,
 Салыр өзүнү зири-нигабэ шэфэгү мэх,
 Манэндейи-эхтэр,
 Инсан ола билмэз бу сифэт пак, мүнэззэх
 Чэм олса сэрасэр,
 Сэн чинси-мэлэксэн етишибсэн бу кэмалэ,
 Я руһи-рəвансан!

★

Исна эшэрэ чакэри-кэмтэр ола Вагиф
 Сэрдардыр э'ла,
 Хаки-дэри-эвлади-пейэмбэр ола Вагиф
 Нейлэр дахы дүня,
 Ол күндэ ки, һэнкамейи-мөһшэр ола Вагиф,
 Тут дамэни-мөвла.
 Фэрядрэсин һейдэри-сэфдэр ола Вагиф
 Ховф эйлэмэ эсла!
 Сэн гэргсэн һэрчэнд ки, дэряйи-вəбалэ
 Товфиг буларсан.

Мустəзадлар

СЭН ГӨНЧӨ КИМИ ҺЭР БИР ЭДЭН ДЭМДЭ ЯШЫНМАГ

Сэн гөңчө кими һэр бир эдэн дэмдэ яшынмаг,
 Артар бизэ йүз мөртəбэ одларына янмаг,
 Мэн ашигэм, эй күл, сэнэ олмаз буну данмаг,
 Өлөн күнэдэк эйлэмэзэм сэндэн усанмаг.
 Дахы нэ яшынмаг, нэ бүрүнмэк, нэ утанмаг,
 Бэсдир бу даянмаг!

★

Аллаһа шүкүр лалэ янағында эйиб йох,
 Дишиндэ, дəһанында, додағында эйиб йох,
 Бир зэррəчэ зүлфүндэ, бухағында эйиб йох,
 Гашында, көзүндэ вə габағында эйиб йох.
 Дахы нэ яшынмаг, нэ бүрүнмэк, нэ утанмаг,
 Бэсдир бу даянмаг!

★

Мэн һа сəнин ол мэх үзүнү көрмүшэм йүз йол,
 Ох қирпийини, шух көзүнү көрмүшэм йүз йол,
 Һэм йолдашыны, һэм өзүнү көрмүшэм йүз йол,
 Шəккэр кими ширин сөзүнү көрмүшэм йүз йол,
 Дахы нэ яшынмаг, нэ бүрүнмэк, нэ утанмаг,
 Бэсдир бу даянмаг!

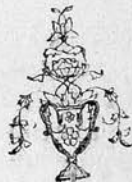
★

Мэн худ дейилэм бəднəзэр эй көзлэри шəһла,
 Мəндэн үзүнү яшырасан сэн элэ бича,
 Гойсан эдэйим үзүнэ доюнча тамаша,
 Өлдүрдүн ахыр, мəндэ ки, чан галмады эсла,
 Дахы нэ яшынмаг, нэ бүрүнмэк, нэ утанмаг,
 Бэсдир бу даянмаг!

★

Гейриден айар ки, эдасэн сэн бу һичабы,
 Биллэм ки, сөзүндүр бэли мэгбулу һесабы,
 Йохса мәни көрчөк үзүнэ чөкмө һигабы,
 Кәд танры үчүн Вагифә чох вермә эзабы,
 Дахы нә яшынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг,
 Бәсдир бу даянмаг!

БИР НИМТӘНӘ КИМ, ТА ОЛА ЗӘРБӘФТҮ НИКУТӘР

Бир нимтәнә ким та ола зәрбәфтү никүтәр,
 Дибә она мөһтач;
 Мәтниндә тамам рабятә мөвзуну сәрасәр,
 Тәж һашийә гийгач;
 Үстүндә онун ашигү мә'шуг мүсәввәр,
 Дил шевгинә минһач;
 Улдуза шәбиһ нәгши, ери көй кими әхзәр,
 Нәззарәси бәһһач;
 Тири-нәзәри әһли-тәмашайә мүгәррәр,
 Һәр бутәси амач;
 Ичиндә онун шә'лә верә тәл'әти-дилбәр,
 Та бәндәйи-вәһһач;
 Көрән дейә бу маһдыр, ол чәрхи-пүрәхтәр,
 Я бәһри пүрәмвач;
 Кә'бә әвинин өртүйүнә дута бәрабәр,
 Симасыны һүччач;
 Кәр дүшсә әтәйи әлә әлбәттә тез әйләр,
 Биздән гәми ихрач;
 Әндишә нә итдир чыха бир дә чәкә ләшкәр,
 Көһлү эдә тарач.

★

Шә'нү шәрәфи хәл'әти-шаһанәдән артыг,
 Пираейи-шөвкәт;
 Фәррү фәрәһи зиби-әрусанәдән артыг,
 Сәр дөфтәри-зийнәт;
 Тә'нү тәрәби нәш'әйи-пейманәдән артыг,
 Зөвги мейи-чәннәт;
 Зәр дүймә кирибанына дүрданәдән артыг,
 Мәнзүм ола әлбәт;
 Әгли кедә, сәрхош кәзә диванәдән артыг,
 Ону кейән өврәт;
 Дөнә әринин башына пәрванәдән артыг,
 Ишләр тапа сурәт;

Зүлфә бу дөнүм сармаша эл шанэдән артыг,
 Чандан чыха һәсрәт;
 Охуна бучагларда күтүбханэдән артыг,
 Әһками-шәриәт;
 Тә'рифи дүшә дилләрә әфсанэдән артыг,
 Та рузи-гиямәт;
 Чәм олса әкәр бир ерә йүз чамен-әкбәр,
 Чүмләсинә сәргач.

★

Он вахт ки, шүд һазирү мевчуду мүнәйя
 Ин рәхти-дилавиэ,
 Байәд ки, фүрүстадә шәвәд зуд бәинча
 Әзпейк сәбүкхиз,
 Әз бәһри-һүсуләш бинишин, фикри бифәрма
 Ку чарәйи-тәчвиз,
 Нә'лейи бә па пуш зе-аһән бәкәф әмма
 Дәркир әса низ,
 Зири-гәдәм әфкән һәмә мәхлуг сәрапа
 Ба никү бәд амиз,
 Мипүрс зи-һәр милләтү һәр чинс, хүсуса
 Әз мәрдүми-Тәбриз,
 Ров зәһмәти-имруз бикәш әз пейи-фәрда
 Эй пури-дилавиэ!
 Нә гүссә зи пәс хур, вә нә әз пиш гәм әсла
 Би пәрдәвү пәрһиз,
 Тән деһ бәгәза баш пей-пей пейи-севда
 Мәнкәһ бә дикәр низ,
 Та анки бизайи пүсәри эй Әби-Чә'фәр
 Чүн дүхтәри-сәррач.

★

Заһир ки мәнә тә'нү тәәррүз етән әйләр,
 Йә'ни ки, флани,
 Имдән керу арайиши-әсбаби-зән әйләр
 Теври-Сефәһани,

Бу бид'әти нә ләзки вә нә шәһсевән әйләр
 Нә күрди-колани,
 Дерләрди ки, күлфәтләринә пирәһән әйләр
 Қирбасү кәтани,
 О бөйлә дейилди көрәсэн ки, нәдән әйләр,
 Ким аздырыб аны,
 Сейрани күлүстанә мәкәр ки, кәлән әйләр
 Тәғйир һәваны,
 Өзүн ки, гочалмыш кими хой дәйширән әйләр
 Оғлан-зәмани,
 Ришхәнд эдибән дахи нечин чөп дәрән әйләр
 Гатәм хан ағаны,
 Нейлим тутурам мән гәләт аны дейән әйләр
 Фәрмани-худаны,
 Бөйлә буюрубдур әр эдә өврәтә зивәр
 Ол халигу-әзвач.

★

Вагиф әр олан өврәтә һейран нечә олмаз
 Чағ этсә дамағын.
 Нейран ки, олур бәндәйи-фәрман нечә олмаз
 Сөзүн сөлә сағын.
 Севмәзми нә сөздүр, дили сузан нечә олмаз
 Пәрванә чирағын,
 Дөнмәзми һүбәбә эви виран нечә олмаз
 Йыхмазмы отағын,
 Гәмдәмсеиз ийит чаки-кирибан нечә олмаз
 Ачмаз яха бағын,
 Ал гана бояр гәргейи-туфан нечә олмаз
 Көз гарасын, ағын,
 Гөнчә дәһәнин көрмәсә кирян нечә олмаз,
 Хәндан додағын.
 Ол ханәхәрабын чийәри ган нечә олмаз,
 Бош көрсә гучағын.

Пешкәш белә йолдашына баш чан нечә олмаз
 Онун ки, аяғын
 Көтүрмүш ола чийнинә пейгәмбәри-сәрвәр
 Ол саһиби-мерач

ЭЙ БҮТИ-ТУТИЗЭБАН, КӘЛ КИ, МӘГАЛЫН ИСТӘРӘМ

Эй бүти-тутизэбан, кәл ки, мәгалын истәрәм,
 Тәшнейи-дидарынам аби-зүлалын истәрәм,
 Нази-кәрмү гәмзейи-чешми-гәзалын истәрәм,
 Үз бәязында сәнин өз хәттү халын истәрәм,
 Мәтләи-вәчһиндә әбруйи-һилалын истәрәм,
 Сәейи-сәрви-гәди-туба мисалын истәрәм,
 Дәм-бә-дәм зөвги-тамашайи-чәмалын истәрәм,
 Тари-зүлфи-мишкрәнкү руйи-алын истәрәм,
 Галмышам һичриндә күлзари-висалын истәрәм,
 Эй бүти-тутизэбан, кәл ки, мәгалын истәрәм!

★

Күлләр ачылмыш бу күн эйшү нишатын вәгтидир,
 Кушейи-күлзардә фәрши-бисатын вәгтидир,
 Тазәдән тәчдиди-үгди-иртибатын вәгтидир,
 Бәзми-әйди-вәслә тәртиби-нишатын вәгтидир,
 Ингизайи-фәсли-күлдән эһтиятын вәгтидир,
 Илләти-әшгә илачи-Бугратын вәгтидир,
 Ровзейи-ризван үчүн сейри-сетарын вәгтидир,
 Ашигү мә'шуг ара хош инбисатын вәгтидир,
 Һәр заман ширин-ширин ихтилатын вәгтидир,
 Эй бүти-тутизэбан, кәл ки, мәгалын истәрәм!

★

Раһи-әшгиндә сәнин мән чанү сәрдән кечмишәм,
 Парә-парә гылмышам көнлү, чийәрдән кечмишәм
 Янмышам пәрванәләр тәк балү пәрдән кечмишәм.
 Һәр сәмәнса түррәдән, һәр симбәрдән кечмишәм,
 Дилбәри-гөнчә дәһән, нәркис-нәзәрдән кечмишәм,
 Лаләдән әл чәкмишәм, күлбәрки-тәрдән кечмишәм,

Тэрк эдиб дэһрин сэфасын хейрү шэрдэн кечмишэм,
 Дишлэри чүн мэхзэни-дүррү күһэрдэн кечмишэм,
 Көвсэри унутмушам, шәһдү шәкэрдэн кечмишэм,
 Тәшнейи-дидарынам, аби-зүлалын истәрэм!

★

Мән сәнин бир ашиги-биһтиярын олмушам,
 Бидилү бичанү бисәбрү гәрарын олмушам,
 Шанәвәш мүштаги-зүлфи-табидарын олмушам,
 Инчәлиб саәтбәсаәт тарү-марын олмушам,
 Узун илләр пайибәнди-рәһкүзарын олмушам,
 Рәһкүзарын үзрә сәрвим хакисарын олмушам,
 Валәһи-хали-зәнәхданү узарын олмушам,
 Бир оналмаз дәрдмәнди-интизарын олмушам,
 Шух никаһындан дүшүб¹ шири-шикарын олмушам,
 Нази-кәрмү гәмзейи-чешми-гәзалын истәрэм!

★

Чүнкү мүштаг олмушам сән сәрви-симәндамә мән,
 Әйләрәм мүжканымы хунилә зәррин хамә мән,
 Язарам һәр күн сәнә мөһрү вәфадан намә мән,
 Чох дедим һәмрәнк олум ол аризи-күлфамә мән,
 Гоймаз амма чәрхи-кәрдун тез етәм бу камә мән,
 Йох әчәб десәм сийәһрү кәрдиши-әйямә мән,
 Дүшмүшәм сәрһәлгейи-зүлфүн учундан дамә мән,
 Нә шәраби-лә'лкунә майиләм, нә чамә мән,
 Тикмишәм көз рузи-вәслиндән кәлән байрамә мән,
 Мәтләи-вәчһиндә әбруйи-һилалын истәрәм!

★

Та кәлир кәһ-кәһ мәнә бади-сәбадән кағызын,
 Чанымы мәһнуш әдәр әнбәр һәвадән кағызын,
 Бәрки-күл тәк дүшмәз ол әтри-фәзадән кағызын,
 Санки бир әттардыр кәлмиш Хәтадән кағызын,
 Дәм вурар Иса кими өмри-бәгадән кағызын,
 Бир әчәб сәрмәшгдир мөһрү вәфадән кағызын,
 Ишләсин гасид, кәсилмәсин арадән кағызын,

Кәм дейилдир лөвһи-тумари-гәзадән кағызын,
 Алса мин зийнәт әкәр мүшкин гарадән кағызын,
 Уз бәязында сәнин өз хәттү халын истәрәм!

★

Көстәрибдир билмәзәм лә'лин нә ләззәт көнлүмә
 Дөнә-дөнә ону фикр этмәкдир адәт көнлүмә,
 Ондан өзкә кәлмәйиб ширин һекайәт көнлүмә,
 Фиргәтиндән галмайыбдыр сәбрү тагәт көнлүмә,
 Гамәтиндән айры заһирдир гиямәт көнлүмә,
 Вә'дейи-вәслин һа версин истималәт көнлүмә,
 Сән өзүн та этмәйинчә бир инайәт көнлүмә,
 Чох етәр әғярдан чөврү иһанәт көнлүмә,
 Сәейи-сәрви-гәди-туба мисалын истәрәм!

★

Чүн мүради-хатиримдир лә'ли-ләбдән суди-әшг,
 Әйләрәм һәрдәм гара бағрымы хуналуди-әшг,
 Әршә башымдан чыхар түк башына мин дуди-әшг,
 Һәр рәкимдир аби-сәвадән долу бир руди-әшг,
 Заһиди-бибак тәк мән олмазам мәрдуди-әшг,
 Һалия мүлки-мәләһәтдә мәнәм Мәһмуди-әшг,
 Вар үмидим ким олам мән мүгтәдали-чуди-әшг,
 Һәг мәнә этмиш мүсәлләм чүнки һәр мөвчуди-әшг,
 Вагифәм салды мәни атәшләрә Нәмруди-әшг,
 Галмышам һичриндә күлзари-висалын истәрәм!

ЭЙ РЭНКИ-РҮХИ-АЛЫНА ҺЕЙРАН КҮЛҮ ЛАЛӘ

Эй рэнки-рүхи-алына һейран күлү лалә,
 Чан гурбан ола сән кими бир гашы һилалә,
 Вәһ чилвейи-һүснүн етишибдир нә кәмалә,
 Тәһсин кәтирәр көйдә мөлаик бу чәмалә,
 Сейр эйләмишәм чох сәнәми-һурмисалә,
 Амма нә дейим олмамышам бәндә һәвалә,
 Бир сән кими шәккәр дәһәни-тути мөгәлә,
 Та ашиг олубдур көнүл ол аризи-алә,
 Һәм силсилейи-какилә, һәм данейи-халә,
 Даим чәкәрәм сүбһәтәкин һәр кечә налә.

★

Сәндән ки, чида нуш эдәрәм сағәри-күлнар,
 Түнд олма, дөнүм көзләринә, өзкә сәбәби вар!
 Әрз эйләйим, ол түррейи-әнбәр, күли-рүхсар
 Гылмыш мәни бир мүшкил олан дәрдә кирифтар,
 Амма янарам атәшә пәрванә кими зар,
 Йә'ни ки, олалы сәнә мән ашиги-дидар,
 Һәркиз дейил әһвалыма бир кимсә хәбәрдар,
 Начар эдәрәм дәрди-дилим сагийә изһар,
 Лә'лин ки, дүшәр ядыма, эй көзләри хумар,
 Бу зөвгилә каһи ичәрәм нечә пиялә.

★

Минавү сүраһидә ки, вардыр бу ләтафәт,
 Кәр чәкмәйәләр гамәтү кәрдән сәнә нисбәт,
 Һәркиз мән эдәрдимми дәхи онлара үлфәт,
 Һичриндә етәр чаныма чох мөһнәтү күлфәт,
 Истәрсә мәнә күндә чәкиб тиғи-сиясәт,
 Өлдүрмәк үчүн үз гоя гатил кими фиргәт²,
 Шириң дәһәнин та ола бир дәм³ бизә гисмәт,
 Сабир олурам вар нә гәдәр чанда сәламәт⁴,
 Сәнсиз нә рәвадыр мән эдәм эйшилә ишрәт⁵,
 Бәсдир мәнә шөвгим ки⁶, олур чами-висалә.

★

Охшар дейибән ләбләринә бадеи-күлкүн,
 Онунчүн олур һәрдем она рәғбәтим әфзун,
 Мә'зур тут олдум белә⁷ шуридә чикәрхун,
 Чох олмушам ашүфтә, пәришан-дилү мәнзун,
 Зира ки, сәнин данейи-халындаки әфсун,
 Дил мүргүнү этмиш киреһи-зүлфүнә мәфтун,
 Чәм олса әйәр бир ерә Лоғманү Фәлатун,
 Йох чарә дәхи бадәдән өзкә мәнә әкнун,
 Һичран күнү дилхәстә олан дәмдә⁸ бу мә'чун,
 Бир васитәдир дәф'и-гәмү дәрду мөлалә⁸.

★

Вагиф кими ким, дәм вурарам зүлфи-сиядән,
 Ә'замә дүшәр ләрзә сәрасәр бу нәвадән,
 Тәнбур-сифәт чуш эдәрәм зәрби-һәвадән,
 Инди мәни һәр кәс көрәр олса рүфәгадән⁹,
 Бир тарә бәрабәр тутар ол чәнки-дү тәдән,
 Гаңун беләдир фиргейи-үшшагә бинадән,
 Сән чаһилсән йох һәлә әлмин бу әдадән,
 Йохдур хәбәрин һич демәзсән, фүгәрадән,
 Бир кәррә дүшәндә хәбәр ал бади-сәбадән,
 Сачын һәвәси көр ки, мәни салды нә һалә.

НАКАНАН БИР ДЭРДЭ ДҮШДҮН ОЛМАДЫ ДЭРМАН,
ЧАВАД

Наканан бир дэрдэ дүшдүн олмады дэрман, Чавад!
 Үүз фэрагү хэсрөтү дэрд илэ вердин чан, Чавад!
 Етмэйиб мэгсудэ, кетдин белэ новчаван, Чавад!
 Галды Ибраһим хан, ган яш төкүб кирян, Чавад!
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Эй эзиза, бир чаван идин эчэб бэхши-худа,
 Иззү риф'эт саһиби, бир хошнума, хэндан лига,
 Кэлмәмишдир сән кими пакизэ тинэт мүтлэга,
 Олду һейфа дәрди-бидэрман, бу дәһри-бивәфа,
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Нейләди эйвай сәнә дөврани-кәч, бәдрузикар,
 Кетди күл рәнкин солуб, назик вүчудун харү-зар,
 Кәлди бәхтин гара, олду тачи-тәхтин тарумар
 Нечә көзләр галды хэсрәт, нечә чаңлар интизар,
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Фиргәтиндә хан бабан гәдди бүкүлмүш дал олуб,
 Баш ачыг, үз-синә мәчруһ, валидән бәдһал олуб,
 Фәрш эдиб торпаға үз, һәмширәләр памал олуб,
 Күндә бир мәһшәр гопар, кәл, көр нечә әһвал олуб,
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Од дүшүб, көшкү сарайлар куия тағлар янар,
 Сәс верир сәнкү шәчәрләр, од тутуб дағлар янар,
 Яса кирмиш сәбзәләр, кеймиш гара бағлар янар,
 Чүмлейи-хәлги-чаһан ган яш төкүб ағлар, янар,
 Сэндән өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Дәмбәдәм ағлар көрәнләр хәттү халын яд эдиб,
 Шөвкәтү шанын аныб, о гәдди-далын яд эдиб,
 Хош дейиб-даньшмағын, әглү камалын яд эдиб,
 Яндырыр одлара чисмин, күл чамалын яд эдиб,
 Сэндән өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Бу мүсибәтдә Гарабаға дүшүбдүр ва сәси,
 Дәрди-бидэрману дағү сузи-биһәрва сәси,
 Ким чихар әрши-бәринә рузү шәб нала сәси,
 Шәһрү сәһрадән кәсилмәз аһү вавейла сәси,
 Сэндән өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан Чавад!

★

Дүшдү чүн гүрбәт диярә мәнзилин олду узаг,
 Күнбәкүн артар чийәрдә атәши-аһи-фәраг,
 Истәйәнләр эйләсин пәс һалыны кимдән сораг?
 Атәши- хэсрәт вүчудин эйләдикчә дағ-дағ,
 Сэндән өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Эй дүчешми-валидэ, эй гүррэтил-эйни-пэдэр!
 Эй сүрури-синэ, эй руһи-рэван, нури-бэсэр!
 Галды һэсрэт көз үзүн көрмэз, көнүл билмэз хэбэр,
 Яна-яна та эбэд бүрян олуб янар чийэр,
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

★

Етмэдин имдадына бу Вагифин, дуस्ताгдыр,
 Фэрши-пайиндэн чида дүшмүш, о бир торпагдыр,
 Аһу фэряды кэсилмэз, та вүчуди сағдыр,
 Од дүшүб һэрдэм янар, чисми тамам пүр-дағдыр,
 Сэндэн өтрү хан Чавад, сэрдар Чавад, султан Чавад!
 Сэрбэсэр кейсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
 Олду чүн назик вүчудин хак илэ эксан, Чавад!

ВИДАДИ ИЛЭ МУШАИРЭ

Вагиф, Эй Видади, сэнин бу пуч дүняда,
 Нэ дэрдин вар ки, зар-зар ағларсан?
 Ағламалы күнүн ахирэтдэдир,
 Һэлэ инди сэндэ нэ вар, ағларсан?

★

Видади Вагиф, нэ чох ян башаяг атарсан,
 Мэнэ дерсэн нэ бу гэдэр ағларсан?
 Сэнин дэ башында мәнһэбэт бейни,
 Эйэр олса, эйлэр эсэр, ағларсан!

★

Вагиф Та чэсэдин чида олмайыб чандан,
 Бил өзүнү артыг султандан, хандан,
 Гэриблик, айрылыг нэдир ки, ондан
 Бу гэдэр чөкүбэн азар ағларсан?

★

Видади Ағламаг ки, вардыр мәнһэбэтдэндир,
 Шикэстэ хатирлик мэрһэмэтдэндир,
 Эсли бунлар чүмлэ мүрүввэтдэндир,
 Олса үрэйиндэ бетэр ағларсан!

★

Вагиф Сай гәнимэт дирилийин дәмини,
 Кечән һәмдәмләрин чөкмә гәмини.
 Эглин олсун, сил көзүнүн нәмини,
 Дәхи кери кәлмэз онлар, ағларсан!

★

Видади Ағламаг мө'минин эләмәтидир,
 Нәбинин дининин хош адәтидир,
 Эйэр билсэн һәггин кәрамәтидир,
 Та кединчә нури-бэсэр ағларсан!

★

Вагиф Элиндән кэндини алдыран фәлэк,
Инәкләрә бузов салдыран фәлэк,
Яру йолдашыны өлдүрән фәлэк,
Мәкәр сәни бөйлә гояр ағларсан?

★

Видади Нейләрсән сөйләмиш бузов-инәйи,
Бизимлә эйләмиш белә һәнәйи,
Һәзрәт Гулу бәйин ағ дәйәнәйи
Алыбсан әлинә мәкәр, ағларсан.

★

Вагиф Кимдир инди бу дөврдә ол адәм
Пәрисн янындан һеч олмая кәм,
Гаралырсан булут кими дәмәдәм,
Ағ яғыш тәк яшын яғар, ағларсан.

★

Видади Билләм чох ушагсан, үрәйин тохдур,
Ләһвү ләәб илә һәвәсин чохдур,
Гочалыг әсәри кәнлүндә йохдур,
Һәлә сонра әглин кәсәр, ағларсан.

★

Вагиф Той-байрамдыр бу дүнянын әзабы,
Әгли олан она кәтирәр табы,
Сәнин тәк оғлана дейил һесабы.
Һәр шейдән эйләйиб губар, ағларсан.

★

Видади Оғлан, сән ушагсан, чавансан һәлә,
Еничә чисминә дүшүб вәлвәлә,
Тазача дәйәнәк алыбсан әлә,
Гайим дут ки, наһаһ дүшәр ағларсан.

★

Вагиф Бидәмағ олмагдан нә дүшәр әлә,
Шүкр әйлә аллаһа, кәз күлә-күлә!
Ушаг һа дейилсән тез-тез, һабелә
Кәнлүнүн шишәси сынар, ағларсан!

★

Видади Узагдан бах яхшы фәһм эт сатирә,
Бу иш бахмаз һеч кәнүлә, хатирә,
Истәр йүз ил бу йоллара гат ирә,
Бир күн янар чанү-чийәр, ағларсан.

★

Вагиф Кечән ишдән мәрд ийитләр позулмаз,
Аталар дейибдир, төкүлән долмаз,
Гатыг үчүн гышда ағламағ олмаз,
Иншааллаһ кәләр баһар, ағларсан.

★

Видади Девләтиндән етдик нанү нәмәкә,
Дүшдүк инди чаду гатыг емәкә,
Сөз ки, чохдур ери йохдур демәкә,
Әкәр билсән, эй бихәбәр, ағларсан.

★

Вагиф Ич гатығы, е дарынын чадыны,
О Чәмшиди-Чәмин... арвадыны,
Нейләрсән дөвранын дадлы задыны,
Сәнә олур о зәһримар, ағларсан.

★

Видади Эй мәнә кәстәрән гатығы, чады,
Ону ейән тапар күлли мүрады.
Дүнянын сәнә дә ләззәти, дады
Бир күн олар ахыр зәһәр, ағларсан.

★

Вагиф Нечэ ки, дирисэн өлү дейилсэн,
Гочалыбан яйлар кими эйилсэн,
Падишәһсән әйәр өзүнү билсэн,
Нечин олуб чандан безар, ағларсан.

*

Видади Элэ ки, тахылды бурнуна чешмәк,
Гочалыг әл вериб дәхи нә шишмәк...
Ушаглар ичинә дүшәр күлүшмәк,
Сәнин дә ачығын тутар, ағларсан.

*

Вагиф Явуз чох гочалан баяты севәр
Кәһ өйүнү, тәк-тәк өзүндән дейәр,
Сән дә етишибсән о һәддә мәйәр,
Бейнинә баяты уяр, ағларсан.

*

Видади Кулли-Гарабағын аби-һәяты,
Нәрмү назик баятыдыр, баяты,
Охунур мәчлисдә хош кәлиматы,
Ох кими бағрыны дәләр, ағларсан.

*

Вагиф Мүхәммәс демәйин сейрәкләнибдир,
Баятыда зәһнин зирәкләнибдир.
Гочалыбсан, гәлбин көврәкләнибдир
Ишдән, күчдән олуб бекар, ағларсан.

*

Видади Кәл данышма мүхәммәсдән, гәзәлдән
Ше'ри-һәгигәтдән, мәдһи-көзәлдән.
Сәнин ки, һалыны билләм әзәлдән
Элә дейиб чанан, дилбәр, ағларсан.

*

Вагиф Етмишдә ки, белә нәм кәлә көзә,
Кәсмәйә арасын бахмая сөзә,
Ол заман ки, яшын етишәр йүзә
Кәл көр, онда нә бишүмар ағларсан.

*

Видади Сары чобан оғлу кәлсин янына,
Ахун дейә чанын гатсын чанына,
Ханын шөвкәтинә, сәнин шанына
О яхшы мүхәммәс дүзәр, ағларсан.

*

Вагиф Нәдәнди бәнизин һеч олмур дуру,
Савылыб бостанын олубдур уру,
О заман ки, сәнә...
Көзләрин чанагдан чыхар, ағларсан,

*

Видади Дәрдләринә дәрман олмаз һеч кәсин,
Әбубәкрә һәркиз етишмәз сәсин,
Митилин алтында галыр нәфәсин,
Мүрғи-руһун көйә учар, ағларсан.

*

Вагиф Бир күн чөкәр габағына әзраил
Дейәр: әй кор бәндә, гәфләтдән айыл!
Көрәрсән бир гәриб шөклү шәмаил,
Үрәйинә ганлар дамар, ағларсан.

*

Видади Әзраил ки, чәнкәл чалар чанына,
Чеврилиб бахарсан һәр бир янына,
Ол заманда сәнин аһ, әфғанына,
Нә бир кәлин, нә гыз етәр, ағларсан.

*

Вагиф Онун чэнкэли ки, э'зайэ дүшэр,
Чахнашар чэсэдин лэрзайэ дүшэр,
Тамам сүмүклэрин вай-вайэ дүшэр,
Дирийкэн дэрини сояр, ағларсан.

★

Видади Ахирэт сөзүнү салма ядына,
Дүрүст дейил мүглэг э'тигадына,
Мәһшәр күнү кимсә етмэз дадына,
Фэрядын фэлэкэ чыхар, ағларсан.

★

Вагиф Янарсан тәпәндән чыхар түтүнүн,
Тутушар богазын, кәсиләр үнүн,
Нәлә вардыр бундан бетәр пис күнүн
Үгбайэ эдәндә сәфәр, ағларсан.

★

Видади Мө'мин олуб гәлбин олсайды сәлим,
Биләрдин худанын олдуғун кәрим,
Сәнә кәрәм эйләр эзизү һәким,
Нә чәкәрсән ховфү хәтәр, ағларсан.

★

Вагиф Чүн кедәрсән о гаранлыг дар ерә,
Гоншу олмаз чағыранда сәс верә,
Бир кимсә тапылмаз гапындан кирә,
Көрәрсән дөрд тәрәф дивар, ағларсан.

★

Видади Мө'минәм зикримдир даим илаһи,
Узагдыр көнлүмдән күлли-мәнаһи,
Әфв олур мө'минин чүмлә күнаһи,
Сәнин дә көнлүндән кечәр, ағларсан.

★

Вагиф Заһир олур ики шәхси-гәзәбнак,
Әлләриндә шешпәр, чапикү чалак,
Анлары көрәндә зәһрин олур чак,
Гутун гурур, нитгин батар, ағларсан.

★

Видади Мүнкир сөзү, суал сөзү, син сөзү,
Сөз бир кәрәк нә данышмаг мин сөзү,
Дүня ахирәтдән белә дин сөзү,
Әлин йохдур, бәс мүхтәсәр, ағларсан.

★

Вагиф Бу янындан чыхар о залым шейтан,
Су көстәрәр сәндән та ала ийман,
Нә Өмәр тапылар, онда нә Осман,
Нәр бири бир янда батар, ағларсан.

★

Видади Мәзарын, мәһшәрин һәгләр чифәти,
Мәһрум галмаз Мәһәммәдин үммәти,
Сән ки, тәрк эдибсән тамам сүннәти,
Чох чәкәрсән гәзәб, гәһәр ағларсан.

★

Вагиф Чүнки ишин чәп дүшүбдүр эзәлдән,
Файда олмаз ишләдийин әмәлдән,
Мәләк верәр дәфтәрини сол әлдән,
Күнаһыны бир-бир саяр, ағларсан.

★

Видади Мәләкләр ки, кәләр саһиб иззәтдән,
Айыра мө'мини аси милләтдән,
Көрәр ки, дейилсән әһли-сүннәтдән,
Сәни йолум-йолум йолар, ағларсан.

★

Вагиф О күндә ки, гачар пәдәрдән пүсәр,
Көвдәнә чулгашар ялав сәрбәсәр,
Су вермәз ичәсэн сагийи-көвсәр,
Қабаб тәки бағрын янар, ағларсан.

★

Видади Әввәл Бубәкрдир пейгәмбәрә яр,
Өмәрдир исламы әйләйән изһар,
Османи-Зиннурейн, Һейдәри-Кәррар,
Оларлар сагийи-көвсәр, ағларсан.

★

Вагиф Чүн төһмәт әдибсән о һәштү чара
Әлин нечә етир сәнин онлара,
Гапыларда доланырсан авара,
Көр башына кәләр нәләр, ағларсан.

★

Видади Әбубәкрү Өмәр, Османү Әли,
Чүмлә һәштү чәһар имамү вәли,
Нә'манү Шафеи, Малик, Һәнбәли,
Онлары чәмиән кәзәр, ағларсан.

★

Вагиф Ол заман ки, гайнар кәлләдә бейин,
Имам Ә'зәм данар сөзүн, һәр шейин
Һеч үзә мән баха билмәнәм дейин,
Сәни көрчәк көзүн юмар, ағларсан.

★

Видади Аллаһын ки, һеч чәкмәзсән миннәтин,
Тәрк әдибсән пейгәмбәрин сүннәтин,
Нә көрәрсән мә'сумларын һөрмәтин,
Әкәр ағламазсан, әкәр ағларсан.

★

Вагиф Һәштү чәһар чүн һалыны дуярлар,
Санма сәни өз һалына гоярлар,
Әввәл онлар сәни дири соярлар,
Сүмүйүнү та көмәрләр, ағларсан.

★

Видади О заман ки, мәһшәр халгы дуярлар,
Диван олуб сорғу-суал сорарлар,
Әкәр сәни бу мәзнәбдә көрәрләр,
Ербәер будайыб әзәр, ағларсан.

★

Вагиф Демә ки, дадыма етәр Малики,
Дәрдә дүшәр сәндән бетәр Малики,
Гачар илим-илим итәр Малики,
Яшыңыб бир ердә ятар, ағларсан.

★

Видади Һәшрәдәк галарсан аһү зар илән,
Һәсрәт илән, чоһ-чоһ интизар илән,
Кәләз илән, әгрәб илән, мар илән
Ағзынадәк гәбрин доллар, ағларсан.

★

Вагиф Чоһ кимсәләр гыл көрпүдән асылар,
Һәнбәлинин гаравулу басылар,
Горхусундан бир бучаға гысылар
Динә билмәз мат-мат бахар, ағларсан.

★

Видади Һәсән Кашинин та башын кәсәрләр,
Кәсиб ону чәһәннәмдән асарлар,
Гыздырыб-гыздырыб ода басарлар,
Ону көрүб әглин шаһар, ағларсан.

★

Вагиф Шафеинин олмаз о гэдэр сучу,
Эввэлдэн ахирэ айрыдыр көчү,
Кэлэр фериштэлэр амма бу үчү
Тутар бир-биринэ чахар, ағларсан.

★

Видади Шафеини имамлардан айырма,
Эмма ханы көрүб рия гайырма,
Бу сөзлэри лэзки ичрэ буюрма,
Сэни галмыглара сатар, ағларсан.

★

Вагиф Гэбирдэн ки, чыхыб кедэрсэн Шама,
О күнлэрин дөнэр тоя байрама,
Элин егмэз пейгәмбэрэ имама,
Гиямэг башына гопар, ағларсан.

★

Видади Гапыларда чох тохуна-тохуна
Өмөрдэн, Османдан кэзмэ сахына,
Оларсыз ки, неч гоймазлар яхына,
Дөйө-дөйө өлдүрэрлөр, ағларсан.

★

Вагиф Эглин олсун, он ики имама инан,
Файда вермэз сонра олмаг пешиман,
Иэгин бил ки, гурулачагдыр мизан,
Эмэлин гаршында дулар, ағларсан.

★

Видади Имамлар һа дейил сэнин йолдашып,
Олсайды көзүндэ оларды яшын,
Сэн эгилдэ варды нечэ гардашып,
Олур-олсун, сэн мүгэррэр, ағларсан.

★

Вагиф Вахткэн дәли олма, кэл эшит мөндэн,
Кэзмэ ялвар-япыш онлара кендэн,
Эмма горхун олсун Эбүлһөсөндэн,
Сэни эзим-эзим эзэр, ағларсан.

★

Видади Гуллуғ этмэйибсән Эбүлһөсәнэ,
Кэлэ, о күнүндэ яр ола сәнэ,
Етишмэз дадына неч бир кимсәнэ,
Галарсан наилач, начар, ағларсан.

★

Вагиф Ахыр сэнин нечэ һалдыр бу һалын,
Һансы мэтләбдәдир фикрү хяялын?
Вә'дэ күнү атын, гоюнун, малын
Экэр доғмаз, экэр доғар, ағларсан.

★

Видади Чүн севмэзсән аты, гоюну, малы
Эшитмэзсән һәр киз бу галмагалы,
Бэс нәдир йығыбсан нечэ эялы,
Доғмаз шад оларсан, доғар ағларсан.

★

Вагиф Неч ахтарма шаһи-һейдэр Әлини,
Имами-Һүмамы тамам вәлини,
Йығ башына тәпик атан Дәлини,
Олар ки, бир-бирин гылар, ағларсан.

★

Видади Танырсан Шәмкирли дәли газини,
Һәсәни-Кашини, Нәсир Тусини,
Тәрки-сүннәт олан тамам асини,
Көрәрсән дүзэхә кирәр, ағларсан.

★

Вагиф Имам ки, ирагдыр э'тигадындан,
Тамам билдиклэрин чыхар ядындан,
О заман чэкилэр аһ ниһадындан,
Фэрядын фэлэкэ чыхар, ағларсан.

★

Видади Олан пейгэмбэрин доғру раһында,
Худа сахлар ону өз пэнаһында,
Сэни һэр ким көрэр, һег дэржаһында
Гатар габағына говар, ағларсан.

★

Вагиф Башына чэм олуб эглин йығылмаз,
О сәбәбдән дәрдин, гэмин дағылмаз.
Сэнин малын бузов салыб сағылмаз,
Һэр кәс инәйини сағар, ағларсан.

★

Видади Шейтан ки, дүняда алдадыр кими,
Хош кәлир о кәсә дүнянын дәми,
Чох йығма башына һури, сәнәми,
Гафил өзкәләрә кедәр, ағларсан.

★

Вагиф Чәһәннәмә кетсин кедән һәмдәмләр,
Олар үчүн чәкмә сән мунча гәмләр,
Кечән күнләри ки, инди бу дәмләр,
Дәли көнүл әбәс анар, ағларсан.

★

Видади Көз нечин ағлайыб төкмәсин нәми,
Һейван һа дейил ки, чәкмәйә гәми,
Эглин олса аныб яру һәмдәми
Лейлу һаһар, шаму сәһәр ағларсан.

★

Вагиф Һәggi-пейгәмбәрә о чарярә,
Тамам имамлара, һәштү чәһарә
Уймасан, янарсан дузәхдә нарә,
Кимсә олмаз сәнә явәр, ағларсан.

★

Видади Наһар ерә әһли-һәггә дәйәнләр,
Пейгәмбэрин доғру йолун әйәнләр,
Азғын-азғын чарярә сөйәнләр,
Чаггал тәк дузәхдә улар, ағларсан.

★

Вагиф Нә ярадыр үрәйинин ярасы
Бу вахтадәк олмайыбдыр чарасы,
Узун илләр кәсилмәйир арасы,
Шаму сәһәр, лейлу һаһар ағларсан.

★

Видади Бир көз ки, ағламаз һәм төкмәз яшы,
Әлбәттә халидир бейини, башы,
Олмаса яд әйләр яру йолдашы,
Һәрдем ки, ядына дүшәр, ағларсан.

★

Вагиф Ол гәдәр доландын сағдан вә солдан,
Дөвләтли ханы да чыхардын йолдан,
Гоймадын ки, верә парчадан, пулдан,
Сәни хәл'әт әһли тутар, ағларсан.

★

Видади Чох буланма бу дүнянын ганына,
Вәфа йохдур султанына, ханына,
Данасыны бир күн гоймаз янына,
Бизим инәк тәки тәләр, ағларсан.

★

Вагиф Дүня ишиндэ ки, гочагсан, гочаг,
Өлүдөн гыврагсан, диридэн гачаг,
Бир күн саг олурсан, едди күн начаг,
Өврөтлөр багрыны үзэр, ағларсан.

★

Видади Сәни гамышлыгыда яшыран фәләк,
Әглини башында чашыран фәләк,
Мейханәдән тез-тез дүшүрән фәләк
Белә гоймаз бир күн сүрәр, ағларсан.

★

Вагиф Өлөндөн сонра күруни-начи,
Мәзарына салмаз сайә гийгачы,
Өзүндөн ирәли чүрүк ағачы
Ағзынын үстүндөн чәкәр, ағларсан.

★

Видади Аллаһи рәббиндир, Мәһәммәд шәфи',
Күллүһалә олдур әлимү сәми',
Дейилми йәғфируззүнуби чәми',
О күндә көзләрин көрәр, ағларсан.

★

Вагиф Минәрсән гатыры, сүрә билмәзсән,
Йолун алтын, үстүн көрә билмәзсән.
Хан кәләр ериндән дура билмәзсән,
Гәл'әбәйи голундан дутар, ағларсан.

★

Видади Ағгыз оғлу Пири дүня гардашын,
Һәтәм хан ағадыр синдә йолдашын,
Сары Чобан оғлу көзәл диндашын,
Нә чәкәрсән сән дәрду сәр, ағларсан.

★

Вагиф Сорушарлар сәндән нечә хәбәри,
Үстүнә чәкәрләр тигү тәбәри,
Сөйләрсән сөзүнү дәли сәрсәри,
Һәр бири бир яндан будар, ағларсан.

★

Видади Оландан сонра сорғу-суалын,
Енә ағламагдан олмаз мәчалын,
Савылмаз башындан бу галмагалын,
Һәр ләһзәдә һәзар-һәзар ағларсан.

★

Вагиф Мүнкир, нәкир нечә олса өтүшәр,
Сор ки, сонра ишин һара етишәр,
Дивар кәләр бир-бирилә битишәр,
Сәни оюм-оюм ояр, ағларсан.

★

Видади Охурам кәр чүрмүм вар исә әзим,
Инәллаһә һүввәт тәввабүр-рәһим,
Һәггин олдугуна гәнийү кәрим,
Әзәл әтмәйибсән бавәр, ағларсан.

★

Вагиф Гыл көрпүдән та ки, сүрчәр аяғын,
Чәһәннәм ховфиндән ярылар яғын,
Горхма енә Әли олар даяғын,
Әкәр аныб һәштү чәһар ағларсан.

★

Видади Шиә халгы тамам далар дүзәхә,
Галарлар дүзәхдә од яха-яха,
Маһалдыр ки, бири дүзәхдән чыха,
Чүмлә олар зиру зәбәр, ағларсан.

Вагиф Вагиф, кәрчи эзабы вар дүнянын,
Сән нечин ховфини чәкәрсән анын,
Тутубсан әтәйин шаһи-мәрданын,
О күләр, күләрсән, ағлар, ағларсан.

*

Видади Әһли-сүннәт вәл-чәмаәт пейвәстә,
Кедәрләр чәннәтә дәстәбәдәстә,
О күндә шад олар Видади хәстә,
Сәни янлыш көрүб күләр, ағларсан.

ФАРС ДИЛИНДӘ МӘСНӘВИ

Шәнидәстәм ки, Мәчнун-диләфкар
Чү шод әз мүрдәни-Лейли хәбәрдар,
Крибан чак зәд ба аһү әфган,
Бәсуий-түрбәти-Лейли шитабан.
Дәр онча кудәки дид истадә,
Бә һәр су дидеи-һәсрәт күшадә.
Нишани-гәбри-Лейлира әзу чост,
Чү он кудәк бехәндидү бәдү кофт:
Ки әй Мәчнун, тора кәр әгл буди,
Зи мән кей ин тәмәнна минүмуди
Мияни-гәбрһара чостчу кон,
Зи һәр мәргәд кәфи әз хак бу кон!
Зи һәр хаки ки, буйи-әшг бәрхаст,
Йәгин дан түрбәти-Лейли ләрончаст.
То һәм Вагиф, дәрин дейри-чикәрсуз
Рүмузи-әшг әз он кудәк бәямуз.

НҮСХЭ
ФЭРГЛЭРИ

Нүсхә фәргләри көстәрилән һиссәдә әсәрләрин ад-
лары ашағыдаки гәндә үзрә ихтисар әдилмишдир:

1. Гайыбов, «Азәрбайчанда мөшһур олан шүәра-
нын әш'аринә мәчмүәдир»—«Аз. М. Ш. Ә. М.».

2. А. Берже, «Гафгазда мөшһур олан шүәранын
әш'аринә мәчмүә»—«Г. М. Ш. Ә. М.».

3. М. Ю. Нерсесов, «Вагиф вә саир мүасирин»—
«В. В. С. М.».

4. Азәрнәшрин 1937-чи илдә чап әтдийи «Молла
Пәнаһ Вагиф»—«Б а г и ф».

5. Вагифин әсәрләри олан чүнкләр, институтун әл
язмалары каталогларынын нөмрәләринә мувафиг ола-
раг—Ч. №.

6. Редакторда олан чүнк—«XIX Ә. Ч.».

7. Редакторда олан Газахда язылмыш чүнк—«Г. Ч.».

Сәһ. 20. «Аз. М. Ш. Ә. М.», II, сәһ. 296—297, сәрләв-
һәси. «Дилбәрин овсафыны те'дад бабиндә»; «В а г и ф»,
сәһ. 4—5.

«В а г и ф»дә: 1. Көзәлин; 2. Пирастә бою ола; 3. Зүлфү
дал кәрдәндә бир гучаг ола; 4. Нигабын әласын өртә үзүнә;
5. Сүрмә чәкә сәһәр гара көзүнә; 6. Охуянда бүлбүл кими
охуя; 7. Вагифин; 8. Бухағындан; 9. Гузей гары кими бәдән
ағ ола; 10. Әл вуранда; 11. Дура; 12. Әсә гуйруг тәки юмшаг
ола; 13. Әгли, һушу, вар камалы башында; 14. Тәр шамама
пәрваз эдә дөшүндә; 15. Ола анчаг; 16. Нә ондан бөйүчәк.

Сәһ. 21. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 295—296, сәрләвһәси «Яра
шамама көндәрмәк бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 6—7.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 1.

Таза тагдан үзүлүбсән кәлибсән,

Охшарсан яр гойнунда нара, шамама;

2. Нечин; 3. Дәрдин нәдир; 4. Ярынкидир амма; 5. Мә-
ләк һейран олур әкәр көстәрә; 6. Чох охшайыр; 7. Гылыб
чох чикәри; 8. Оланда крибандан накаһ ашкар; 9. Дағылы
әглү һушу; 10. Нечин гылмаз мәнә чарә.

Сәһ. 23. Бу гошма илк дөфә чап олунур. Һ. Гайыбовун «Аз:
М. Ш. Ә. М.» адлы әл язмасындан алынмышдыр.

- Сәһ. 24.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 272—273, сәрлөвһәси «Чананла көрүшүб, амма данышмайыб айрылмаг бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 76—77; «Ч. № 3131»; «XIX Ә. Ч.», сәһ. 12.
- «В а г и ф»-дә: 1. Чохдан иди яд олундуг.
- «XIX Ә. Ч.»-дә: 1. Чохдандыр айрылмышдыг; 2. Йүз мин кизли дәрләр галды чайымда.
- «В а г и ф»-дә: 3. Ики; 4. Сәрин-сәрин дурдуг.
- XIX Ә. Ч.», «Ч. № 3131»-дә: 4. Ширин-ширин бахдыг.
- «В а г и ф»-дә: 5. Доланыб.
- «XIX Ә. Ч.», «Ч. № 3131»-дә: Доланмадыг.
- «XIX Ә. Ч.», «Ч. № 3131»-дә: 6. Бир орада ярым саат галмадыг; 7. Мәһәббәт атәшин чана салмадыг.
- «Ч. 3131»-дә: 8. Күсән көнүл.
- «XIX Ә. Ч.»-дә: 8. Данышыбан күсән көнүл;
- «Ч. № 3131»-дә: 9. Әввәл-әввәлки.
- «XIX Ч. Ә.»-дә: 9. Әзәл күндән.
- «Ч. № 3131»-дә: 10. Усанмадыг.
- «XIX Ә. Ч.»-дә: 11. Кечән һалы сорушмадыг айрылдыг.
- Сәһ. 25.** «В. В. С. М.», сәһ. 104; «В а г и ф», сәһ. 58—59.
- «В а г и ф»-дә: 1. Билмәм.
- Сәһ. 28.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 295, сәрлөвһәси «Сейр вахты бир пәринин эвиндә гонаг олуб, көрмәмәйн бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 111; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 31; «В а г и ф», сәһ. 71—72.
- Сәһ. 29.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», 294—295, сәрлөвһәси «Күр кәнарында мәнбублар көрмәйиб вәтәнини вә дилбәрини арзу әтмәк угрунда»; «В а г и ф» сәһ. 51—52.
- «В а г и ф»-дә: 1. Наваланмыш; 2. Мәканда; 3. Совда.
- «В. В. С. М.»-дә: 3. Мәйәр һеч совдакар файда.
- «В а г и ф»-дә: 4. Тәр синә үстүндә; 5. Бу бейт белә азылыб:
- Ярын чамалындан айрылдым, дидәм,
Дүшдүн гәриблийә, ган агла һәрдем,
6. Янында пәриси; 7. Яхшы ки, сағ олур; 8. Найва кими бәнзин гачыбдыр енә; 9. Әлин; 10. Нә явуз саралыб.

- Сәһ. 30.** «Г. Ч.»-дән алынмышдыр. «В а г и ф», сәһ. 29—30.
- «В а г и ф»-дә: 1. Көрмүшәм; 2. Беләси олмаз һеч бир вилайәтдә; 3. Ағ; 4. Сүмүйү; 5. Чүнки шаһдыр; 6. Чыггасы; 7. Бәдәндир вәли; 8. Көрмәдим бир.
- Н ү с х э д э: 9. Әмейдин онун ағзындан, ширин ләбиндән.
- «В а г и ф»-дә: 9. Әмейдин ләбинин ширин балындан;
10. Гой нөвчавандыр.
- Сәһ. 32.** «Ч. № 3131»; «В а г и ф», сәһ. 30.
- «В а г и ф»-дә: 1. Эдәк сөһбәт; 2. Ләбдән көрәк.
- «Ч. № 3131»-дә: 3. Алмас олсун ох олсун; 4. Фәрагәти;
5. Доюнчаг эдәк назү гәмзәдән; 6. Дәхи; 7. Бу кәлмә йохдур; 8. Ача; 9. Ичәк; 10. Бу кәлмә йохдур.
- Сәһ. 34.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 253—254, сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәр бабиндә». Гошма биринчи дәфәдир чап олунур.
- Н ү с х э д э: 1. Дәрләрим вар.
- Сәһ. 35.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 254, сәрлөвһәси «Вәсфи-дилбәр бабиндә». Гошма биринчи дәфәдир чап олунур.
- Сәһ. 37.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 255, сәрлөвһәси «Овсафи-дилбәр бабиндәдир»; «В. В. С. М.» сәһ. 106; «В а г и ф», сәһ. 25—26.
- «В. В. С. М.» вә «В а г и ф»-дә: 1. Көнлүм; 2. Амма.
- «Аз. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дә: 3. Икинчи вә үчүнчү бәндләр йохдур. Бу бәндләр «В а г и ф» китабындан алынмышдыр.
- «В а г и ф»-дә: 4. Эвиндән; 5. Зүлфүндән; 6. Бунча.
- Сәһ. 41.** «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 268—269, сәрлөвһәси «Бинадан көзәл олан гочалдыгда дәхи көзәл олар бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 70—71.
- «В а г и ф»-дә: 1. Көһнәликдә, тәзәликдә бир олур.
- Н ү с х э д э: 2. Көвһәрин гиймәтдә.
- Сәһ. 44.** Бу гошма XIX әсрдә азылмыш чүнкдән алынмышдыр.

«В а г и ф»-дэ: 1. Чох заманлар ярын мүштагындаям; 2. Аглайыб эйлэрэм күндэ шийвэни; 3. Бу бэнд «В а г и ф»-дэ йохдур; 4. Чэм ола янымда йүз мин сөнэмлэр.

Сәһ. 46. «В а г и ф», сәһ. 17—18; «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 297, сэрлөвһәси «Чананын кәлмәйинин сәбәбини истисфар бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 109 а. б; «Чүнк № 12».

«В. В. С. М.»-дэ: 1. Мүждә вер.

«Чүнк № 12»-дэ: 1. Дан ери лүтф эйлә бир хәбәр сөйлә.

«В а г и ф»-дэ: 2. Сәрдарым.

«В. В. И. М.»-дэ: 3. «Кәлмәди» сөзү язылмамышдыр.

«Аз. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дэ: 4. Бу бэнд йохдур.

«Аз. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дэ: 5. Үчүнчү бэнддир.

«В а г и ф»-дэ: 5. Каман гашлым. 6. Шәкәр данышыглым, ширин Әгәмәли; 7. Күлкәз зәнәхданлым.

«Чүнк № 12»-дэ: 8. Тәр голлум, ағ әллим.

«В. В. С. М.»-дэ: 8. Төһвәйи ағ әллим.

«В а г и ф»-дэ: 9. Вагиф, бир илә дөндү сәәтимиз.

«Чүнк № 12»-дэ: 10. Бу күндән беләдир; 11. Көрәсэн.

«В а г и ф»-дэ: «Ничүн» кәлмәси «нөшүн» язылмамышдыр.

Сәһ. 48. «Г. Ч.»дән алынмышдыр. «В а г и ф», сәһ. 30—31.

Н ү с х э д э: 1. Күн-күндән.

«В а г и ф»-дэ: 2. Билмәм.

Сәһ. 50. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 297—298, сэрлөвһәси «Пәри дилбәрин мәдһи вә онун мүфаригәтиндә әдеми-истиадәт бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 43.

«В а г и ф»-дэ: 1. Сәрв гәддини; 2. Дөнүр; 3. Бу бэнд йохдур; 4. Бу бэнд йохдур. 5. Ай; 6. Мүәттәр.

Сәһ. 51. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сэрлөвһәси «Чананын эшти гәләбә әдиб әгли апармаг бабиндә». Гошма биринчи дэфә чап олунур.

Сәһ. 53. «Г. Ч.»-дән алынмышдыр. «Вагиф сәһ. 69—70: «Ч. № 1331».

Н ү с х э д э: 1. Көрәсэн ярын.

2. «Ч. № 1331»-дән алынмыш башга нүсхәләрдә йохдур.

«В а г и ф»-дэ: 3. Яр демәм. Бу кәлмә «яр дейәм» дә охунур.

Чүнкдә гошманын сонунда ашағыдаки баятылар вар:

Ашигин бир дияры,

Байгунун бир дияры.

Йол дүшә вәтән сары.

Көз көрә бир дә яры.

★

Эләми дағда мәни,

Яндырды дағда мәни.

Элә Мәчнун сүфәтәм,

Танымыш дағ да мәни.

Сәһ. 56. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 274—275, сэрлөвһәси «Ачыг башда дилбәр олса сүфәтләри белә кәрәк ола»; «В. В. С. М.», сәһ. 90—91; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 29—30; «В а г и ф», сәһ. 65—66.

Вагифин бугошмасы М. Ф. Ахундов тәрәфиндән рус дилинә тәрчүмә әдилиб, XIX әсрдә Тифлидә чыхач «Зурна» мәчмуәсиндә чап әдилмишдир.

«Вагиф»-дэ: 1. Әндамы айна тәк; 2. Лаләнин; 3. Көзәлликдә кәрәк эшгү һәвәси; 4. Севдийинә ола; 5. Күл кими гохуя нитги нәфәси.

«В. В. С. М.»-дэ: 5. Күл тәки гох верә нитгү нәфәси.

«В а г и ф»-дэ: 6. Әтри бәнәфшә я ясәмән кәрәк.

7. Бу бэнд «В а г и ф»-дән башга өзкә нүсхәләрдә йохдур.

«В а г и ф д э»-дэ: 8. Сөһбәтдә, хидмәтдә мүстәһсэн кәрәк.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дэ: 8. Ағзы, бурну назик, үзү кен кәрәк.

«В. В. С. М.»-дэ: 9. Һәр сәһәр; 10. Өзүндән, сөзүндән;

11. Гуллулда, сөһбөтдө мүстөһсэн кэрөк; 12. Неч билмөйө;
13. Шам төк гаршыда; 14. Вагиф бела.

«Г. М. Ш. Ә. М.»-дә: 14. Яхшы чанан кэрөк Вагиф, чан үчүн.

Сәһ. 58. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 373—374, сәрлөвһәси «Мәдһү тә'рифи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 90; «В а г и ф», сәһ. 55.

«В а г и ф»-дә: 1. Ай габаглы, булут зүлфү көзәлим.

«В. В. С. М.» дә: 2. Олмаса; 3. Горган; 4. Гәр ердә: дилан-маг.

Сәһ. 60. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 281, сәрлөвһәси «Чанан-дан наразылыг изһар әдиб үзүнә бахмамағыдыр». Гошма биринчи дәфә чап олунур.

Сәһ. 63. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 279—280, сәрлөвһәси «Ашиг олдуғу ярын овсафи бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 107; «В а г и ф», сәһ. 48—49.

«В а г и ф» дә: 1. Мирварид.

«Аз. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дә: 2. Гәнд; 3. Сәр-мәст.

«В а г и ф»-дә: 4. Кинайи; 5. Дилдара.

Сәһ. 67. Бу гошма биринчи дәфәдир чап олунур. «Ч. № 1131»-дән алынмышдыр.

Н ү с х ә д ә: 1. Мисли-Зүлейхая; 2. Гөнчейи-һәмрая.

Сәһ. 68. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 278—279, сәрлөвһәси «Арзуйи-висали-дидари-чанан бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 101—102; «В а г и ф», сәһ. 26.

«В а г и ф»-дә: 1. Басайдым үзүмә күл янағыны.

«В. В. С. М.»-дә: 2. Өпәйдим үзүнү һәм аяғыны.

«В а г и ф»-дә; 3. Додаға; 4. Данышайдым; 5. Билирми бағрымда олан яраны.

Сәһ. 69. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 280, сәрлөвһәси «Чанан-дан бусә алмаг арзусу бабиндә». Гошма биринчи дәфә чап олунур.

Сәһ. 73. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 277, сәрлөвһәси «Те'да-

ди овсафи-дилбәран бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 91—92, «В а г и ф», сәһ. 54—55.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә, 1. Нури нәдир, мөләк нәдир, гыл-ман нә?

Сәһ. 78. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 283, сәрлөвһәси «Мәд-һи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 108; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 38—39; «В а г и ф», сәһ. 74—75.

«В а г и ф»-дә: 1. Тахталанмыш; 2. Вермиш; 3. Шаһмар; 4. Нәр бири йүз фитә-фел; 5. Тәр синәдән; 6. Әйләмийи; 7. Мәрчан голбағларын күмүш биләйи; 8. Гучагламыш; 9. Әг-ли, нушу, тамам; 10. Вагифәм көндәрдим чананә пейман; 11. Көзүм галды йолларында сүбһү шам; 12. Мән чыхайдым.

Сәһ. 84. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 277, сәрлөвһәси «Те'-дади—овсафи-дилбәран бабиндәдир»; «В а г и ф», сәһ. 34-35.

«В а г и ф»-дә: 1. Дейи; 2. Күнәш; 3. Гашы таг-таг.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 4. Диши; 5. Ола; 6—7—8. Бу бәндләр Гайыбовун әлязмаларында йохдур.

Сәһ. 85. Бу гошма биринчи дәфә чап олунур. XIX әср-дә язылмыш чүнкдән алынмышдыр.

Гошманын сонунда:

Мән ашыг көйән кечә,
Булут йох, күйән кечә,
Чәсәддә чан титрәр
Әл-әлә дәйән кечә,—

—баятысы вардыр. Әһтимал ки, Вагифиндир.

Сәһ. 84. «В а г и ф» сәһ. 26—27. «Чүнк № 1313» илә мугайисә әдилмишдир.

«Ч ү н к»-дә: 1.

Бу күн бир той олду хублар бәзәнди,
Көзләдим кәлмәди күл бәдән кәлин.

2. Бәнәфшә зүлфләри ясәмән кәлин; 3. Гоншуларын тою сәнин тоюндур; 4. Көзәлләр ичиндә әчәб хуюндур; 5. Сәни

сөвөн; 6. Дур ойна; дур ойна; 7. Сорушсалар, ярэб, киминдир ола; 8. О кэлэн.

Сәһ. 87. «В а г и ф» сәһ. 32, «Чүнк № 1331» илэ мүгайи-сә эдилмишидир.

«Ч ү н к»-дә: 1. Какил; 2. Телинә; 4. Басдығы ер михэк гохур, нил гохур; 5. Бәяз; 6. Гаһлар каманланыр, көзләр одланыр; 7. Ону сөвөн атәшләрә буланыр.

Сәһ. 90. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 276, сәрлөвһәси «Худадан висали-чанана етирмәйи рича этмэк бабиндәдир»; «В а г и ф», сәһ. 35.

«В а г и ф»-дә: 1. Әһвалинә; 2. Бу бәнд йохдур; 3. Бир заман ки, олсун; 4. Чәкиләр; 5. Бу бәнд йохдур; 6. Йүз көф-тары шәкәр; 7. Йүз аһуйи хәтән.

Сәһ. 92. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 282, сәрлөвһәси «Байрам вахты кәлиб мәнһублар бәзәндийи үчүн шөвги билмәзаиф олуб, аризуийи-висал вә онлардан мүтәләрриз олмаг бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 99; «В а г и ф», сәһ. 52.

«В а г и ф»-дә: 1. Әнбәр.

Сәһ. 95. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 275—276, сәрлөвһәси «Чанан Вагифи дәрду гәмә мүбтәла этмәйи бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 108—109; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 30; «В а г и ф» сәһ. 59—60.

1. Башга нүсхәләрдә: Галдым сәнә,—язылмышдыр.

«В. В. С. М.»-дә: 2. Нейләмишиди бу Вагифә о залим.

«В а г и ф»-дә: 3. Алтында.

Сәһ. 96. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 281—283, сәрлөвһәси «Чананын күсдүйу үчүн изһаги-надамагдир»; «В а г и ф», сәһ. 63—64.

Сәһ. 97. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 375, сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 102; «В а г и ф», сәһ. 154—155.

«В а г и ф»-дә: 1. Ай габағы көнарында; 2. Бурулуб, чул-гашыб.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 3. Үзүнә; 4. Күлаб илән сейгәлә-нир; 5—6. Бу бәндләр һәр ики әязмасында йохдур.

«В а г и ф»-дә: 7. Тәррарын.

Сәһ. 98. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 259—260, сәрлөвһәси «Овсафи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.» сәһ. 94—95; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 31—32; «В а г и ф», сәһ. 86—87.

«В а г и ф»-дә: 1. Бари дөвләтим; 2. Бир камаллы ай рух янында мәнсух.

Сәһ. 99. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 266, сәрлөвһәси «Дур-налар илэ мүкалимә бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 173.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 1. Мәним сөзүм вардыр.

«В а г и ф»-дә: 2. Олуб.

Сәһ. 101. Бу гошма һәмидә ханым Мәһәмәдгулузадәдә олан бир чүнкүндән алынмышдыр. Чүнк Вагифин мүсири олан Мәммәд бәй Чаваншириндир.

«Чүнк № 1331»-дә: 1. Әмма ки доет бахса енсияһ бахар; 2. Бу бәнд йохдур; 3. Хынчлар яхыбдыр; 4. Гурбан олум; 5. Санасан ки; 6. Бираһ.

Сәһ. 102. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 260—261, сәрлөвһәси «Интизари-чанан бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 97—98; «В а г и ф», сәһ. 53; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 33—34.

«В а г и ф»-дә: 1. Билирми әһвалымы ола о һәмдәм.

Сәһ. 103. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 262, сәрлөвһәси «Мәд-һү тәрифи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 100; «В а г и ф», сәһ. 57.

«В а г и ф»-дә: 1. Күн.

Сәһ. 104. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 266—267 сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәри Етәр нам бабиндәдир». Гошма биринчи дә-фә чап олунур.

Сәһ. 106. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 262—263, сәрлөвһәси «Вәсфи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 100—101; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 35; «В а г и ф», сәһ. 64.

«В а г и ф»-дән башга өзкә нүсхәләрдә: 1. Чәкилир.

«В а г и ф» вә «В. В. С. М.»-дә: 2. Бир.

«В а г и ф»-дә: 3. Додаг.

Сәһ. 107. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 263, сәрлөвһәси «Дил-бәрин кәмилтифаг олмагынын баисини суал этмэк бабиндә». Гошма биринчи дәфә чап олунур.

Сәһ. 109. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 258, сәрлөвһәси «Чанана олан гайәти-мүбтәлалығы вә нәһайәти-эшги бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 53—54; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 30—31; «Чүнк № 131».

«В а г и ф»-дә: 1. Куйинә.

«Нүсхә», «Г. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дә: 2. Яйы-ланда.

«Чүнк»-дә: 2. Айрыланда; 3. Бир мәним тәк; 4. Кәлми-шәм.

«В. В. С. М.»-дә: 5. Сән мәним аймү күнүм, һилалым.

«Чүнк»-дә: 6. Игбалым, дөвләтим.

«В а г и ф»-дә: 7. Хиялын фикримә көзәл хиялым;

«Чүнк»-дә 7. Хиялым фикримдир; 8. Ширин сөзүм дилдә.

Сәһ. 111. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 258—259, сәрлөвһәси «Овсафи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 930—936; «В а г и ф», сәһ. 15—16; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 10.

«В а г и ф»-дә: 1. Гейби; 2. Апарсын.

«В. В. С. М.»-дә: 3. Әкәр яр сорушса.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 4. Нә бади-сәбавү нә шанәдәндир.

«Г. М. Ш. Ә. М.»-дә: 4. Нә бади-сәба, нә шанәдәндир.

«В а г и ф»-дә: 5. Өзү.

Сәһ. 113. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 263—264, сәрлөвһәси «Мәдһү тә'риф-и-чанан бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 105—106; «В а г и ф», сәһ. 45.

«В а г и ф»-дә: 1. Йығылыб; 2. Чәкәрәм дәрдини.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә; 3. Гуллуғунда даим әлләр доланыр.

«В. В. С. М.»-дә: 3. Гуллуғунда айлар, илләр доланыр.

4. Һ. Гайыбов вә Нерсесовун нүсхәләриндә бу бәнд йохдур.

«В. В. С. М.»-дә: 5. Ачылмыш; 6. Көзләр.

Сәһ. 114. «Аз. М. Ш. Ә. М.», ч II сәһ. 264, сәрлөвһәси «Бәтәриги-һәзл байрам вахты эвиндә һеч бир тәдарики-олмамаг бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 72 б, 73 а; «В а г и ф», сәһ. 21.

«В а г и ф»-дә: 1. Дүкү илә яғ да түкәнмиш чохдан.

Сәһ. 115. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 260, сәрлөвһәси «Күр кәнарынын әчәб сейрәнказы олуб, сонасы олмамагына әфеус әт-мәк бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 97; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 33; «В а г и ф», сәһ. 23.

Бу ше'рин башдан дөрд бәнди «Аз. М. Ш. Ә. М.», «В. В. С. М.» вә «Г. М. Ш. Ә. М.»-дә йохдур.

«В а г и ф»-дә; 1. Күлкәз.

2. 6 вә 7-чи бәндләр «Аз. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дә йохдур.

«В а г и ф»-дә: 3. Билирәм тәрзини һәр үсулларын; 4. Гызыл голбағылы бәяз голларын.

5. Бу бәнд «Аз. М. Ш. Ә. М.», «В. В. С. М.» вә «Г. М. Ш. Ә. М.»-дә йохдур.

«В а г и ф»-дә: 6. Йохса; 7. Енә яда дүшдү бизим һәрәмләр.

Сәһ. 118. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 267—268, сәрлөвһәси «Те'дади-овсафи-дилбәрин бабиндәдир». Бу гошма биринчи дәфә чап олунар.

Сәһ. 120. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 263, сәрлөвһәси «Гәлә-бейи-эшг вә фәрағи-чанан бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 105; «В а г и ф», сәһ. 50—51; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 37.

1. Бу бәнд «Вагиф»-дән алынмышдыр, Газах чүнкүн-дән башга өзкә нүсхәләрдә йохдур.

«В а г и ф»-дә: 2. Кетмә-кетмә; 3. Доймаг олмаз сән тәк көзәл кимсәдән; 4. Боюн тә'нә гылар; 5. Чаным гурбан олсун белә шаһзада.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 6. Үзүн киби, зүлфүн дурур.

«В. В. С. М.»-дә: 6. Үзүн киби зүлфүн тәр-таза; 7. Доғру десәм мәним ярым дейәни.

«В а г и ф»-дә: 7. Доғру санма һәр бир ярым дейәни;

«Г. Ч.»-дә: 7. Доғру билмә һәр бир ярым дейәни.

Сәһ. 121. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 257, сәрлөвһәси «Те'дади-овсафи-дилбәран бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 89; «В а г и ф», сәһ. 56.

«В а г и ф»-дә: 1. Дилдарын көрәмләр.

«В. В. С. М.»-дэ: 2. Дөндөрөндө үзүнү сэрхош киби.

Сәһ. 123. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 264—265, сэрлөвһәси «Биәгл олан чананын этвари бабиндә»; «Г. М. Ш. Э. М.», сәһ. 31; «В. В. С. М.», сәһ. 110; «В а г и ф», сәһ. 75.

«В а г и ф»-дэ: 1. Экәр бир көзәлин; 2. Көрәрсән ки севәнинә наз әйләр; 3. Варыб; 4. Әзәл өзү дейәрди дур кәл бәри; 5. Кип дуранда гояр аяғын кери.

«Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ: 6. Севән яры.

«В а г и ф»-дэ: 7. Дурар-дурар, бирдән; 8. Яхасында; 9. Бу бәнд «В а г и ф» дән алынмышдыр. 10. Севәрәм севәни чану башынан.

11. «Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ: Көзүмүн дүшмәни дидә ишилә; 12. Өзүн.

Сәһ. 124. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 261, сэрлөвһәси «Интизари-чанан бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 98—99; «В а г и ф», сәһ. 150; «Г. М. Ш. Э. М.», сәһ. 33.

«В а г и ф»-дэ: 1. Яғы.

Сәһ. 126. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 272, сэрлөвһәси «Чананын һәсрәтини чәкмәк бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 46—47.

«В а г и ф»-дэ: 1. Әй айна бәдәнли, ағ синәли яр; 2. Сәнин фәрағындан; 3. Көрүрсән ки, дүшүб.

4. «Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ бу бәнд йохдур.

«В а г и ф»-дэ: 5. Һәрдәм анар сәни; 6. Сәнин дидафына; 7. Көрмәк.

8. «Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ бу бәнд йохдур.

«В а г и ф»-дэ: 9. Һәр кимин ки, йохдур әгли камалы; 10. Алыр бу дүняда.

«Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ: 11. Әбәсә.

Сәһ. 127. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 256—257, сэрлөвһәси «Чанан Вағифә үз тутуб бахмаг бабиндә». Гошма биринчи дәфә чап олунар.

Сәһ. 129. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 269, сэрлөвһәси «Чанан көндәрдийн мейвәдән изһари-ризамәндликдир»; «Г. М. Ш. Э. М.» сәһ. 28; «В а г и ф», сәһ. 57—58.

Сәһ. 130. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 271—272, сэрлөвһәси «Мәдһи-дилбәр бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 61.

«Аз. М. Ш. Э. М.»-дэ: 1. Янагларын лалә кими, ай көзәл.

«В а г и ф»-дэ: 2. Көрмәмишдим; 3. Бәдәнин; 4. Тел.

Сәһ. 131. «В. В. С. М.»-дә йохдур; «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 270—271, сэрлөвһәси «Мәдһү тә'риф дилбәр бабиндәдир»; «В а г и ф», сәһ. 27—28.

«В а г и ф» дэ: 1. Аһу бағышлы; 2. Зүлфүн көрдүм эшгә олдум крифтар; 3. Көрмәмишәм сән тәк; 4. Өзү сэрхош.

Сәһ. 134. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 300, сэрлөвһәси «Чананын мөһрү мөһәббәти вә севдийинин эшги гәләбә этмәк бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 68—69.

«В а г и ф»-дэ: 1. Илә (һәр үч мисрада); 2. Кәздим; 2. Чанан букүн.

Сәһ. 135. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 298—299, сэрлөвһәси «Чанана тамам дилбәрдән тәрчийн вериб, дилбәнд олмағы вә чананын онун һаггында кәммейл олмағы бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 68.

«В а г и ф»-дэ: 1. Һамы; 2. Ол сәбәбдән; 3. Хиялым; 4. Көррә; 5. Мәнә мейлин; 6. Та гоясан ал янагдан; 7. Көрүнүрсән; 8. Бу бәнд «В а г и ф»-дә йохдур; 9. Мән Вағифәм; 10.

Ган ағлайыб дидарыны көрмүрәм,

Бу янлара күзарыны көрмүрәм.

Сәһ. 136. Бир башга чүнк илә мүгайсә әдилмишдир.

«Ч ү н к»-дэ: 1. Бир сәрв бойлу, шүмшад бармаглы; 2. Өлдүрүбән.

Сәһ. 147. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 251, сэрлөвһәси «Видадидән кәлән кағыздан изһари-фәрәһ вә сүрүр бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 69.

Сәһ. 149. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 252, сэрлөвһәси «Чанан Вағифи нәзәрдән салдыгы чәһәтдән изһари-килейдир»; «В а г и ф», сәһ. 82.

«В а г и ф»-дэ: 1. Шанә кираһи зүлфү әрусанә дүшәрми?

2. Бу бейт «В а г и ф»-дә йохдур.

3. Бу бейт «Н ү с х э»-дә йохдур.

Сәһ. 150. «Аз. М. Ш. Э. М.», сәһ. 248—249, сэрлөвһәси

«Видадийэ өзүнүн эшгэ дэвамыны эш'ар эдиб вэ Видадийэ гочалыбсан даһа эшгэ дэвамын йохдур дейэ, тээрүздүр»; «В. В. С. М.», сәһ. 68; «В а г и ф», сәһ. 170—171.

Видади бу гээлэ белэ чаваб вермишдир:

Һәр сәһәр бад әсәр, аризичананә дэйәр.
Тохунур сәрвә кәһи, каһ күлүстанә дэйәр.

★

Шәм' кәр янса сәвади-шәб үчүн, һейф олмаз,
Шө'ләси чүнки онун аризичананә дэйәр.

★

Сөһбәти-накәсү намәрд һәммин сөһбәт имиш,
Тут қи, бир мәрд әтәйи дөвләти-хаганә дэйәр.

★

Мән ки, мейдани-бәла ичрә сәрим топ эдәрәм,
Та дүшәр әлдән әлә ахири ч ө в к а н ә дэйәр.

★

Чанымы атәши-гүрбәтгә белә яндырарам,
Нечә шәм'ә доланыб һәр кечә пәрванә дэйәр.

★

Нә гәдәр олса гоча кәрчи Видади хәстә,
Енә Вагиф кими әлбәттә йүз оғлана дэйәр.

Сәһ. 151. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 250, сәрлөвһәси «Гарабағ вилайәти үмүмән вә чаваншир халгы хүсүсэн шаирләри вә әһли-гәләмләри мүәззәз вә мөһтәрәм тутуб, гәдрү-гиймәтләрини билмәк бабиндәдир»; «В а г и ф», сәһ. 83.

«В а г и ф»-дә: 1. Мәкани.

Сәһ. 152. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 251, сәрлөвһәси «Фәрағи-чанан һәсрәтиндән ганлы яш төкмәкдир». Бу гээл башга нүсхәләрдә йохдур.

Сәһ. 153. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 250—251, сәрлөвһәси

«Чанандан мөһрибанлыг көрмәдийи үчүн ондан күсмәйи бабиндәдир»; «В а г и ф», сәһ. 80—81.

Сәһ. 157. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 250; «В. В. С. М.», сәһ. 71; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 35; «В а г и ф», сәһ. 40.

«В а г и ф»-дә: 1. Күл'үзарим; 2. Бөйләсинчә; 3. Ки, әчәл.

Сәһ. 158. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 252, сәрлөвһәси «Ярын мәктубунун вүсулундан изһари-фәрәһ вә чешми-рөвшәнидир»; «В. В. С. М.», сәһ. 70—71; «В а г и ф», сәһ. 83.

1. Бу бейт «В а г и ф» китабындан алынмышдир.

Сәһ. 159. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 237, сәрлөвһәси «Дилбәрдән мүтәләззиз олмағын төврләри вә сүфәтләри»; «В. В. С. М.», сәһ. 38; «В а г и ф», сәһ. 100—101.

Сәһ. 161. «Аз. М. Ш. Ә. М.», 216—217, сәрлөвһәси «Мүхәмәсәти-халисәйи-Вагиф», «Мәдһи-дилбәр бабиндә»; «В а г и ф» сәһ. 111—112.

«В а г и ф»-дә: 1. Ай кәдә; 2. Ол; 3. Ағзы дур, диши сәдәф; 4. Сәрв; 5. Нә; 6. Түрфә рүхсару зәнәхдан.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 7. Ган.

«В а г и ф»-дә: 8. Она ким; 9. Мән; 10. Дүшәр; 11. Бир тәкәллүф ки, сизә чоһ; 12. Гейри фикир эйләмә ки, ашигәм һейран бачына; 13. Севмишәм та мән ону; 14. Гейри күлзәрә кедән; 15. Кәлмишәм.

Сәһ. 162. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 215—216, сәрлөвһәси «Чананын күсмәйиндән изһари-нәдамәт вә пәшимани»; «В а г и ф», сәһ. 116—117.

1. Бу кәлмә «В а г и ф»-дә йохдур.

Сәһ. 163. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 218—219, сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 50—51; «В а г и ф», сәһ. 96.

«В а г и ф»-дә: 1. Кейсуларын; 2. Башы.

Сәһ. 164. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 238, сәрлөвһәси «Сағгалы зәмм әтмәк бабиндә»; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 22—23; «В. В. С. М.», сәһ. 62—63; «В а г и ф», сәһ. 120—121.

«В а г и ф»-дә: 1. Дәһрдә.

Сәһ. 165. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 239, сәрлөвһәси «Вәс-

фи-дилбэр бабиндэ»; «В. В. С. М.», сәһ. 47—48; «В а г и ф», сәһ. 102.

«В. В. С. М.»-дә: 1. Күлсән.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 2. Сүнбүл көрүчәк зүлфләрин дүш-дү гәминә.

«В а г и ф»-дә; 3. Йох күлшәни-күлзарда.

«В. В. С. М.»-дә: 3. Йохдур күлзарында.

«В а г и ф»-дә: 4. Зүлфү гохусун.

«В. В. С. М.»-дә: 5. Ол һали; 6. Билмәм нә олуб севки-ли яр; 7. Билмәм нә дейиб; 8. Өн; 9. Кәтирир; 10. Гапынын.

Сәһ. 168. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 241, сәрлөвһәси «Дил-бәрдән чәкдийи әләм вә тәәбү дәрд бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 45—46; «В а г и ф», сәһ. 96.

«В а г и ф»-дә: 1. Гаш илә мән көз арасы.

«Н ү с х ә»-дә: 2. Чәллади.

«В а г и ф»-дә: 3. Дамәнин; 4. Хублар.

Сәһ. 169. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 242, сәрлөвһәси «Пәри-йи-дилрубанын гәләбейи-әшги бабиндә»; «Вагиф», сәһ. 90.

«В а г и ф»-дә: 1. Гәнчә.

«Н ү с х ә»-дә: 2. Кейдийи.

«Вагиф»-дә; 3. Мевзун; 4. Зүлфү әнбәр, ағзы шәккәр, кәрдәни мина пәри; 5. Куя бүрчи-Һәмәлдән; 6. Учур; 7. Чы-хыр (һәр ердә); 8. Кәсә; 9. Лаләвү күлләр; 10. Зүлфүнүн; 11. Һәр; 12. Гырылыб; 13. Әшийиндә итләрин; 14. Эй маһ дуалар.

«Аз. М. Ш. Ә. М.»-дә: 15. Сахласын дәрду бәладән сә-ни дә.

Г е й д: Икинчи бәнд «В а г и ф» әсәриндә бунунла әвәз әдилмишдир:

Кәзмишәм һәр шәһрдә маһи-мүнәввәр чох олур,
Гәмзәси ганлар төкән, мүжжани-хәнчәр чох олур.
Наз илән чанлар үзән гәдди сәнубәр чох олур,
Һури сурәтли, мәләк сималы дилбәр чәсх олур,
Йох нәзирин, сән нә биһәмтасән, эй зибә пәри!

Сәһ. 170. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 240, сәрлөвһәси «Вагифин

әһвалыны бади-сәба чананә билдирмәйини тәмәнна бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 19—20; «В а г и ф», сәһ. 106—107.

«В а г и ф»-дә: 1. Наләләр эйләр куянда ялварар мөв-ласына; 2. Гоюб; 3. Мәһримлә.

Сәһ. 172. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 227—228, сәрлөвһәси «Шалвар хаһиш әтмәк вә шалварын овсафы бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 31—32; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 16—17, «В а г и ф», сәһ. 104.

Шеир Мәһәммәдһүсейн ағая язылмышдыр.

«В а г и ф»-дә: 1. Ону; 2. Ясдығы вә; 3. Ханейи—хани отуз; 2. Кечәләр рүхсары ишыг верә манәнди руз; 3. Ишә.

Сәһ. 173. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 228—229, сәрлөвһәси «Күркү мөдһү тәриф әтмәк»; «В. В. С. М.», сәһ. 32—23; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 17—18; «В а г и ф», сәһ. 117—118.

«В а г и ф»-дә: 1. Ону; 2. Ясдығы вә; 3. Ханейи хани абадан куя; 4. Бу әзимүшпан.

Сәһ. 174. Бу ше'рә һүсейн хан Мүштаг белә чаваб вер-мишдир:

Кәлмиш ол аличәнабын гасиди истәр түфәнк,
Эй көзүм, нәзәрә гыл, бах һәр яна ахтәр түфәнк,
Эйләсин тап ким, көрәнләр сөйләсин бейтәр түфәнк,
Камил олмуш чевһәри үстүндә нәгши-зәр түфәнк,
Нейләр ая, билмәнәм, я рәб, о шухү шәр түфәнк.

★

Йох икән зати чаһанда гылды Әфлатун ону,
Көр нәләр салды хәлайиг ичрә тутсун хун ону,
Һәр кәләнләр ихтираән гылдылар әфзун ону,
Эйләмишләр гәтли-нәфс әтмәкдән өтрү чүн ону,
Онун үчүн нөвһә салмыш аләмә, ағлар түфәнк.

★

Яйы тәшбиһ әтдиләр хубруларын әбрусуна,
Тири-мүжжанә дөнүм эй көзләрин чадусуна,
Хәнчәр илә низә кимдир дүшәләр гайғусуна,
Чәрхә дә дәйсә башы дәймәз онун пабусуна.
Һансы сым әндамлынын бир үзүнә бәнзәр түфәнк.

★

Тутмусан дилдэ олан вэ'дү вэфа мизаныны,
Көрмэйисэн эсби-эһсанын мэкэр чөвланыны,
Бир түфэнкин бу гэдэр сэн чэкмисэн ничраныны,
Эйлэдим тэслими-Раф'и чешм я бэр сэр түфэнк.

★

Ше'ринэ тэһсин ки, етмэз 'нич бир эш'ар она,
Һэр кимин вар исэ һэдди сөйлэсин көфтар она,
Кимсэ лэб тэрпэтмэсин, ким кэлмэз истифсар она,
Эйбдир Мүштагдэн бу сөзлэри изһар она,
Тутмасын нэзми рэкакэт, вар исэ кэмтэр түфэнк.

Сәһ. 175. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 232, сәрлөвһәси «Саг-галы зөмм этмэк бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 61—63; «Ч ү н к» сәһ. 21—22; «В а г и ф», сәһ. 118—119.

«В а г и ф»-дә: 1. Ки мәним сэн эвими эйлэдин; 2. Тэр; 3. Таки олдуи накаһан; 4. Дөндәрир о; 5. Бу һал илэ.
«В. В. С. М.»-дә: 6. Ночаванлар сөһбәт эдә.
«В а г и ф»-дә 7. Эвдә.

Сәһ. 178. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 233, сәрлөвһәси «Мәд-һи-чанан бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 119—120; «В. В. С. М.», сәһ. 41—42.

«В а г и ф»-дә: 1. Һәлә; 2. Санмайын.

Сәһ. 179. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 234—235, сәрлөвһәси «Әбнайи-зәманәнин бивәфалыглары вә чәрхин бәрәкслийи барәдә»; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 2—3; «В а г и ф», сәһ. 123—126.

«В а г и ф»-дә: 1. Биму;
2. Бу бәнд «Г. М. Ш. Ә. М.» вә «В. В. С. М.»-дә йохдур.
«В а г и ф»-дә: 3. Бир ики; 4. Бу бәнддән сонра ашағы-даки эләвә вар:

Эй хош онлар ким, Мәһәммәд Мүстәфаны севдиләр,
Олдулар ашиг Әлийәл-Мүртәзани севдиләр,
Сидгү ихласилә пәнчү ал-әбани севдиләр,
Чардәһ мә'сум тәк мүшкилкүшани севдиләр,
Дахы онлардан көзәл, яхшы чәмаәт көрмәдим.

«В а г и ф»-дә: 5. Көз.

Сәһ. 183. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 236, сәрлөвһәси «Дил-бәрин тәшриф көтирмәинә тәһнийәти-изһарү фәрәһ вә сү-рурдур»; «В а г и ф», сәһ. 115—116.

Сәһ. 185. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 224—225, сәрлөвһәси «Хан гызынын Теһрана кетмәинә әфсус эләмәк бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 51—52; «В а г и ф», сәһ. 122—123.

«В а г и ф»-дә: 1. Бу кәлмә йохдур.

Сәһ. 187. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 243—244, сәрлөвһәси «Мүхәммәси-мүтәрәдиф сәнәти тәрчибәнд дәрдү әләмү гәлә-бейи-әшги-чананын шиддәтиндән һәлак этмәк вә бунлардан хилас булмаг үчүн аризуйи-висал этмәк бабиндә»; «В а г и ф», сәһ. 98—99.

«В а г и ф»-дә: 1. Баха-баха йолунда; 2. Әфганү зарим;
3. Зүлфүнә, бухағына, ағ синәнә, халларына; 4. Гашына, га-бағына, аяғына, әлләриңә; 5. Баха-баха йолуна үзүлдү чаным кәлә көр; 6. Аз галыб бирдән Сән'анә дөнәм; 7. Һәсрәтин-дән ода янды диничиманын кәлә көрә; 8. Өмрүмүн; 9. Эй күлүм, эй нәркизим, сәрви рәваным кәлә көр; 10. Чүмлә дүш-мәнләриңи.

Сәһ. 189. Газах чүнкүндән алынмышдыр. «В а г и ф», сәһ. 93.

«В а г и ф»-дә: 1. Дөннәм.

«Н ү с х э»-дә: 2. Кәрдән чәкиб отурмуш.

«В а г и ф»-дә: 3. Мән ахыр; 4. Өзү; 5. Бир ерә.

«Ч ү н к»-дә: 6. Бир зәррәчә севмәнәм ондан масәвани.

«В а г и ф»-дә: 7. Олса бизә кәр.

«Ч ү н к»-дә: 8. Шаһбаз отурубсан.

Сәһ. 190. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 225—226, сәрлөвһәси «Валинин оғлу Леон ханын мәдһи бабиндә»; «В. В. С. М.» сәһ. 27—28; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 12; «В а г и ф», сәһ. 101.

«В а г и ф»-дә: 1. Бу чырағ бөйлә чырағдыр.

Сәһ. 191. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 219—222, сәрлөвһәси «Тифлиси вәсф вә валини мәдһи»; «В. В. С. М.», сәһ. 23—26; «Г. М. Ш. Ә. М.», 10—12; «В а г и ф», сәһ. 108—110.

«В а г и ф»-дэ: 1. Бу бэнд йохдур; 2. Көрсэ бир кэррэ ону; 3. Башы; 4. Бу учуг бөйлө учугдан;

Сәһ. 195. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 222—223, сәрлөвһәси «Дүхтәри-тәрсани кәлисадан чыхан вахт мэдһ этмәк»; «В. В. С. М.», сәһ. 27—28; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 12—13; «В а г и ф», сәһ. 97.

«В а г и ф»-дэ: 1. Нәрминү.

Сәһ. 196. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 223—224, сәрлөвһәси «Мәһәмәд Нәсэн аға бахышладығы чуханы тә'риф, этмәк»; «В. В. С. М.», сәһ. 28—29; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 14—16; «В а г и ф», сәһ. 105—106.

Сәһ. 198. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 226—227, сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәр бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 39—40; «В а г и ф», сәһ. 92.

«В а г и ф»-дэ: 1. Рухсара.

«Аз. М. Ш. Ә. М.» дэ: 2. Санарсан эвчи-ә'ладә.

«В а г и ф»-дэ: 3. Күлүстан ичрә куя бир сәнүбәр; 4. Бир; 5. Бу бэнд «В а г и ф»-дән алынмышдыр.

«В а г и ф»-дэ: 6. Рухи изһар әдибдир хош; 7. Гәтрейи; 8. Дилиндә мө'чизи-Иса бини-Мәрийәм кәлир ондан; 9. Сәра-сәр; 10. Сөзү ширин чаванын һүсни кетсә ләззәти кетмәз; 11. Шәкәр нисбәтдир ол дурдугча; 12. О лалә үзлүнүн мән-дән ки, дағы һәсрәти кетмәз; 13. Чәфасын чанда Вагиф та дәмә-мәһшәр чәкиб дурмуш.

Сәһ. 199. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 253, сәрлөвһәси «Гәзә-ли мүстәзади-там», «Дилбәрин зивәрү арайишини мэдһү тә'риф этмәк бабиндәдир»; «В. В. С. М.», сәһ. 75; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 26; «В а г и ф», сәһ. 128.

«В а г и ф»-дэ: 1. Ийидир бу.

Сәһ. 201. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 244—245; «В. В. С. М.», сәһ. 53; «В а г и ф», сәһ. 139—140.

«В а г и ф»-дэ: 1. Ширин зәбансан.

Сәһ. 203. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 246—247, сәрлөвһәси «Мүхәмәси-мүстәзади-нагис, сән'әти-тәрчибәнд», «Чананы 256

яшынмагдан мән' этмәк бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 44, «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 24—25, «В а г и ф», сәһ. 138—139.

Сәһ. 205. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 208—211, сәрлөвһәси «Мүәшшәр мүстәзади-там», «Нимтәнә истәмәк бабиндә вә она лайиг олан дилбәранын овсафи»; «В а г и ф», сәһ. 161—165.

Вагифин бу мүстәзадына оғлу Алим белә чаваб вермиш-дир:

Әй хаһиш эдән нимтәнә пүр зивәрү зийнәт,
Гылдын бизә фәрман.

Ахыр кәрәк әлбәттә бу нимтәнәйә нисбәт,

Бир мәһвәши-дөвран.

Йә'ни ки, ола бөйлә либасы кейән өврәт,

Сәр дәфтәри-хубан.

Әйнинә онун әйлә яраша ени хәл'әт,

Көрән ола һейран.

Бир вахт чәкиб назилә сәрви-сәһи гамәт,

Оландә хураман,

Ким көрсә дейә ким нә әчайиб, нә гиямәт,

Олум она гурбан.

Һәр ләһзә гәдәм ерә басанда гоя миннәт,

Та ки, эдә чөвлан.

Әлә ки, габагда отура, әйлийә сөһбәт,

Валәһ ола инсан.

Сөзү бүтүн ола, эдә һәр әһдинә бий'әт,

Сындырмая пейман.

Һал әһлинә әйлә көзәли әйлийә гисмәт,

Ол гадирн-сүһбан.

★

Башдан аяға кейдийи әйнинә яраша,

Зийбасына һәрдем.

Әлван бәзәниб наз илә шал сарыя баша,

Бағлыя белә һәм.

Әсбаби-мүтәлласына көз баха гамаша

Һейран ола адәм.

Һәр зийнәт эдәндә кирә бир тәрз гумаша,

Дибачәдән ә'зәм,

Нэр бир көрэнн эйлэ сала даг илэ даша,
 Мэчнун ола адэм.
 Ол Лейлисифэт бахмая бу көздэки яша,
 Рәһм этмэйә бир дэм.
 Зүлфи-сийәһи көрдәнә сармашә долаша,
 Зәнчирләнә мөһкәм.
 Бир сейл кими эйлэ ки, кирдаб ола даша,
 Көздән кедә чүн нәм.
 Кәр олмаса өз бәхти илэ кедә савана,
 Ондан ола дәрһәм.
 Дүшсә о заман чүнки элэ кәштиий-нүсрәт,
 Туфан ола туфан.

★

Пейда шәвәд әр мисл чинин дилбәри-мөһрү,
 Ондан шәвәд әһсән.
 Ба зийнәтү, ба сурәтү, ба руйи-сәмәнбу,
 Мөһбуби-мүзәйһән.
 Ба шөвкәтү, ба иззәтү, ба хәл'әтү нийку,
 Ба зиби мүзәйһән.
 Ярәб бә ки гисмәт шодә ин шухи-мәләк ху,
 Заһир күн әбәр мән.
 Хош башәд әкәр һали-кәси ки, шәби ба у,
 Та сүһи дәмидән,
 Михабәд әкәр бәстәри-пүр кәштә зи пәргу,
 Мибашәдү йәктән,
 Пейда нәшәвәд кәр бә то ин гәмзәйи-чәду,
 Эй ариффи-пүрфән.
 Байәд бирәви бәһри һүсуләш то бәһәр су,
 Ба әчлү дәвидән.
Мижирү зи һәр шәһрүзү, һәр мәнзилү, һәр ку,
Кәр биһнәви өз мән.
 Мәгдур шәвәд бәлкә тора ин мәһи-тәл'әт,
 Әз шәфгәти-йәздән.

★

Нәр кимин әлиһә дүшә бу вәсфә дилбәр,
 Сала бир отаға.

Бир ләһзә онунла отура, йә'ни бәрәбәр.
 Габаг габаға.
 Ондан дәхи доланыб онун башына ексәр,
 Дурубан аяға.
 Нечә доланыр һәр кемә та сүһи мүгәррәр,
 Пәрванә чираға.
 Көйсүнә басыб эйләйә сәдринә мүсәддәр,
 Алыб гучаға,
 Бир дәм кәлә шөвгә гоя һәм ол ләби көвсәр,
 Додаг додаға,
 Ол ал рүхүндән ала һәм бусә мүкәррәр,
 Көк дүшә янаға.
 Бир дәм көрәсән наз гылыб олду мүкәддәр,
 Еришди дамаға,
 Тәһи эйләйибән адәмә һәм ол пәри пейкәр,
 Уз тута гыраға.
 Ялварыбан әдәсән она чохлача миннәт,
 Та ким, ола хәндан.

★

Алим, бу сөз илэ эйләдим фәһмини изһар,
 Гилдым чү һесабы.
 Билсин бу хәлайиг дейирәм мән дәхи әһ'ар,
 Һәм бөйлә чавабы.
 Ол Вагифин әлбәттә бу сөздән мәнә зинһар,
 Тутмасын итабы.
 Онун сөзүнә гаршы демәйә нә һәдим вар.
 Ачмән бу һичабы.
 Одур бу чаһанда бәли һәр әлмә хәбәрдар,
 Йохдур дәхи бабы.
 Мән һәм билирәм, охумушам дәрә илэ тәкрар,
 Гур'аны, китабы.
 Кәс атая сөз гайтара мәншәр күнү гәһһар,
 Чох верәр эзабы.
 Ханын ки, әкәр лүтфү ола бәндәйә бир бар,
 Дилдән ача бабы.

Бу нүктеи-мэгбулдуур эйлэдим изһар,
 Һәм раһи сәвабы.

Кәнчинейи-дилдән сачылар көвһәри-кимя,
 Мәмлүвв олу һәр ян.

Сәһ. 209. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 206—208, сәрлөвһәси «Аризуйи-висали-чанан»; «В. В. С. М.», сәһ. 5; «Вагиф», сәһ. 132—134.

«Вагиф»-дә: 1. Вәрди-алын; 2. Заһиди—һаһак.

Сәһ. 212. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 203—206, сәрлөвһәси «Мәдһи-дилбәрү бәднушлығы рәғбәтин сәбәби бабиндә»; «В. В. С. М.», сәһ. 8; «Г. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 1—3; «Вагиф», сәһ. 135—136.

«Вагиф»-дә: 1. Чинһәт; 2. Дөнә-дөнә фиргәт; 3. Ширин дәһәнин кәр олачагдыр; 4. Әлбәттә ки, көрүм тәк ола чаны сәләмәт; 5. Нәрчәнд ки, сәнсиз эдәрәм эйш илә ишрәт; 6. Шевгин дәһи дә артыг; 7. Мә'зур тутуң олмушам.

«Нүсхә»-дә: 8. Бәләйә; 9. Шимди мәни бир кәс көрәр олса ашнадән.

Сәһ. 214. «Аз. М. Ш. Ә. М.», сәһ. 214—216, сәрлөвһәси «Гарабағлы Ибраһим ханын оғлу Чавад ханын мәрсийәси». Мәрсийә биринчи дәфә чап олунур.

ТАРИХИ, ЭФСАНЭВИ ВӘ ЧОГРАФИ АДЛАР

Аға Мәһәммәд хан—Аға Мәһәммәд шаһ. Гаһар, Гаһар Сүләләсинин илк һөкмдарларын-дандыр. 1795-чи илдә Шуша шәһәрини истила этмиш вә Вагифи һәбсә алмышдыр. Вагиф мұһакимә эдәләчәк күнүн кечәси, Аға Мәһәммәд шаһ өлдүрүлдүйүндән, шаир һәбсдән азад олмуш вә Видадийә мәшһур мәнзүм мәктубуну язмышдыр.

Ағгызоғлу Пири—Вагиф вә Видадинин мұасирләриндәндир. Гечә вәзни илә язылмыш шеирләри вар. Әсәрләри топланмамыш, һәяты өйрәнилмәмишдир.

Ачыгбаш—Күрчүстан.

Бәни Исраил—Гәдим йәһуди гөвминин адыдыр.

Бүзгалә—Оғлағ бүрчү.

Бүрчи-һәмәл—Һәмәл бүрчү, гоч бүрчү.

Ваһийи-Күрчүстан—Күрчүстан һөкмдары II Иракли.

Видади Молла Вәли (1707—1807)—мәшһур Азәрбайчан шаири, Вагифин яхын достудур.

Вәргә—XVII әсрдә яшамыш Азәрбайчан шаири Мәсһинин «Вәргә вә Күлша» поэмасы гәһрәманларын-дандыр. Шеирдә икид севкили мәнәсында ишләдилер.

Гарун—Динләр тарихиндә дөвләти илә мәшһур хәсис бир адам кими кәстәрилер. Шеирдә хәсислик вә дөвләт тимсалы олага ишләдилер. Мәхзәни-Гарун—Гарун хәзинәси.

Гейсәр—Цезар, рум вә юнаһ һөкмдарларынын үнваны.

Гушчу Намазәли—Видадинин мұасиридир.

Гырагбасан—Күр чайынын саһилләри.

Дал—Әрәб әлифбасында «д» һәрфи, «>» шәклиндә язылдығындан шеирдә бүкүк белрәмзи олага ишләдилер.

Дара—Ахемениләр сүләләсинин сон һөкмдарыдыр (342—330). Искәндәр тәрәфиндән мәғлуб эдилдикдән сонра,

өз адамлары тәрәфиндән өлдүрүлмүшдүр. Шеирдә гүдрәтли һөкмдар мә'насында ишләдилер.

Д э с т и - б е й з а (йәди-бейза)—Ағ эл; Мусанын мә'чү-зәләриндәндир. Шеирдә гүдрәтли эл мә'насына ишләдилер.

Ә б у б ә к р—I хәлифә (632—639 илләр).

Ә б ү л һ ә с ә н—Мәһәммәдин әмиси оғлу Әлинин ләгәбидир. Һәсәнин атасы демәкдир. IV хәлифәдир (1656—1661 илләр).

Ә л и ф—Әрәб әлифбасынын «I» (ә-а) һәрфи. Шәрг әдәбийятында учабой рәмзи олараг ишләдилер.

Ә р ә с т у—Аристотел—Мәшһур юанан философудур.

З ә к а т—Исламда дини веркидир. Һәр кәс газанчынын онда бирини һөкүмәтә вермәли иди.

З ә м з ә м г у ю с у—Кә'бә яхынлығында бир гую-дур. Мүгәддәс сайылыр. Шәрг әдәбийятында көзәлин ағзы демәкдир.

З ү н н ү р е й и—Хәлифә Османын ләгәбидир.

З у л м а т—Низаминин «Искәндәрнамә» әсәриндә вә халг рәвайәтләриндә аби-һәят, йә'ни дирилик сую адланан әфсанәви чешмәнин олдуғу гаранлыг аләм.

З ү л е й х а—Шәрг әдәбийятында Мисир әзизинин арвады олараг кәстәрилер. Онун Юсифи севмәси, она бөһтан атмасы, зиндана салдырмасы вә нәһайәт онунла эвләнмәси һаггында мүхтәлиф рәвайәтләр вардыр. Шеирдә көзәл гадын мә'насында ишләдилер.

Ю с и ф п и р а һ ә н и—Юсиф көйнәйи. Рәвайәтләрдә Юсифин һәсрәтиндә агламагдан кор олмуш Йә'губ, оғлунун көйнәйини көзүнә сүртдүкдән сонра сағалдығы сөйләнилер. Шеирдә Юсиф көйнәйи, хош хәбәр вә мүждә мәгамында ишләдилер.

Й ә ' г у б—Юсифин атасыдыр. Онун севкили оғлундан айрылдыгдан сонра агламагдан кор олмасы рәвайәти вардыр.

Одур ки, шеирдә айрылыг вә дәрин һәсрәт Йә'губ ады илә әләгәдар ифадә олунур.

И с а—християнларын пейгәмбәри.

И м а м и - Ә ' з ә м—Исламийәтдә ә'зәмиләр тәригәтинин башчысы имам Әбу Һәнифә.

И р а к ' л и х а н (II Иракли)—Күрчүстан падшаһы (1744—1798).

И с к ә н д э р—Мәшһур Македониялы Искәндәр (э. г. 356—323). Низаминин «Искәндәрнамә» әсәринин гәһрәманыдыр. Шеирдә гүдрәтли һөкмдар мә'насында ишләдилер.

И б р а һ и м х а н—XVIII әсрдә Гарабағ ханы олмушдур (1760—1806). Атасы Пәнаһ хандан сонра өлкәни идарә этмишидир. Иран тә'сириндән гуртармаг, өлкәни мүстәгилл идарә этмәк үчүн Күрчүстан вә Русия илә иттифаг бағламыш, 1805-чи илдә Русия тәб'әлийини гәбул этмишидир. 1806-чы илдә өлдүрүлдүкдән сонра, кичик оғлу Меһдигулу хан онун еринә тә'йин әдилмишидир. Вагиф бу Ибраһим ханын сарайында яшамышдыр.

К ү л ш а—Азәрбайчан шаири Мәсифинин «Вәрга вә Күлша» поэмасы гәһрәманырындандыр. Шеирдә көзәл севкили сурәти олараг ишләдилер.

К а б и л—Әфганыстанын мәркәз шәһәридир.

К ә ' б ә—Мәккә шәһәриндә (бах Мәккә) олан мүсәлман мә'бәдидир. Бу мә'бәди зиярәт әдәнләр һачы адланырлар. Мә'бәди зиярәтә кетәйә, «һәччә кетмәк» дейилер.

К ә л и м ү л л а һ—Мусанын ләгәбләриндәндир.

К ө в с ә р—Дини әсәтирә көрә чәннәтдә бир булагдыр.

Л ә н б ә р а н—Гарабағда кәнд адыдыр.

Л е й л и—Низаминин «Лейли вә Мәчнун» поэмасынын гәһрәманырындандыр. Шеирдә көзәл вә вәфалы севкили сурәти олараг ишләдилер.

М а л и к и—Ислам дининдә бир мәзһәбдир. Әсасыны Малик гойдуғундан бу мәзһәб онун ады илә адландырылмышдыр.

М э д и н э—Эрәбистанда шәһәр адыдыр (эрәбчә мәдинә—шәһәр демәкдир). Мәһәмәдин гәбри бу шәһәрдә олдугундан мүсәлманларын мүгәддәс шәһәрләриндән сайылыр. Дейилдийинә көрә Вагифин арвадынын ады Мәдинә имиш.

М э к к э—Эрәбистанда бир шәһәр адыдыр, мүсәлманларын мүгәддәс сайдыглары вә ислам дининә көрә имканы оланларын зиярәтә кетмәләри вачиб олан Кә'бә мә'бәди бу шәһәрдәдир.

М э с и һ а—Исанын ләгәбидир. Дини рәвайәтә көрә Исанын нәфәси (дәми) өлүйә чан верәрмиш. Шеирдә көзәлләрин ширин сөзү Мәсиһа нәфәсинә бәнзәдилир.

М ә һ ә м м ә д **Һ ү с е й н а ғ а**—Ләнбәран кәндиндә яшаян бир мүлкәдармыш. Вагифин муәсирләриндәндир.

М ә һ ә м м ә д (Мәһәмәд бәй Чаваншир)—Ибраһим ханын гардашы оғлудур. Аға Мәһәмәд шаһ Гачар Шуша шәһәрини алдыгы заман Ибраһим хан өз айләсилә Бәләкана гачмыш иди. Аға Мәһәмәд шаһ Шушада өлдүрүлдүкдә ханын узагда олмасындан истифадә эдән Мәһәмәд бәй Чаваншир ханлығы әлиңә алмышды. О, әмисинин яхын адамларыны ортадан көтүрмәк истәмиш вә бу мөгәддә дә Вагифи оғлу Әли аға илә бирликдә өлдүртмүшдү.

М ә ч н у н—Низаминин «Лейли вә Мәчнун» поэмасынын гәһрәманыдыр. Шеирдә һәгиги ашиг сурәти олараг ишләдилир.

М у с а—Йәһудиләрин пейгәмбәридир.

М ү ш т а г—Шәки ханы Һүсейн ханын шеирдә ишләтдийи тәхәллүсдүр.

Н ә с и р и—**Т у с и**—XIII әсрдә мәшһур алимдир.

Н у н—эрәб әлифбасында «н» һәрфи « ن » шәклиндә язылдыгындан гәдим шаирләр көзәлиң гашыны бу һәрфлә ифадә эдирдиләр.

О с м а н—Хәлифәдир.

Ө м ә р—II хәлифәдир.

Т у б а—Дини әфсанәйә көрә чәннәтдә ағач адыдыр. Шеирдә көзәлин бою, гамәти мә'насында ишләдилир.

С а р ы ч о б а н о ғ л у—Вагифин достларындандыр.

С а ' һ и б и—**Ш и р в а н**—бах «Мәһәмәд Һүсейн хан».

С ә н ' а н (Шейх Сән'ан)—әфсанәсинин гәһрәманыдыр. Әфсанәдә онун күрчү гызыны севмәси, мүсәлман икән дининдән дөнүб христианлығы гәбул этмәси в. с. сөйләнилик. Шеирдә һәгиги ашиг тимсалы кими ишләдилир.

С ә м ә н д э р—Шәрг әфсанәсиндә одда яшаян әфсанәви бир гушдур.

С ү л е й м а н—Динләр тарихиндә пейгәмбәр вә шаһ кими тәсвир эдилән әфсанәви бир шәхсийәтдир. Оун һейванларын дилини билмәси, Билгейс илә муәшигәси, учан халчасы вә гарышга илә көрүшү һаггында бир чох әфсанәләр вардыр. Шеирдә гүдрәтли һөкмдар тимсалы олараг да ишләдилир.

Ш а м и е л д а—Елда кечәси, илин ән узун кечәси, гышын биринчи кечәси. Шеирдә узун сач мә'насына ишләдилир.

Ш а ф е и—Исламийәтдә бир мәнзәбдир.

Ш ә м к и р л и **Д ә л и** **Г а з ы**—XVIII әсрдә Шәмкир газысы олмуш, өз мүтәәссиблийи вә тәлхәклиийи илә мәшһур имиш.

Ш и р и н—Низаминин «Хосров вә Ширин» поэмасы гәһрәманындандыр. Шеирдә көзәл гадын вә фәдакар мәшһүгә тимсалы олараг ишләдилир.

Ш и н э (Шуша)—XVIII әсрдә Пәнәһ хан тәрәфиндән әсасы гоюлан бу шәһәр бир заманлар Пәнәһабәд адланармыш. Инди Дағлыг Гарабағын мәшһур шәһәрләриндәндир.

Ш и р в а н ш а һ ы—бах Мәһәмәд Һүсейн хан.

Ч а р ы р—Мәһәмәддән сонра кәлән дөрд хәлифә (Әбу-Бәкр, Өмәр, Осман вә Әли).

Ч ө в к а н—Шөрг оюнларындандыр. Ат үстүндө ойнайырлар. Учу эйри агачла кос вурурлар, ким апарса о, оюну газаныр. Кос вурулан учу эйри агача чөвкан дейилир.

Ч а в а д—Гарабаг hakими Ибраһим ханын оғлудур.

Ч а в а н и и р—Гарабагда бир нәсл адыдыр. Ибраһим хан бу нәсилдәндир.

Ч а м и - Ч э м—Чәмшидин чамы, сөһрли шөраб гәдәһи.

Ч а м и (Әбдүррәһман Чами)—XV эсрдә яшамыш мәшһур алим, шаирдир. Низаминин «Хәмсә»си тә'сирилә «Һәфт өврәнк» адлы поэмалар мәчмуәси вардыр. Бир сыра әлми әсәрләри дә вардыр.

Ч э м—Бөйүк падшаһ. Товрат әфсанәләриндә көстәрилән Сүлейманын, Иранын әфсанәви падшаһы Чәмшидин вә Македониялы Искәндәрин ләгәбидир.

Ф э ф у р—Чин һөкмдарларына верилән үнвандыр.

Ф э р һ а д—Низаминин «Хосров вә Шириң» поэмасы гәһрәманларындандыр. Шеирдә һәгиги ашиг тимсалы олараг ишләдилер.

Х а г а н—Чин һөкмдарларынын үнваныдыр. Яхын Шөргдә бир чох халгларда һөкмдар үнваны олмушдур. Әдәбийятда һөкмдар образы олараг ишләдилер.

Х ы з р—Дини әфсанәләрә көрә дирилик суюну ичиб әбәди яшаян вә дарда галаңлара көмәк эдән әфсанәви бир шәхсийәтдир. Халг әдәбийятында Хыдыр, Хыдыр Нәби, Хыдыр Иляс адлары илә дә мәшһурдур.

Һ а ф и з—XIV эсрдә яшамыш мәшһур Иран шаирдир.

Һ ү с е й н х а н М ү ш т а г—Шәки ханы һачы Чәләбинин нәвәсидир. Әмиси Аға киши бәй өлдүрүлдүкдән сәһра Губа ханы Фәтәли ханын көмәйи илә 1759-чу илдә Шәки ханлығыны әлиңә алмышдыр. О, Фәтәли ханла бирләшиб Ширван ханы Ағасы ханы мәғлуб әтмишдир. Фәтәли ханла аралары позулмуш, 1779-чу илдә һачы Әбдүлгәдир тәрәфиндән өлдүрүлмүшдур. һүсейн хан Мүштаг лирик бир

шаирдир. Вагифин вә Видадинин досту олмушдур. Вагифлә мушаирләри вардыр.

Һ э н б э л и—Исламда һәнбәли мәзһәбинин әсасыны гоян адамдыр.

Һ э ш т ү ч а р—Сәккиз вә дөрд, йә'ни 12 демәкдир. 12 имама ишәрәдир.

Һ э ч э р ү - э с в э д—гара даш демәкдир. Кә'бәдә гара бир даш вардыр ки, мүгәддәс сайылыр. Шөрг шаирләри көзәлин халыны бу даша охшадырлар.

Һ а т э м х а н а г а—Видадинин мүасирләриндәндир.

Һ э с э н К а ш и—Иран шаирләриндәндир. Дини шеирләри вар.

Ү м м э х а н—Авар ханыдыр. Фәтәли ханла муһарибәрибә апармыш, сәһра гоһум олмушдур.

Ю с и ф—(Ю с и ф и-Кән'ан)—әсатирә көрә гардашлары тәрәфиндән гуою атылан, карван тәрәфиндән хиләс әдилиб Мисирдә гул кими сатылан вә Мисир һөкмдары олуб, Зүлейха адлы бир көзәл илә эвләнән әфсанәви бир адамдыр. Шөрг шаирләри «Юсиф вә Зүлейха» адлы көзәл поэмалар язмышлар. Шеирдә көзәллик тимсалы олараг ишләдилер.

Л Ү Г Ө Т

А

Аби—(ф) су рэнкли.
Аби-раван—(ф) ахар су.
Абия-хэят—(ф, ө) дирилик сую.
Аваз—(ф) сас, сөдә.
Агибат—(ө) ахыр, сон.
Агча, (агча)—(а) күмүш пул.
Агушта—(ф) булашмыш, бөлөшмиш.
Ал—(э) гырмазы, (ө) нөсл; һийлө.
Амач—(а) һөдөф, нишанә.
Ара—(ф) бәзәйән, зинәт верән.
Чапан ара—дүня бәзәйән.
Арайиш—(ф) зинәт, бәзәк-дүзәк.
Араста—(ф) бәзәнмиш, зинәтләнмиш.
Армаган—(а) һөдиййө, төһфә, совгат.
Асайиш—(ф) раһәт, истираһәт.
Асар—(ө) әсәрләр, әләмәтләр, яди-карлар.
Аси—(ә) күнаһкар, үсян әдән.
Афәт—(ө) бәлә, мүсибәт.
Афитаб—(ф) күнәш.
Аһән—(ф) дәмпр.
Ашүфтә—(ф) пәршан, пәрәкәндә, дағынғ.

Б

Бавәр—(ф) инанма.
Бад—(ф) ел, күләк.
Бадә—(ф) шараб.
Бадн-сәба—(ф) сәһәр күләйи.
Базу—(ф) биләк.
Базубәнд—(ф) биләзик, голбағ.
Бала—(ф) һүксәк, уча, бой, гәдд, гамәт.
Барани—(ф) яғмурлуг, яғыш яғар-қан кейилән либас.
Бейзә—(ә) юмурта.
Бейзейи-тәр—(ө, ф) тәзә юмурта.
Бәга—(ә) әбәди.
Бәдр—(ә) он дөрд кечәлик ай.
Бәдхәһ—(ф) һәр кәсин пислийини истәйән.
Бәзбәнд—(ф) базубәндни мүхәффә-фидир, биләзик.
Бәзл—(ә) бағышламағ.

Бәзм—(ф) йығынчағ, мәчлис.
Бәнк—(ә) тирйәк (анаша).
Бәнк—(а) хал.
Бәндә—(ф) гул.
Бәрат—(ә) бахшыш.
Бәрг—(ә) илдырым.
Бәрк—(ф) ярпағ.
Бәста—(ф) бағлы.
Бәтн—(ә) гарын.
Бәхш—(ф) бағышлама, әһсан әтмә.
Бәһадир—(ф) икид.
Бәһр—(ә) дәннз; шеһр өлчүсү.
Бәһтәр—(ф) даһа яхшы, чоһ яхшы.
Бәяз—(ә) ағ.
Бядад—(ф) залимлик, чөһр.
Биканә—(ф) яд адам.
Бикүман—(ф) шүбһәсиз, шәксиз.
Бим—(ф) горху.
Бимәғз—(ә) бейинсиз, әгилсиз.
Бинакуш—(ф) гулағын сырга тахы-лан ери.
Бипәрва—(ф) горхусуз.
Бисат—(ә) фәриш, дөшәмә, дөшәнмиш ер.
Бу—(ф) гоһу, райиһә.
Бүғз—(ә) кин, дүшмәнлик.
Бүзгалә—(ф) оғлаг.
Бүргә—(ә) үз өртүйү, нигаб.

В

Вәрд—(ә) күл.
Вәсмә—(ә) ғаша чәкилән рәнк.
Вәһһ—(ә) үз.

Г

Гази—(ә) гәһрәман, иһид.
Гәбгәб—(ә) бухар.
Гәдд—(ә) бой, гамәт.
Гәмтәрир—(ә) ғаты, сәрт.
Гәсабә—(ә) ғазар, Күрчүстан вә Эр-мәннстан гадынларына мәхсус баш кейимдир.
Гулач—(а) ики ачығ гол узуну.
Дал кәрдәндә һәр һөрүйү бир гулач.

Гүбар—(ә) күдурәт, дәрә; тоз.
Губари-тирә—(ә) гара торпағ, гара тоз.
Гылығ—(а) хасиййәт.

Д

Дам—(ф) тор.
Даму—(а) чөһәннәм.
Данәндә—(ф) биличи.
Дәрди-сәр—(ф) баш ағрысы.
Дәстар—(ф) сарғы, чалма.
Дәстур—(ф) тәрз, үсул.
Дәһән—(ф) ағыз.
Дәһнә—(ф) хәнчәр.
Дидә—(ф) көз.
Дилбәр—(ф) үрәк апаран, көзәл.
Динләнмәк—(а) руһланмағ, чанлан-мағ.
Әтриндән динләнир сәрасәр әрваһ.
Я мүшкү әнбәрдир, я рейһан зүлфүн.
Дираз—(ф) узун.
Дуд—(ф) түстү.
Дүта—(ф) ики гат, бүкүлмүш.
Дүхтәр—(ф) ғыз.

Ө

Әбйәз—(ә) ағ, бәяз.
Әбришиш—(ф) цшәк.
Әбус—(ә) гарагабағ, ғаш-табағы сал-ланмыш.
Әврәт—(ә) арвад сөзүнүн әрәб шәкли.
Әғяр—(ә) гейрләр, дүшмәнләр, рә-гибләр.
Әдна—(ә) алчағ.
Әзвач—(ә) зөвчәләр, арвадлар.
Әлван—(ә) левнин чәмидир, рәнка-роһк.
Әлтаф—(ә) лүтфләр.
Әкбәр—(ә) ән бөйкү.
Әкнун—(ф) инди, бу һалда.
Әмвач—(ә) мөвчләр, далғалар, ләп-ләр.
Әммарә—(ә) инсаны шәһвәт әмәл-ләринә мәчбур әдән мейл.
Әнвар—(ә) нурлар, ишығлар.
Әнвәр—(ә) нуру, парлағ.
Әндишә—(ф) шүбһә, раһатсызлығ.
Әргәван—(ф) ғырмазы чичәк ады-дыр.
Әрзани—(ф) лайиғ, шаян.
Әрус—(ә) кәдн.
Әсләһә—(ә) силәллар.
Әтвар—(ә) төврләр, һәрәкәтләр.
Әтвәл—(ә) узун, узунрағ.

Әфзәл—(ә) ән яхшы, ән фәзиләтли.
Әфзуи—(а) артығ.
Әфлак—(ә) фәләкләр, көйләр.
Әфсәр—(ф) тач, әклил.
Әфшан—(ф) сачмағ, чиләмәк, төк-мәк.
«Әл чәкәр мүжканын зйләр тирри-хунафшан кими».

Әхзәр—(ә) яшыл.
Әхтәр—(ф) улдуз.
Әһкам—(ә) һөкмләр, әмрләр, буй-руглар.
Әһмәр—(ә) ғырмазы.
Әшк—(ф) көз яшы.

З

Зайидән—(ф) доғмағ.
Зәнәхдан—(ф) чәнә чәкәйи.
Зәррин—(ф) ғызылды, күләбәттинди.
Зәһм—(ф) яра.
Зәһр—(ф) өд, сәфра.
Зийвәр—(ф) зинәт, бәзәк.
Зишт—(ф) чиркин, пис.
Зүлф—(ф) сач.
Зуд—(ф) тез.

И

Ианәт—(ә) ярдым, көмәк.
Иғбал—(ә) бәхт, сәадәт, кәләчәк.
Идбар—(ә) бәдбәхт.
Ийма—(ә) ишарә, һим.
Имруз—(ф) букун.
Инанәт—(ә) һағсыз ерә төһгир әт-мәк.
Иибисат—(ә) ачылмағ, фәрәһләнмәк.
Иитигал—(ә) ерини дәйишмәк, көч-мәк.
Исна-әшәр—(ә) ислам дининдә бир-мәһнәб, пинә.
Истиғна—(ә) назланмағ, өзүнү ағыр тутмағ.
Истималәт—(ә) тәсәлли вермәк.
Иштияғ—(ә) һәвәс, арзү.

К

Кәм—(ф) арзү.
Кан—(ф) мәдән.
Кәбир—(ә) бөйкү.
Кәләб—(ә) ит.
Кәмтәр—(ф) ән кичик.
Кәшк—(а) гәср, кашанә.
Кизб—(ә) ялан.
Кирбас—(ф) без, ағ.
Кишвәр—(ф) өлкә, дияр.

Кутан—(ф) гыса, көдөк.
Кузакар—(ф) сөнөнк, бардаг гайы-
ран.

Н

Көзөл—(а) нар габыгы.
Көрд—(ф) тоз, торпаг.
Көрдөн—(ф) боюн.
Көрм—(ф) исти.
Куйөндө—(ф) шаир, натяг.
Көрөндө Вагиф тек хош көфт-күю.
Мөнөбөт эйлөр ки, бу куйөндөдир.
Күлбүн—(ф) күл ағачы.
Күлзар—(ф) күллүк.
Күлкүн—(ф) күл рөнкли; Ширинни
атынын алы.
Күлшөн—(ф) күллүк, күлүстан-күл-
зар.
Көфтар—(ф) данышыг, сөз, бөһс.
Крибан—(ф) яха.
Крифтар—(ф) мүбтәлә, әсир, дүчар.
«Өзлөрүн гылмыш крифтари-гәмү-
дәрди-фәраг».

Л

Лаләрүх—(ф) лалә үзлү.
Ләали—(ә) инчиләр, мирвариләр.
Ләб—(ф) додаг.
Ләшкәр—(ф) гошун, әскәр.
Лига—(ә) үз, чөһрә.
Ләлә—(ә) мирвари, инчи.

М

Манөнд—(ф) тай, туш, мисл.
Маһ—(ф) ай, гәмәр.
Маһвәш—(ф) ай кими, көзөл.
Маһитабан—(ф) ишыгы, парлаг ай.
Мәзәллаһ—(ә) аллаһ эләмәснн.
Мевла—(ә) ага.
Мә'ва—(ә) дүшөркаһ, мәнзил.
Мәгал—(ә) данышыг, сөнбөт.
Мәгбул—(ә) бәйәнилмиш, гәбул
олунмуш.
Мөвч—(ә) ләпә, далга.
Мә'дәләт—(ә) әдаләт әтмөк.
Мәзәлләт—(ә) зәлиллиг, һәгирлик.
Мәдар—(ә) вәсилә, йол, сәбәб.
Мәнушә—(ә) нәһи олунмуш, синәт-
ләндирлимиш.
Мәләләт—(ә) йорғунлуг, дүшкүнлүк.
Мәлбүсә—(ә) либас, палтар.
Мәргәд—(ә) гәбр.
Мәрдүд—(ә) говулмуш, рәдд олун-
муш.

Мә'рәкә-ара—(ә, ф) мә'рәкә бәзәйи.
Мәтлә—(ә) шә'рин илк мисрасы,
Мәхзән—(ә) хәзинә.
Мәһ—(ф) маһин мүхәффәфи, ай.
Мәһбуи-мүнтәхәб—(ә) сечилмиш,
көзәл.
Мәһр—(ә) күнәш; мәнәббәт, мөһри-
банлыг.
Мәһраб—(ә) намаз гылмаг үчүн мәс
чидин дивары ичәрисиндә тикилән
кушә.
Мәһтаб—(ф) ай ишыгы.
Мина—(ә) сураһи, ички шүшәси.
Мина—(ф) зәркәрләрүн гызыл-кү-
мүш үстүнә нәһи әтдикләри яшыл,
лачивәрд рәнкли бөзәк.
Минһач—(ә) шаһраһ, доғру ачыг
йол, әл йолу.
Мирач—(ә) нәрдибан; галхачаг, йүк-
сәлмәк.
Миян—(ф) бел, көмәр, орта.
Мө'тәдил—(ә) орта, үйғун.
Мүбәрра—(ә) арынмыш, пак, тәмиз.
Мүгәввәс—(ә) гөвсләнмиш, яй кими
әйилмиш.
Мүгтәлә—(ә) башчы.
Мүшәшәр—(ә) бәнди он мисра олап
шенр.
Мүзәййән—(ә) бәзәкли, синәтли.
Му—(ф) түк.
Мүләһһәм—(ә) әтли.
Мүнтаз—(ә) сечилмиш.
Мүнәввәр—(ә) зиялы, ишыгы.
Мүнәззәһ—(ә) пакизә, тәмиз, ләкә-
сиз.
Мүрад—(ә) арзу, истәк.
Мүрг—(ф) гуш.
Мүрид—(ә) мүршидә, шейхә уян,
далынча кедән.
Мүнтәзир—(ә) көзлөйән.
Мүнтәхәб—(ә) сечилмиш.
Мүсәввәр—(ә) тәсвир әдилмиш, рәсм
олунмуш.
Мүстә'мәл—(ә) ишләнмиш, әмәлә
кәлмиш.
Мүстәһсән—(ә) бәйәнилмиш.
Мүтәрра—(ә) тәрәвәтли, рәвнәгли.
Мүтриб—(ә) хайәндә, чалгычы, рәг-
гас.
Мүтәһәййир—(ә) һейран олан, һей-
рәтә дүшән.
Мүхәммәс—(ә) һәр бәнди беш мис-
ралы шенр.
Мүхлис—(ә) доғру, ихласлы дост.
Мүжжан—(ф) киприклар.
Мүшәввәш—(ф) һали пәришан.
Мүшкин—(ф) гара, мүшкү.
Мүштаг—(ә) иштиягы, арзумәнд.

П

Пай—(ф) аяг.
Пайбәнд—(ф) аягы багы; әнкөл.
Пайөндәз—(ф) үстүндән кечмәк үчүн
ерә сәрилмиш гумаш парча, халы,
халча.
Памал—(ф) тапдаланмыш, аяг ал-
тында галмыш.
Пейвәстә—(ф) дам, һәмишә, бир-
биринә багы.
Пәдәр—(ф) ата.
Пейғам—(ф) хәбәр, сифариш.
Пейк—(ф) чапар, гасид, муштулуг-
чу.
Пейкан—(ф) әхун учуна тахылан дө-
мир.
Пейкәр—(ф) сурәт, үз, чөһрә.
Пейманә—(ф) ички ичилән габ, са-
ғәр, гәдәф.
Пәрвизә—(ф) үлкәр улдузу кими
пар-пар парылдаан.
Пәргү—(ф) гу түкү.
Пәргев—(ф) парлаглыг, айдын ишыг.
Пәрү бал—(ф) ганад, гол.
Пирайә—(ф) синәт, рөвчәг.
Пираһән—(ф) көйнәк.
Пичү—(ф) изтираб, төлаш; гырым.
Пустиң—(ф) күрк, ичи дәрили бұ-
рунчөк.
Пушаг—(ф) өртүк.
Пунһан—(ф) мәхфи, кизли.
Пур—(ф) долу.
Пүсәр—(ф) оғул.

Р

Рөвзә—(ә) баг, багчә.
Рөвшән—(ф) ишыгы, айдын.
Рәк—(ф) дамар.
Рәһкүзар—(ф) кечид, кечәчәк йол.
Рәхт—(ф) палтар.
Риштә—(ф) тел, ипәк.
Рубәру—(ф) үз-үзә.
Руд—(ф) чай, нәһр; чалгы алати.
Руз—(ф) күн, күндүз.
Руйи-зәмин—(ф) ер үзү.

С

Саид—(ә) биләк.
Сайә—(ф) көлкә.
Сайру—(а) хөстә.
Саһир—(ә) чалукәр, сәһр әйләйән.
Сәвәд—(ә) гара, гаралыг.
Сәвг—(ә) палтар, әлбәсә.
Сәдр—(ә) сизг, дөш, көкүс.

Сәм'—(ә) эшитмә.
Сәмән—(ф) ясәмән күлү.
Сәнкдил—(ф) дашурәкли.
Сәнки-харә—(ф) гаты, бәрк даш.
Сәрви-рәван—(ф) наз илә ерийән.
Сәрма—(ф) союг.
Сәрәндәз—(ф) бәзәкли баш өртүйү.
Сәркәштә—(ф) аварә, сәркәрдан.
Сәрәфраз—(ф) башы уча.
Сәфил—(ф) аг.
Сиб—(ф) алма.
Сим—(ф) күмүш.
Сима—(ф) күмүш кими, күмүшә ох-
шар.
Симүзәр—(ф) гызыл-күмүш; вар.
Сират—(ә) йол.
Сираб—(ф) судан доймуш, абдар.
Сифат—(ә) сифотләр.
Сой—(а) чинс.
Су—(ф) гәрәф, ян, тай.
Сүрбә—(а) гушларын сүрүсү, гата-
ры.
Сүрур—(ә) шадлыг.

Т

Табан—(ф) парлаг, ишыгы
Табәндә—(ф) ишыгы мүнәввәр.
Таблар—(ф) парлаг; һәрәрәтли.
Тәбәр—(ф) балта.
Тәәррүз—(ә) долашмаг, сөз атмаг.
Тәм—(ә) дад, ләззәт.
Тәлафи—(ә) гайтарыш. әвәз.
Тәрәб—(ә) шадлыг.
Тәррар—(ә) чиб кәсән.
Тәрса—(ф) християн.
Тәсхир—(ә) истила.
Тәмдид—(ә) енидән башламаг.
Тәһнә—(ф) суусуз.
Тиг—(ф) гылынч, корда.
Төвфир—(ә) чохалтмаг, артырмаг.
Тураби—(ә) торпаг рәнкли, хаки.
Тушә—(ә) азугә, зәхирә.

У

Учмаг—(а) бәһишт, чөннәт.

Ү

Үзма—(ә) бөйүк гадын.
Үфтадә—(ф) дүшкүн, ачиз, фәләк-
зәдә.
Үшмәк—(а) хәз бүрүнчәк, ә'зәми.
«Үшмәкү зәрдабә бәркәс, чуха ба-
рани нәдир».

Ф

Фэраг—(э) айрылыг, ничран.
 Фэрбей—(ф) көк.
 Фэрда—(ф) сабап.
 Фэриштэ—(ф) мэлэк.
 Фириб—(ф) алдатмаг.
 Фүзун—(ф) артыг, узун.

Х

Хаб—(ф) юху.
 Хаган—(а) һөкмдар, падшап.
 Хак—(ф) торпаг.
 Хамэ—(э) гөлэм.
 Хар—(ф) тикэн.
 Хатэм—(э) үзүк.
 Хэндэ—(ф) күлүш.
 Хэрмөһрэ—(ф) эшшэк мунчуғу.
 Хэсарат—(э) зэрэр, зиян.
 Хошаб—(ф) яхшы, сулу, парлаг,
 абидар.
 Хошхан—(ф) көзэл сәсли, хош аواز.
 Хүлд—(э) чәннөт; эбәдийят.

Һ

Һәмэл—(э) гузу, һәмэл бүрчү (гоч
 бүрчү).
 Һәсэн—(э) көзэл, көйчөк.
 «Вар иди бундан эзэл мөндө ки та
 вәчһи-һәсэн».
 Һәчәр—(э) даш.
 Һәчәрү'әсвәд—(э) гара даш.
 Һубаб—(э) су габарчыгы, көпүк.
 Һүччач—(э) начылар, һөччә кетмиш-
 ләр.

Ч

Чак—(ф) йыртыг.
 Чакәр—(ф) гул, нөкәр.
 Чалак—(ф) дирибаш, әлли-аяглы,
 чәлд адам.
 Чаһ—(ф) гую.
 Чашт—(ф) күнорта вахты ейилән
 емәк.
 Чәнк—(ф) әл, пәнчә; чалгы әләти.
 Чиз—(ф) зад, шей.

Ч

Чам—(ф) гәдәһ, каса.
 Чамә'—(э) бөйүк мәсчид.
 Чанан—(ф) мәшугә, севкили.
 Чанфәза—(ф) чан багышлайн, чан
 артыран, руһ верән.
 Чаһан-ара—(ф) дүняны бәзәйән, кү-
 нәш мәһасында ишләдилер.
 Чаһил—(э) ахламаз, савадсыз.
 Чевр—(ф) зүлм, ситәм.
 Чевшән—(ф) дәмир һәлгәләрдән һө-
 рүлмүш дава палтары.
 Чәбин—(ф) алын.
 Чәнк—(ф) дава вурушма, һәрб.
 Чида—(ф) айры, башга.
 Чидайи—(ф) айрылыг, ничран.
 Чийфә—(э) леш, чәмдөк
 Чила—(э) парлаглыг.
 Чилвә—(э) наз, ишвә.
 Чинан—(э) чәннөтләр, бөһиштләр.
 Чуш—(ф) гайнама, чошма.
 Чүд—(э) чомәрдлик, әли ачыглыг.
 Чүнүн—(а) дәлилик.
 Чүрә—(э) удум, ичим.
 Чүрм—(э) суч, күнаһ.
 Чүрми-кәбир—(э) бөйүк күнаһ.
 Чүстичу—(ф) ахтарыш.

Ш

Шанә—(ф) дараг.
 Шалварбаф—(ф) шалвар тохуян.
 Шалвардуз—(ф) шалвар тикән.
 Шәккәр-фәшан—(ф) шөкәр сачан,
 ширин данышан.
 Шәмс—(э) күнәш.
 Шәрм—(ф) һоя.
 Ширин-жәян—(ф, э) гызмыш шир.
 Шита—(ф) гыш.

Ә

Әйд—(э) байрам.

Я

Явуз—(а) ярамаз; ачыглы.
 Яйырмаг—(а) узаглашмаг, кәнарә
 чөкилмөк.
 Ярәббәна—(э) әй бизим аллаһ.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Сәһ.

Вагиф вә ярадычылыгы . . . . . һ. Араслы 5

Г о ш м а л а р

О шүх гәмзәләрин хәпчәр кирпийн	19
Хублар арығындан ярымаг олмаз	20
Чан вериб йүз минит илә алмышам	21
Бир сәнәмин сәнәсинә мүштагам	22
Бәнәфшә тәк әнбәр зүлфүн бу верир	23
Хейли вагтдыр айрылмышлыг яр илән	24
Олмаяды белә сәфәрә чыхмаг	25
Бир чаван тазәдән кәлиб әрсәйә	26
Сәһәр-сәһәр һәсрәт илә кәзирдим	27
Дурубан эшгилә күзәр әйләдим	28
Сияһ тел көрмәдим күр гырағында	29
Букүн бир әчайиб көзәл севмишәм	30
Бир хәлвәт ер ола, әгир олмая	32
Агла көзүм айрылыг сан чанандан	33
Әй сүсэн-сүнбүлүм, ал зәнәхданлым	34
Сәрв бойлум бир чых көрүм боюну	35
Сәнәсән, әй нәзәнин, көзәлләр шаһы	36
Доллу дамағыма зүлфүн әнбәри	37
Сығалланыб, сығалланыб сияһ зүлф	38
Сачын зәнчиринә көнүл бағладым	39
Бир үзү күл, рәнки лалә, зүлфү тәр	40
Бир көзәл ки, ширин ола бинадан	41
Сәрасәр сир ерә йыгылса хублар	42
Дәһаньн сәдәфдир, дишләрин инчи	43
Чохлан бәри ярын фәрагиндәйәм	44
Бәдәнини күл ярадан илаһи	45
Бади-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә	46
Сияһ телли бир сәнәмин учундан	48
Бокн сүраньдыр, бәләнин-биллур	49
Чәмалын көзүмдән ниһан олалы	50
Әй ниһаб аяһндан кизли бахышлым	51
Әй һури лигалым, мөләк сималым	52
Бади-сәба бир хәбәр вер көнлүмә	53
Бу нечә зүлүмдүр мәнә әйләрсән	54
Нәдән күсүб тәби назик олан яр	55
Ачыгбашда әйәр ола бир дилбәр	56
Булут зүлфү, ай габаглы көзәлин	58
Кетлим ала көзлү ярла данышам	59
Бивәфасан, сәндән үз дөндәрмишәм	60
Мән йәнә хубларын падышаһыннан	61
Һарда көрсәм бир шүх каман гашлыны	62
Бир әндамы нәсрин, додагы гөнчә	63

Бәһанә тутубан биздән кен кәзмә	64
Эй чаван гыз, мөндән белә кәзмә кен	65
Эй үзү күл, гәдди туба Сафийә	66
Индән белә өлсәм арзу чәкмәнәм	67
Чох замандыр ярын һәсрәтиндәйм	68
Әлдә айна кәзә сүрмә чәкәндә	69
Бахыб чәмалына гүрүр әйләмә	70
Йәнә мәни янар-янар оллара	71
Эй мөләк хуйлу, туба бойлу яр	72
Бәдәнн сәрәсәр күл хәрмәнидир	74
Онун үчүн уймаз гейрийә көнлүм	75
Сафалар кәтириб тәшриф буюрдун	76
Мәним ярым сығаланыб кәләндә	77
Зүлфүн башы тахталаныб габагда	78
Эй зүлмү чох, гәлби гара, бинграр	79
Күлкүн сәрәндазын тазә күл кими	80
Намә, кедәр олсан ярын куйинә	81
Бир фитнә феллинин, үзү халлынын	82
Эй кирпийн хәнчәр, гашы зүлфүгар	83
Өйүмәсин кимсә кәзәләм дейиб	84
Гәдәм басдын, сән сафаләр кәтирдин	85
Дүйүн олду, бүтүн хублар иығылды	86
Бир сән кими кәзәл йохду дуняда	87
Нә кәзәл сүрмәдән чила кәтирди	88
Кәрдәниндә, гәмәтиндә айыб йох	89
Эй Мәккәни, Мәдинәни ярадан	90
Дәрдин мәни һейвалара дөндәрди	91
Йәнә байрам олду хублар әвиндә	92
Мәни гәрг әйләдин гәй дәрәсына	93
Башына дөндүйүм төи адамлары	94
Оғрун баха-баха, әй чешми нәркиз	95
Бир бәзә кәрдәли, мәрмәр синәлим	96
Ай кәнары габагында гый кими	97
Эй шаһи хубларың, шуху дилбәрин	98
Бир заман һавада ганат сахлайын	99
Бир бөлүк яшылбаш соналар кими	100
Мүшки чаргат кәнары да хумар көз	101
Көз галды йолларда, чан интизарда	102
Эй чананым, сән бәзәниб кәләндә	103
Күнәш үзлү, хош гылыгы чанансан	104
Эй марал бахышлы, сона сығаллы	105
Яй гаш бучагында, ал янаг үстә	106
Мән сәнә олмушам дидар ашиги	107
Әкәр ярсан, кәл сармашаг гол-боюн	108
Эй Кәбәм, Кәрбәләм, Мәккәм, Мәдинәм	109
Хублардаки зөвгү сәфа дейирләр	110
Севдийим, ләбләрин ягута бәизәр	111
Ясәмән телләрин, нәркиз көзләрин	112
Ал кейиниб чыхсан күлшән сейринә	113
Байрам олду, һеч билмирәм нейләйим	114
Күр гырагынын әчәб сейрәнкәһи вар	115
Эй чаным чәллады, өмрүм ягысы	117
Һәр етән кәзәлә кәзәл дәмәнәм	118
Бәнәфшә гоһулу ярдан айрылан	119
Гайнар көзләринин шух бахышында	120
Һәгдир кәзәл чоһдур чаһан ичиндә	121
Гасид, тезчә ярдан кәтир бир хәбәр	122

Бир белә чаванын әгли кәм олса	123
Эй симасы тәрлаң, синәси туйғун	124
Бир ала көзлүнүн, сәрви-рәваның	125
Бир айна габагы, тәр синәли яр	126
Нейләмишәм мөндән үз дөндәрибсән	127
Ала көзлү, сәрв бойлу дилбәрим	128
Ики дәнә әчәб хосреви-шаһы	129
Эй янагы ләлә кими ал көзәл	130
Йәнә сәни көрдүм, багрым охланды	131
Эй чамалы күнәш, зүлфләри дилкәш	132
Шаһмар кими көрдүм сачын учуну	133
Хубларың ясәмән гоһулу зүлфү	134
Тамәм көзәлләрдән сәни баш билдим	135
Бир-биринә һәмдәм ики невчаван	136
Әйибдир гәддими, дәлиб багрымы	137

Тәчнисләр

Көзләрин чәлладдыр, бахышын яғы	138
Көзәл бойлу, көзәл хуйлу, көзәл яр	139
Сәһәр-сәһәр әсән гилбә елләри	140
Көздә чадукәрлик, халда фитнәлик	141
Эй дәнәни шәкәр, ләбләри гәндаб	143
Эй күнәш чәмалым, сән нә көзәлсән	144

Гәзәлләр

Һәр кимин чаваны ким, бир әһли-үрфан олмай	145
Рийәү кибрү кибзү бүхл олур һаяб ийидләрдә	146
Видадидән кәләң кагыз мәни фәрхәндә һал этди	147
Сачына уймуш хәялым чүнкү әнбәр-бу кими	148
Салмаг нәзәриндән мәни чананә дүшәрми	149
Ким ки, севдайн-сәри-зүлфи-пәришанә дүшәр	150
Гарабаг ичрә бир шаир Кәлимүллаһ Мусадыр	151
Эй күли хәндәң, фәрагыңдан сәнин ган ағларам	152
Мәһрибанлыг көрмәйиб бир мәһлигадән күсмүшәм	153
Һәбибим бу нәзакәтдә күли-рәһнадан артыгсан	154
Көрдүм үзүнү шәмсү гәмәр ядыма дүшдү	155
Эй Видади, кәрдиши деврани-кәчрәфтарә бах	156
Һәр кедән кәлмиш, мәним ол гәмкүсарым кәлмәмиш	157
Айдын олсун көзләрим ким, кәлди ярын кагызы	158

Мүхәммәсләр

Нә хошдур баш гоймаг бир күләндамын гучагында	159
Кәдә, мән гурбан олум гашлары каһан бачына	161
Билмәнәм мөндән нечин ол севкили чанан күсүб	162
Бәрг уруб күн тәк чыхар бир һури-пейкәр һәр сабаһ	163
Нейлирәм белә мунун мән көмүм игбал ичинә	164
Эй күл, сәнә йохдур бу нәзакәтдә гәринә	165
Дилбәр нә дейим, сән кими чанан әлә дүшмәз	166
Аһ, бир сәрхош никарин дагы өлдүрдү мәни	167
Аһ ким бир ярын истигнасы өлдүрдү мәни	168
Алды чаным наз илә ол көзләри шәһла пәри	169
Эй саба, ярә де ким, аварә көрдүм Вагифи	170
Ким ки, зөвгү истар бүти-ширин дәнән севмәк кәрәк	171
Чүн бизим шалварымыз әлаву, һәм әфзәл кәрәк	172
Гыш күнү чүнкү дөнәр шол чәннәтүл-мәвайә күрк	173

Дәһрдә олду мәнә дилдару дилбәр бир түфәнк	174
Эй мәни эйләйән аләмдә пәришан саггал	175
Туба бойлум, гамәгинди сәрвү әр'әрдән кезәл	176
Эй пәри сима, сәнин дидаринин муштагийәм	177
Бир кезәл гамәтли яри-ләләрәнки севмишәм	178
Мән чаһан мүлкүндә мүтләг доғру һаләт көрмәдим	179
Сәнин эй шух мәлаикзадә, гурбанын олум	182
Эй маһи-шәраф меһрү вәфалар кәтирибсән	183
Әлә эй тәхтикаһи-мә'дәләт султаны хош кәлдин	184
Мәрһабә, сән бизә, эй түрфә чаһан, хош кәлдин	185
О маһи-мүнәввәр ки, сәһәрдән кедәчәкдир	186
Дәрдин өлдүрдү мәни, эй новчаваным кәлә көр	187
Эй гаши кәман, кирпийи пейкан, гара чаргат	189
Валинин чешми-чирағи вәһ нә түрфә чан имиш	190
Вәһ бу бағын нә әчәб сәрви-диларалары вар	191
Наз илә та ол бүти-зиба кәлисадан чыхар	192
Верди аға мәнә бир чуха ки, мин донә дәйәр	196
Үзүндән ол күнәш рухсар та мә'чәр чәкиб дурмуш	198

М ү с т ә з а д л а р

Ярым нә кезәл кейиниб әлван бәзәнибдир	199
Ярәбби, бу шәһрә о үзү шаһ кәләйди	200
Эй зүлфи снях, синәси әбйәз, көзү ала	201
Сән гөнчә кими һәр бир әдән дәмдә яшынмағ	203
Бир нәмтәнә ким, та ола зәрбәфтү никурәт	205

М ү ә ш ш ө р л ө р

Эй бүти-тутизәбан кәл ки, мәгалын истәрәм	209
Эй рәнки-рүхи-алына һейран күлү лалә	212
Накаһан бир дәрдә дүшдүн олмады дәрман Чаһад	214
Видади илә мүшәирә	217
Фарс ди'индә мәснәви	233
Нүсхә фәргләри	235
Тарихи, әфсанәви вә чоғрафи адлар	261
Лүгәт	268

Чапа имзаланмыш 13/XI-44. Чап листи 17^{1/4}. Бир чап листиндә кетмиш мәтбәә һуруфаты 43824. Автор листи 19. ФГ15239. Сифариш № 844. Тираж 1500.

Азәрб. ССР ХКС янында Полиграфия вә Нәшрийят ишләри идарәси Азполиграфтрестни "Гызыл Шәрг" мәтбәәси, Баки, Пионер күч., 80.

35 ман.

6492

1945

46

894.362-1

B13